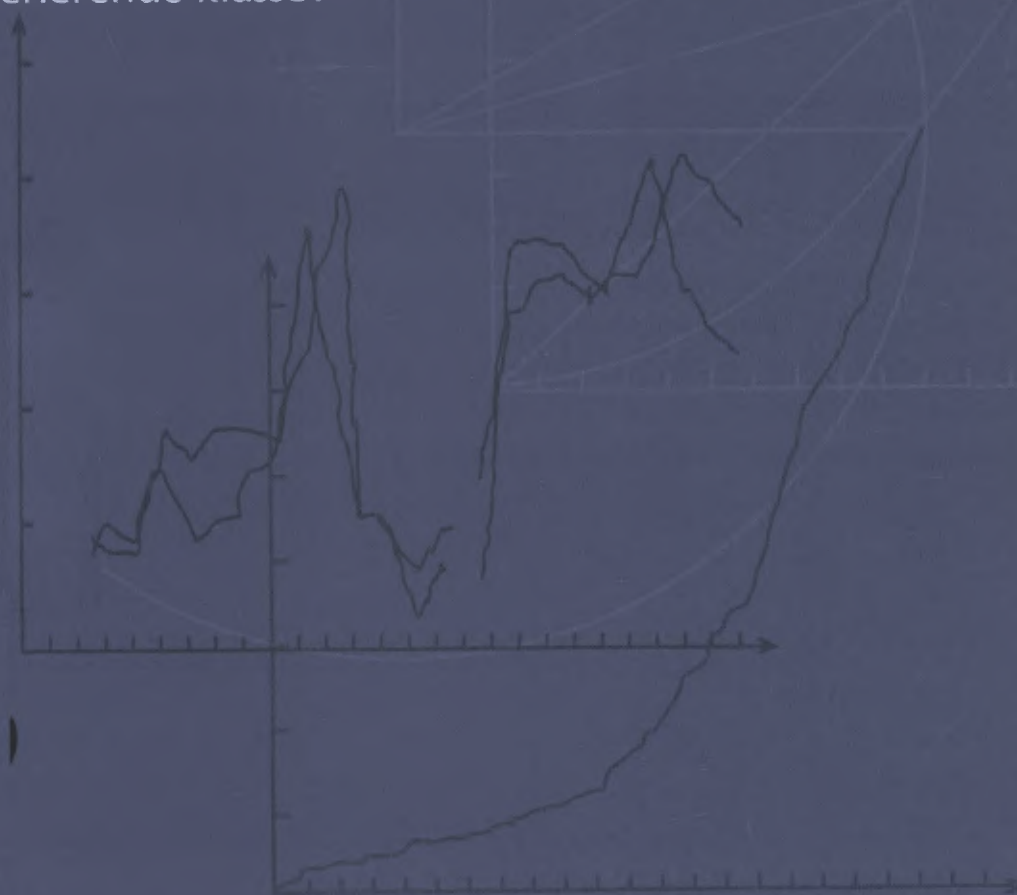

Økonomiske analyser

Artikler

- Sysselsetting og utførte timeverk i kvartalsvis nasjonalregnskap
- Evaluering av arbeidsmarkedstiltak
- En ferierende klasse?

Økonomiske
2/2000
analyser

Økonomiske analyser

19. årgang

2/2000

Innhold

<i>Stein Hansen og Tor Skoglund:</i> Syssetsetting og utførte timeverk i kvartalsvis nasjonalregnskap	3
<i>Magne Bråthen:</i> Evaluerings av arbeidsmarkedstiltak	11
<i>Jan-Erik Lystad:</i> En ferierende klasse? Perspektiver på ferievaner, inntekt og utdanning	19
Høringsuttalelser fra Statistisk sentralbyrå	25
Forskningspublikasjoner	29
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser og Economic Survey de siste 12 måneder	33
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap og prognoser for utvalgte OECD-land	16*
Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognose	20*

Redaksjonen ble avsluttet tirsdag 6. mars 2000.

Konjunkturtrendene og artiklene er tilgjengelig på internett: www.ssb.no/oa

Økonomiske analyser

Redaksjonen: Ådne Cappelen (ansv.), Helge Brunborg, Trude Nygård Evensen, Erik Fjærli, Audun Langørgen, Bodil M. Larsen, Erling Røed Larsen, Knut Moum og Bjørn Naug. **Redaksjonssekretær:** Aud Walseth, tlf.: 22 86 47 57 (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau, tlf.: 22 86 48 06 (konjunkturoversikter mv.), telefax: 22 11 12 38. **Design:** Enzo Finger Design. **Trykk:** GCS as. **Redaksjonens adresse:** Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, Postboks 8131 Dep., N-0033 Oslo. **Salg og abonnementservice:** N-2225 Kongsvinger, tlf.: 62 88 55 00, telefax: 62 88 55 95, E-post: salg-abonnement@ssb.no.

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har ca. 100 ansatte. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 4 seksjoner og ledes av *forskningsdirektør Ådne Cappelen*.

- Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
Forskningsjef Nils Martin Stølen

- Skatteberegninger
- Arbeidsmarked
- Mikrosimuleringsmodeller

- Seksjon for makroøkonomi
Forskningsjef Knut Moum

- Konjunkturanalyse
- Makroøkonomiske beregninger
- Likevektsmodeller
- Historisk statistikk

- Seksjon for ressurs- og miljøøkonomi
Forskningsjef Torstein A. Bye

- Miljø og samfunn
- Internasjonale energimarkeder
- Olje- og energianalyse

- Seksjon for mikroøkonometri
Forskningsjef Jørgen Aasness

- Konsument- og bedriftsattferd
- Fordelingsanalyse
- Økonometriske metoder

***Økonomiske analyser utkommer med 9 nummer i året.
Neste utgave publiseres i begynnelsen av april.***

Standardtegn i tabeller	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Sysselsetting og utførte timeverk i kvartalsvis nasjonalregnskap

Stein Hansen og Tor Skoglund

Ved publiseringen av kvartalsvis nasjonalregnskapstall for 3. kvartal 1999 presenterte Statistisk sentralbyrå for første gang også tilhørende tall for utviklingen i utførte timeverk. Kvartalsvis sysselsettingstall fra nasjonalregnskapet ble første gang publisert i 1997. I denne artikkelen gjør vi først rede for kilder og metoder som ligger til grunn for beregningene av tallene for sysselsetting og utførte timeverk i kvartalsvis nasjonalregnskap. Til slutt gjengis noen hovedresultater.

Innledning

Kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) spiller en viktig rolle for overvåking og analyse av konjunkturutviklingen, både i og utenfor Statistisk sentralbyrå. KNR-tall beregnes på grunnlag av et omfattende sett av indikatorer for norsk økonomi, og publiseres om lag ti uker etter beregningskvartalets utløp (se Todsén 1999). KNR gir også grunnlag for de første årsberegningene i nasjonalregnskapet, blant annet til Økonomisk utsyn. Sysselsettingstall har vært publisert som en integrert del av KNR siden 1997. De første beregningene omfattet antall lønnstakere fordelt på næring, og fra 1999 utvidet til også å inkludere selvstendige fordelt på næring. Kvartalsvis tall for utførte timeverk ble publisert første gang i desember 1999 (Statistisk sentralbyrå 1999a). Fordi timeverkstallene er preget av stor usikkerhet, er disse tallene bare publisert for 7 hovedgrupper av næringer.

De kvartalsvis sysselsettings- og timeverksberegningene bygger på de samme prinsipper og definisjoner som årsberegningene av sysselsetting og utførte timeverk i nasjonalregnskapet, se Hansen og Skoglund (1997). Dette betyr at sysselsettingstallene inkluderer deltidssysselsatte, personer som er midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid og vernepliktige rekrutter i forsvaret. Kvartalsberegningene inneholder imidlertid, i motsetning til årsberegningene, ikke kjønnsfordelte sysselsettingstall. Kvartalsberegningene av sysselsetting og utførte timeverk gjennomføres for de samme næringer som KNR for øvrig, om lag 60 næringer, dvs. at næringsnivået er mer aggregert enn næringsnivået i de endelige årsberegningene.

I henhold til EØS-avtalen skal Norge rapportere kvartalsvis nasjonalregnskapstall for sysselsetting og ut-

førte timeverk, og dessuten lønn og lønnskostnader, til Eurostat. Arbeidet med lønn og lønnskostnader har foreløpig ikke gitt tall som er vurdert som gode nok for publisering.

Antall sysselsatte personer

Registerbasert sysselsettingstatistikk som datakilde

Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk i SSB har utviklet en kvartalsvis sysselsettingsindikator basert på arbeidstakerregisteret og arbeidskraftundersøkelsene (AKU). Denne indikatoren er en viktig kilde for nasjonalregnskapets kvartalsvis sysselsettingsberegninger. Indikatoren omfatter lønnstakere i alderen 16-74 år som er registrert bosatt i Norge på et gitt tidspunkt. Det er beregnet tall for alle kvartaler tilbake til 1995.

Produksjonsprosessen for den registerbaserte sysselsettingsindikatoren omfatter flere trinn. I første trinn tas et kvartalsvis uttak fra arbeidstakerregisteret. Uttaksfilen inneholder alle arbeidsforhold (jobber) som har vært registrert innenfor kvartalet. I det neste trinnet utnyttes data fra SOFA-søkerregisteret (Arbeidsdirektoratets register over helt ledige og personer på tiltak). Personer som står oppført som helt ledige eller på kvalifiseringstiltak i SOFA-søkerregisteret fjernes fra arbeidstakerfilene dersom ledighetsforholdet eller tiltaksforholdet starter etter startdatoen for arbeidstakerforholdet. Av hensyn til denne koplingen brukes det samme referansetidspunktet i uttaket fra arbeidstakerregisteret som i SOFA-søkerregisteret ("dagens dato", som refererer seg til utgangen av hver måned).

På grunnlag av denne prosessen etableres det kvartalsvis filer for antall sysselsatte arbeidstakere fordelt på næring. Et problem som kan oppstå, er at sysselsatte personer er plassert under feil eller uoppgitt næring. Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk gjennomfører derfor noen kontroller, og foretar retting av filene for å bedre kvaliteten på næringsfordelingene.

Stein Hansen, førstekonsulent ved Seksjon for nasjonalregnskap. E-post: stein.hansen@ssb.no.

Tor Skoglund, rådgiver ved Seksjon for nasjonalregnskap. E-post: tor.skoglund@ssb.no.

Til slutt foretas det en avstemming av antall lønnstakere ifølge arbeidstakerfilene mot AKUs totaltall for antall lønnstakere. I AKUs totaltall inngår også vernepliktige, som trekkes ut før avstemmingen. Avstemmingen foretas ved proporsjonal justering for alle næringer. Dette betyr at AKUs kvartalsvise næringstall (som antas å være mer usikre enn totaltallene) ikke inngår i beregningsopplegget.

De siste årene har AKUs nivå-tall for antall lønnstakere totalt ligget 6-8 prosent høyere enn tallene fra arbeidstakerregisteret. Det har også vært til dels betydelige forskjeller mellom de to datakildene når det gjelder kvartalsvise endringstall. Arbeidstakerregisteret viser gjennomgående større stabilitet i kvartalsendringene enn AKU.

En av årsakene til forskjellen mellom endringstallene i AKU og arbeidstakerregisteret er forsinkelser på inn- og utmeldinger i arbeidstakerregisteret. Undersøkelser har vist at i underkant av 70 prosent av meldingene gjennomsnittlig er registrert etter et kvartal og bare 40 prosent etter en måned, se Bråthen og Fosen (1998). AKU-tallene er på den annen side gjenstand for utvalgsusikkerhet, og dette medfører blant annet at kvartalstallene er mer usikre enn tallene som angir årsgjennomsnitt.

Det forhold at AKU sannsynligvis fanger opp flere personer med kort arbeidstid og arbeidsforhold av kort varighet enn registerstatistikken, vil også kunne påvirke endringstallene. I AKU regnes alle personer som utfører inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i undersøkelsesuka som sysselsatt. I arbeidstakerregisteret er kravet til innmelding at arbeidsforholdet forventes å vare i mer enn seks dager og innebære mer enn fire timers arbeid per uke i gjennomsnitt.

Beregningene i KNR

Den registerbaserte sysselsettingsindikatoren brukes som kilde for å anslå kvartalsvise endringer i antall sysselsatte lønnstakere for alle næringer utenom offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner, dvs. vel 60 prosent av alle lønnstakerne. Dette betyr at sysselsettingsendringen fra basisåret (t-1) til beregningskvartalet (i år t) er den samme i KNR som i indikatoren for hver næring.

Som nevnt er det kvalitetsproblemer knyttet til bruken av den kvartalsvise sysselsettingsindikatoren. De to hovedkildene som inngår i beregningene av indikatoren (arbeidstakerregisteret og AKU) er beheftet med ulike typer av usikkerhet. Indikatoren brukes derfor ikke helt mekanisk i arbeidet med kvartalsanslag for sysselsetting i nasjonalregnskapet, men vurderes opp mot annen informasjon. Slik informasjon kan være indikatorer som legges til grunn for produksjons-

anslag i KNR, eller næringstall fra AKU. Den beregningsmetoden som er valgt medfører imidlertid at næringsendringene i den registerbaserte indikatoren tillegges større vekt enn AKU når de to kildene spriker. For utenriks sjøfart brukes den registerbaserte sysselsettingsindikatoren til å beregne sysselsettingsutviklingen for "norske" lønnstakere i næringen. Kvartalsvise tall for utlendinger i utenriks sjøfart (om lag 25 000), som utgjør en del av sysselsettingstallet i nasjonalregnskapet, beregnes ved hjelp av en standard framskrivningsmetode (trendberegning) i KNR, se Todsén (1999).

Beregninger for offentlig forvaltning

Den registerbaserte sysselsettingsindikatoren kan foreløpig ikke gi tilfredsstillende næringstall fordelt på markedsrettet og ikke-markedsrettet virksomhet. For stats- og kommuneforvaltningen tar de kvartalsvise sysselsettingsberegningene i stedet utgangspunkt i kvartalstall for utviklingen i lønnskostnader, som beregnes som en del av det kvartalsvise nasjonalregnskapet. Grunnlaget for disse beregningene er akkumulerte regnskapstall for statsforvaltningen og tertialstatistikk (4 månedersstatistikk) for et utvalg av kommuner og fylkeskommuner for kommuneforvaltningen. Siden dette tallgrunnlaget er beheftet med stor usikkerhet, vurderes og korrigeres tallene mot annen informasjon.

På grunnlag av anslag for utvikling av gjennomsnittlig månedslønn for henholdsvis statsforvaltning, kommunal undervisning og annen kommunal virksomhet beregnes lønnsindekser. Nivået for månedslønnen bygger på informasjon fra lønnsstatistikk for offentlig ansatte: SST (Statens Sentrale Tjenestemannsregister), STS (Sentralt Tjenestemannsregister for Skoleverket) og PAI (Personaladministrativt informasjonssystem). Siden disse statistikkene bare gir tall per 1. oktober, må kvartalsutviklingen anslås på basis av opplysninger fra lønnsoppgjørene (totalramme, generelle tillegg, sentrale/lokale tillegg, samt dato for ikrafttreden), og opplysninger om lønnsoverheng ifølge Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene.

Lønnsindeksene brukes som deflator ved omregning av kvartalstallene for lønnskostnader i løpende priser for stats- og kommuneforvaltningen til en volumstørrelse, "lønnskostnader i faste priser". Det benyttes én indeks for alle statlige næringer, én indeks for kommunal undervisning og én indeks for de øvrige kommunale næringene.¹

De beregnede tallene for "lønnskostnader i faste priser" brukes deretter som indikator for sysselsettingsutviklingen. Den beregnede utviklingen i størrelsen "lønnskostnader i faste priser" spiller dermed samme

1 I KNR brukes disse lønnsindeksene, sammen med prisindekser for andre kostnadskomponenter, også til å deflatere *produksjonen* i offentlig forvaltning. I denne sammenhengen legges det inn en produktivitetsfaktor på 1/2 prosent for alle næringer utenom forsvaret.

rolle for forvaltningsnæringene som den registerbaserte sysselsettingsstatistikken for de markedsrettede næringene.

Beregninger for ideelle organisasjoner

Dette er "non-profit"-virksomhet som i stor grad finansieres av det offentlige. Beregningsmetoden for disse næringene, som omfatter om lag 60 000 sysselsatte personer, er det samme som for stats- og kommuneforvaltningen. Utgangspunktet er kvartalsvis anslag for veksten i lønnskostnader i KNR. Disse anslagene, som er svært usikre, bygger på informasjon om overføringer til helsevesen, skoler mv. fra statsregnskapet og statsbudsjettet.

Som lønnsindeks for ideelle organisasjoner i undervisning og helse brukes de samme indekser som for tilsvarende kommunal virksomhet. For annen virksomhet under de ideelle organisasjonene har vi valgt å bruke en sammenveid indeks basert på lønnsutviklingen i kommuner, interesseorganisasjoner og en del annen privat virksomhet.

Beregninger for selvstendige

Sysselsatte selvstendige er i nasjonalregnskapet definerte inklusive familiearbeidskraft uten fast avtalt lønn. Sysselsatte selvstendige utgjør om lag 10 prosent av sysselsatte personer totalt, og noe under halvparten finnes i primærnæringene. AKU er hovedkilden for beregning av antall selvstendige totalt og fordelt på næring i kvartalsvis nasjonalregnskap. Siden AKUs næringstall er usikre, blir tallene korrigert dersom annen informasjon (f.eks. fra Budsjettmemnda for jordbruket) tilsier det.

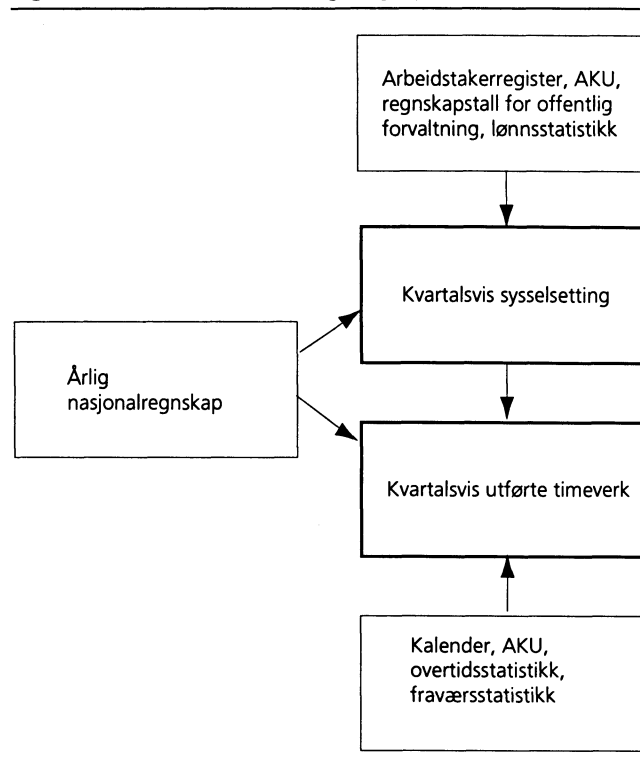
Totalavstemming mot AKU

Som nevnt ovenfor er den registerbaserte sysselsettingsstatistikken for lønnstakere i utgangspunktet avstemt mot totaltall fra AKU ved Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk. I arbeidet med kvartalsvis nasjonalregnskap utnyttes også annen informasjon, både ved bruk av egne beregningsmetoder for offentlig forvaltning og ideelle organisasjoner, og ved at vi vurderer sysselsettingstallene opp mot annen næringsinformasjon. Det er normalt nødvendig med flere beregningsrunder før en oppnår resultater som vurderes som akseptable for næringene og for totalsummene. Det er en målsetting at totaltallene fra KNR (nivå og vekst) skal være tilnærmet lik AKUs totaltall for antall lønnstakere og for antall sysselsatte totalt, justert for utlendinger i utenriks sjøfart som ikke er med i AKU. Også i årsberegningene av sysselsetting i nasjonalregnskapet er det lagt vekt på å oppnå tilnærmet konsistens i forhold til AKUs totaltall, se Hansen og Skoglund (1997).

Utførte timeverk

Utførte timeverk i nasjonalregnskapet er definert som totalt antall timeverk arbeidet innenfor effektiv normalarbeidstid (utenom spispause) for alle syssel-

Figur 1. Oversikt over beregningssystemet

satte lønnstakere og selvstendige, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær på grunn av ferie, sykdom, permisjon, arbeidskonflikter mv. Antall utførte timeverk blir også påvirket av kalendermessige forhold som bevegelige helligdager og skuddår. Utførte timeverk er dermed et volummål på innsatsen av arbeidskraft i næringene.

Utførte timeverk er, i motsetning til sysselsatte personer, et strømningsbegrep. Det betyr at utførte timeverk i løpet av et år vil være summen av utførte timeverk i fire kvartaler, mens antall sysselsatte personer i et år er gjennomsnitt for kvartalene.

Utførte timeverk beregnes ved å kombinere anslag for endringer i sysselsatte personer, endringer i deltidssomfang, og endringer i arbeidsdager korrigert for ferie, annet fravær og overtid. I utgangspunktet er det forutsatt at deltidssomfanget ikke endres i KNR. Dersom en imidlertid har indikasjoner fra AKU eller andre kilder som viser klare endringer i deltid, kan en innarbeide slik informasjon. Kildene for feriefravær, annet fravær og overtid er beskrevet nedenfor.

Skiftarbeidere/turnusarbeidere og undervisningspersonale i skoleverket er to grupper som har et spesielt arbeidstidsmønster. Skift- og turnusarbeid er mest utbredt i hotell- og restaurantvirksomhet, helsetjenester og i enkelte deler av industri og samferdsel. For lønnstakere med skift- eller turnusarbeid forutsetter vi at kvartalstall for utførte timeverk er mindre påvirket av kalendermessige forhold, blant annet plasseringen av påsken. Andelen av skift- eller turnusarbeid i ulike

næringer er tallfestet med støtte i tall fra NHO (Næringslivets Hovedorganisasjon) og AKU.

I undervisningsnæringene i kommuneforvaltningen og i ideelle organisasjoner forutsetter vi at 85 prosent av de sysselsatte er undervisningspersonale med spesielle arbeidstidsordninger, mens 15 prosent (kontorpersonale mv.) anslås å ha samme arbeidstid og ferieavvikling som i andre næringer. Kvartalsfordelingen av arbeidsdager for undervisningspersonale er anslått på grunnlag av informasjon for Oslo (fra Oslo kommune).

Forutsetninger om arbeidsdager og feriedager

Antall potensielle arbeidsdager (virkedager) i hvert kvartal, eksklusive lørdager og helligdager, kan telles opp fra kalenderen. I nasjonalregnskapet benyttes en spesiell konvensjon for jul- og nyttårsaften: dersom disse dagene faller på hverdag, teller de til sammen som 1 fridag, dvs. en halv fridag på hver av dagene. Antall virkedager i kvartalet kan variere fra år til år, mest for 1. og 2. kvartal avhengig av påskens plassering.

Antall virkedager fratrasket feriedager brukes i beregningsopplegget for alle lønnstakere utenom skiftarbeidere/turnusarbeidere og undervisningspersonale i skoleverket. Denne størrelsen vil være konsistent med antall arbeidsdager som ligger til grunn for årsberegningene i nasjonalregnskapet. Antall arbeidsdager på årsbasis kan variere fra 229 til 232.

Plasseringen av feriedager på kvartaler blir dermed en viktig størrelse for beregning av antall effektive arbeidsdager og utførte timeverk. Som kjent har alle lønnstakere under 60 år lovfestet rett til 21 feriedager per år. Lønnstakere over 60 år samt noen andre grupper har en ekstra ferieuke, men vi forutsetter at dette har mindre betydning for kvartalsfordelingen av gjennomsnittlig antall arbeidsdager.² Vi tar derfor her utgangspunkt i et standardtall på 21 feriedager per sysselsatt.

AKU gir et utgangspunkt for tallfesting av feriefravær per kvartal. AKU inneholder anslag for antall sysselsatte lønnstakere som er midlertidig fraværende på grunn av ferie. Det er imidlertid en svakhet for vårt formål at feriefraværet bare gjelder personer som er fraværende *hele* undersøkelsesuka. AKU-tallene for feriefravær registrerer dermed ikke fraværet til lønnstakere som eksempelvis tar 1 feriedag og arbeider 2 dager i påskeuka (utenom helligdagene). Siden 1996 har det i AKU vært gjennomført en spesialundersøkelse som gir en bedre registrering av korttidsfraværet, men denne undersøkelsen gjennomføres bare for ett kvartal i året (2. kvartal).

Siden AKUs summariske tall for antall personer på ferie i undersøkelsesuka er en usikker indikator på det totale feriefraværet, har vi valgt å forutsette at feriemønsteret, målt som antall feriedager per kvartal, har vært uendret etter 1995 (startåret for beregningene). Vi forutsetter med andre ord at plasseringen av ferien har vært preget av stor stabilitet de siste årene. Anslagene i KNR bygger på observerte gjennomsnittstall fra AKU for årene 1996-1998 for antall personer som har ferie i de enkelte kvartaler.

Vi har imidlertid, med støtte i beregninger basert på AKU, forutsatt at plasseringen av påsken i 1. eller 2. kvartal trekker med seg 1 feriedag (i gjennomsnitt for alle sysselsatte) til "påskekvartalet". Disse beregningene bygger på AKU-estimer for virkningen på utførte ukeverk av å fjerne påskeuka fra undersøkelsen for det kvartalet som inneholder påsken. Slike beregninger må nødvendigvis bli usikre fordi vi i utgangspunktet ikke kjenner fordelingen av fraværet på ordinære arbeidsdager og på helligdagene i påsken (en del personer jobber disse dagene).

Dette har resultert i følgende standardiserte forutsetninger i KNR når det gjelder fraværende arbeidsdager på grunn av ferie: 2 feriedager i 1. og 2. kvartal, 13,5 dager i 3. kvartal og 2,5 dager i 4. kvartal. I tillegg plasseres 1 feriedag i 1. eller 2. kvartal avhengig av plasseringen av påsken. Vi forutsetter at alle næringer, med unntak av den nevnte spesialbehandlingen av skift/turnusarbeidere og undervisningspersonale, følger det samme feriemønsteret. Dette må antas å være en svært usikker forutsetning.

Ved å bruke et fast standardisert feriemønster i beregningene unngår vi at endringer i plasseringen av feriedager, basert på et usikkert empirisk grunnlag, påvirker tallene for endringer i utførte timeverk. En arbeidsdag mer eller mindre i kvartalet betyr nemlig i overkant av 1 prosent sterkere eller svakere vekst i utførte timeverk.

Forutsetninger om fravær og overtid

Fravær utenom ferie omfatter sykefravær, permisjonsfravær og fravær på grunn av arbeidskonflikter. Datakildene for beregning av utførte timeverk i KNR er fraværstatistikk fra NHO (Næringslivets Hovedorganisasjon), BAF (Bankenes arbeidsgiverforening), NFF (Norges Forsikringsforbund) og SST (Statens Sentrale Tjenestemannsregister), som alle foreligger først ca. ti uker etter kvartalets utløp. Fraværstatistikken fra NHO foreligger for arbeidere (differensiert etter tariffområde og kjønn) og funksjonærer (differensiert etter kjønn). Ved første gangs beregning av kvartalstall framskrives fraværssratene.³ For næringer uten fraværsinformasjon beregnes en gjennomsnittlig fraværssrate

2 I årsberegningene i nasjonalregnskapet foretas det en summarisk korreksjon for dette.

3 Framskrivingsmetoden i KNR er basert på et veid gjennomsnitt av veksten for de siste kvartalene, se Todsén (1999) avsnitt 2.7.

på grunnlag av fraværstatistikk fra NHO/arbeidere, NHO/funksjonærer, BAF og SST (veid med 1/4 hver).

Fraværstatistikk for kommuneforvaltningen bygger på PAI (Personaladministrativt informasjonssystem). Denne statistikken er ikke tilgjengelig før ca. 1 år etter kvartalets utløp. Vi foretar framskrivninger for de kvartalene der indikatoren mangler.

En ny sentral sykefraværstatistikk, som er et samarbeidsprosjekt mellom SSB og Rikstrygdeverket, har som mål å gi sykefraværssrater (korttids- og langtidsfravær) etter næring og kvartal. Permisjonsfraværet (om lag 1/3 av totalfraværet i volum) dekkes imidlertid ikke av denne statistikken. Det er foreløpig ikke publisert tall fra denne statistikken.

Tapte arbeidsdager på grunn av arbeidskonflikter fanges ikke opp av den ordinære fraværstatistikken. Seksjon for inntekts- og lønnsstatistikk i SSB utarbeider statistikk over arbeidskonflikter og tapte arbeidsdager. Seksjon for nasjonalregnskap får tilgang til upubliserte kvartalstall. Det foretas korreksjon i utførte timeverk i KNR når slike konflikter har et visst omfang.

Fram til og med 1998 publiserte NHO kvartalsvis overtidsstatistikk for industri, oljevirksomhet og bygge- og anleggsvirksomhet. Overtidsstatistikken fra NHO omfattet bare arbeidere, men vi har forutsatt at overtidsutviklingen for funksjonærene har vært den samme som for arbeidere. Denne statistikken er imidlertid lagt ned fra og med 1999. SSBs nye kvartalsvise lønnsstatistikk vil gi informasjon om overtidsutviklingen for de næringer som dekkes av lønnsstatistikken. For 1999 har vi lagt til grunn lønnsstatistikken foreløpige og upubliserte kvartalsanslag for endringer i overtid for industrien totalt.

For alle næringer utenom industri, oljevirksomhet og bygge- og anleggsvirksomhet bygger de kvartalsvise timeverksberegningene inntil videre på en forutsetning om konstant overtid.

Utførte timeverk for selvstendige

Utførte timeverk for selvstendige i nasjonalregnskapet er definert som timeverk utført med faktisk arbeidstid, korrigert for fravær. Beregningene er generelt mer usikre enn de tilsvarende beregninger for lønnstakere fordi datagrunnlaget er dårligere. I årsberegningene er det forutsatt at selvstendige i gjennomsnitt utfører flere timeverk enn lønnstakere.

I kvartalsvis nasjonalregnskap beregnes utførte timeverk for selvstendige etter samme metode som for lønnstakere. Det tas utgangspunkt i antall sysselsatte selvstendige og antall arbeidsdager i kvartalet korrigert for ferie, annet fravær, overtid og skiftarbeid. Når det gjelder fravær og overtid har vi, av mangel på

annen informasjon, lagt til grunn de samme forutsetninger om endringer som for lønnstakere.

Sammenligning av utførte timeverk i KNR og utførte ukeverk i AKU

Fra AKU publiseres kvartalsvise tall for utførte ukeverk. Disse tallene er basert på spørsmål om faktisk arbeidstid i undersøkelsesuka. Faktisk arbeidstid inkluderer overtid og ekstraarbeid, mens midlertidig fravær på grunn av ferie, sykdom, permisjon, arbeidskonflikter mv. ikke regnes med. Ukeverkstallene i AKU vil også inkludere virkningene av feriefravær (og annet fravær) som er mindre enn en uke. Summen av alle timeverkene divideres med 37,5 timer (normalarbeidstid per uke) for å komme fram til utførte ukeverk.

Tallene for utførte ukeverk i AKU skal i prinsippet - som KNR-tallene - fange opp fravær og overtid. Som tidligere nevnt utnytter imidlertid KNR andre datakilder enn AKU når det gjelder anslag for fravær og overtid. Omleggingen av AKU til løpende undersøkelsesuker fra 1996 har medført at ukeverkstallene i AKU, på samme måte som timeverkstallene i KNR, blir påvirket av plasseringen av påsken.

De publiserte AKU-tallene er *gjennomsnittstall per hele uke* i kvartalet, og er dermed ikke nødvendigvis konsistente med KNR når det gjelder forutsetning om antall arbeidsdager i kvartalet. Mens KNR-tallene bygger på en opptelling av arbeidsdager fra kalenderen, vil heligdager påvirke utførte ukeverk i AKU indirekte ved at korte arbeidsuker trekker ned gjennomsnittet for kvartalet. AKU-tallene vil ikke ta hensyn til at antall arbeidsdager i et kvartal også avhenger av om kvartalsskiftene inntreffer på lørdag/søndag eller på hverdag (noe som kan bety 1-2 dager).

AKU-tallene for utførte ukeverk er, som andre variable i AKU, gjenstand for utvalgsusikkerhet. Det antas dessuten at tallene for utførte ukeverk fra AKU vil ha noe større usikkerhet enn tallene for antall sysselsatte personer, fordi det er enklere for intervjuobjektene å svare på om de var sysselsatt i inntektsgivende arbeid en bestemt uke enn å oppgi korrekt faktisk arbeidstid.

Fordi det er *hele uker* som er basisenheten i AKU, vil de beregnede ukeverkstallene bli sterkt påvirket av hvordan ukene ved kvartalsskiftene blir plassert. I AKU beregnes det i slike tilfeller korrigerte ukeverkstall. For 3. kvartal 1999 viste eksempelvis ukorrigerte AKU-tall en prosentvis nedgang på 5,1 prosent i utførte ukeverk. En viktig årsak til dette var at første undersøkelsesuke i 3. kvartal 1998 var 29.6-5.7, mens første uke i 3. kvartal 1999 var 5.7-11.7. Dette medførte at en større del av feriefraværet ble registrert på 3. kvartal i 1999 enn 1998. Korrigerte tall for 3. kvartal viste en nedgang i utførte ukeverk på 2,3 prosent, se Statistisk sentralbyrå (1999b). De metodene som brukes for å gjøre ukeverkstallene i AKU mest mulig

Tabell 1. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før

	1999	99:1	99:2	99:3	99:4
Sysselsatte personer i alt	0,5	1,0	0,5	0,1	0,4
Jordbruk, skogbruk og fiske	-3,8	-5,2	-4,6	-4,0	-1,3
Oljeutvinning, inkl. tjenester	-2,7	4,1	-2,6	-5,3	-6,4
Industri og bergverksdrift	-2,6	-1,4	-2,2	-2,9	-3,8
Kraftforsyning	-3,4	-4,4	-1,5	-3,7	-3,9
Bygge- og anleggsvirksomhet	-1,2	0,4	-0,7	-1,7	-2,8
Tjenestenæringer, ekskl. offentlig forvaltning	1,6	2,4	1,4	0,9	1,8
Offentlig forvaltning	1,4	1,1	1,5	1,5	1,5
Fastlands-Norge	0,5	1,0	0,5	0,2	0,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før

	1999	99:1	99:2	99:3	99:4
Utførte timeverk i alt	0,2	-1,0	1,4	-0,7	1,2
Jordbruk, skogbruk og fiske	-3,9	-7,0	-3,8	-4,7	-0,5
Oljeutvinning, inkl. tjenester	-2,3	2,9	-1,3	-5,8	-5,0
Industri og bergverksdrift	-2,5	-2,9	-1,4	-3,3	-2,6
Kraftforsyning	-3,3	-6,3	-0,2	-4,3	-2,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	-1,4	-1,8	-0,1	-1,9	-1,6
Tjenestenæringer, ekskl. offentlig forvaltning	1,5	0,4	2,6	0,5	2,3
Offentlig forvaltning	1,4	-0,7	2,7	0,4	3,1
Fastlands-Norge	0,3	-1,0	1,5	-0,6	1,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

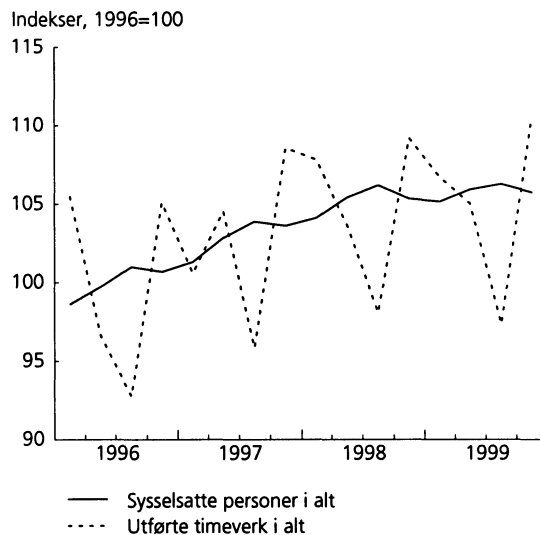
Tabell 3. Utførte timeverk per sysselsatt person. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før

	1999	99:1	99:2	99:3	99:4
I alt	-0,3	-2,0	0,9	-0,9	0,9
Jordbruk, skogbruk og fiske	-0,2	-1,9	0,8	-0,6	0,8
Oljeutvinning, inkl. tjenester	0,7	-0,9	1,6	0,2	0,6
Industri og bergverksdrift	0,0	-1,5	0,7	-0,4	1,3
Kraftforsyning	0,0	-2,7	-0,4	-0,9	1,0
Bygge- og anleggsvirksomhet	-0,1	-2,2	0,5	-0,3	1,3
Tjenestenæringer, ekskl. offentlig forvaltning	-0,2	-2,0	1,2	-0,4	0,5
Offentlig forvaltning	0,0	-1,8	1,3	-1,1	1,6
Fastlands-Norge	-0,3	-2,0	0,9	-0,8	0,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

sammenlignbare mellom to kvartaler, vil være preget av usikkerhet.

Som nevnt foran blir sysselsatte personer i KNR beregnet slik at totaltallene blir tilnærmet lik AKUs totaltall (justert for utlendinger i utenriks sjøfart som ikke er med i AKU). På grunn av usikkerheten i tolkningen av AKUs ukeverkstall, har vi i hovedsak brukt ukeverkstallene til kontrollformål i arbeidet med å vurdere anslag for utførte timeverk i KNR. I noen tilfeller er imidlertid "rå-tallene" i KNR justert for å unngå for store

Figur 2. Sysselsatte personer og utførte timeverk i alt

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

avvik mellom endringstall for utførte ukeverk i AKU og utførte timeverk i KNR. Begrunnelsen er at AKU i slike tilfeller kan indikere at det har skjedd større endringer i en eller flere faktorer som påvirker timeverksutviklingen enn det som i utgangspunktet er lagt inn som forutsetninger i KNR-beregningene.

Beregningsresultater

Sysselsatte personer og utførte timeverk

Figur 2 viser beregningsresultatene for totalt antall sysselsatte personer og totalt utførte timeverk fra kvartalsvis nasjonalregnskap. Figuren illustrerer det sterke sesongmønsteret i tallene for utførte timeverk. Høy ferieaktivitet i 3. kvartal bidrar til at utførte timeverk ligger lavt i dette kvartalet. Antall sysselsatte personer ligger imidlertid gjennomgående høyt i 3. kvartal. Dette skyldes at personer som har ferie regnes som sysselsatte personer, samtidig som mange skoleelever og studenter jobber i sommerferien.

Plasseringen av påsken har stor betydning for utførte timeverk i 1. og 2. kvartal. Påsken var plassert i 1. kvartal i 1997, og i 2. kvartal i 1996 og 1998. I 1999 begynte 2. kvartal (dvs. 1. april) på skjærtorsdag, slik alle helligdagene i påsken kom i dette kvartalet. Det feriefraværet som vi har forutsatt at påsken trekker med seg, er imidlertid i beregningene plassert i 1. kvartal i 1999.

Tabellene 1-2 viser kvartalsutviklingen i 1999 for sysselsatte personer og utførte timeverk fordelt på 7 hovedgrupper av næringer. Som det framgår av gjennomgangen foran, bygger timeverksberegningene på et usikkert kildegrunnlag for mange næringer. Vi har derfor valgt å presentere kvartalstallene for utførte timeverk på et mer aggregert næringsnivå enn det vanlige publiseringsnivået for KNR. Tallene her er de samme som ble publisert i Statistisk sentralbyrå (2000).

Tabell 3 er avledet fra tallgrunnlaget til de to andre tabellene for å kunne belyse mer direkte hvor mye endringen i gjennomsnittlig arbeidstid betyr for timeverkstallene. Siden forutsetninger om overtid og fravær for 4. kvartal bygger på egne anslag, vil det være stor usikkerhet ved timeverkstallene for dette kvartalet.

Når det gjelder antall sysselsatte personer viser tallene en gradvis svakere utvikling gjennom året i oljevirksomhet, industri og bygge- og anleggsvirksomhet. I 4. kvartal en det relativt sterk sysselsettingsnedgang for disse tre næringsgruppene. Tjenesteytende næringer utenom offentlig forvaltning har derimot en beregnet vekst i 4. kvartal på nær 2 prosent i antall sysselsatt personer. For offentlig forvaltning er utviklingen preget av en stabil sysselsettingsvekst gjennom hele året.

Når det gjelder utførte timeverk bygger tallene på en forutsetning om at den generelle indikatoren for antall arbeidsdager trekker veksten opp i 2. og 4. kvartal (én arbeidsdag mer enn 1998), mens veksten trekkes ned i 1. kvartal (én arbeidsdag mindre enn i 1998). I 3. kvartal var det etter våre forutsetninger like mange arbeidsdager i 1998 og 1999.

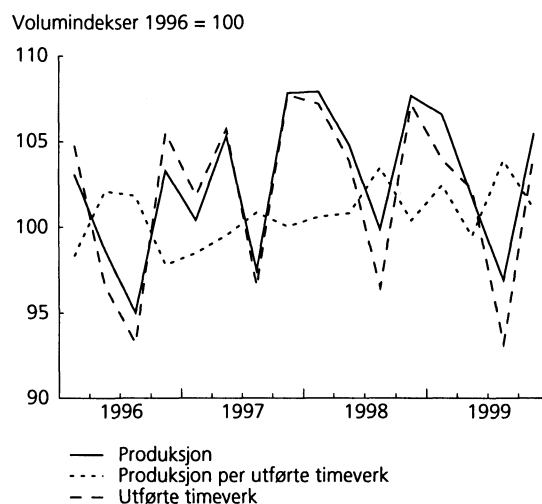
Virkingen fra arbeidsdagsindikatoren gjenspeiler seg også i næringstallene. Tallene for industri viser litt mindre nedgang i utførte timeverk per sysselsatt i 1. og 3. kvartal og litt sterkere økning i 4. kvartal enn gjennomsnittet for alle næringer. Dette medfører blant annet at utførte timeverk falt mindre enn antall sysselsatte personer i 4. kvartal. Industrietallene for utførte timeverk påvirkes også av anslagene for endringer i overtid (svakt ned) og fravær (svakt opp). I enkelte bransjer (treforedling, kjemiske råvarer, metaller mv.) er det forutsatt at en del av virksomheten gjennomføres som skiftarbeid med et avvikende arbeidstidsmønster. Ulik sysselsettingsvekst i de forskjellige bransjene vil derfor også kunne påvirke totaltallene for industrien.

Bygge- og anleggsvirksomhet har omtrent samme utvikling i utførte timeverk per sysselsatt som industri, men har litt sterkere nedgang i 1. kvartal. Dette skyldes blant annet økende fravær. For tjenesteytende næringer inklusive offentlig forvaltning har vi ingen informasjon om overtid. Når det gjelder fraværet i disse næringene er det, med støtte i kildegrunnlaget, forutsatt en beskjeden økning, med unntak for statsforvaltningen, hvor det er forutsatt redusert fravær.

Produksjon per utførte timeverk

I en håndbok fra Eurostat om kvartalsvis nasjonalregnskap (Eurostat 1998) legges det vekt på at det bør være en mest mulig konsistent behandling av produksjon og utførte timeverk på kvartalsbasis, slik at det blir mulig å vurdere den avledede produktivitsutviklingen på en meningsfylt måte. Produksjon eller brut-

Figur 3. Produksjon, utførte timeverk og produksjon per utførte timeverk. Industri i alt

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

toprodukt målt i faste priser per utførte timeverk antas å være de beste målene på arbeidskraftsproduktivitet i nasjonalregnskapet, se Fløttum og Skoglund (1997). I kvartalsvis nasjonalregnskap vil produksjon og bruttoprodukt i faste priser i de fleste næringer utvikle seg parallelt.

Som påvist foran er kildegrunnlaget og beregningsmetoden for utførte timeverk i KNR preget av mange usikre faktorer. Ved publiseringen av tallene første gang ble det derfor understreket at en bør være varsom med å tolke endringer i produksjon per utførte timeverk som uttrykk for produktivitsendringer. Vi har imidlertid beregnet slike tall for interne kontrollformål. Figur 3 viser kvartalsutviklingen i produksjon målt i faste priser, utførte timeverk og produksjon per utførte timeverk for industrien samlet.

Kilden for produksjonstallene målt i faste priser i industri i kvartalsvis nasjonalregnskap er SSBs produksjonsindeks for disse næringene, se Sørensen (1998). Dette er en månedlig volumindikator som bygger på informasjon fra et utvalg av identiske bedrifter med mer enn 10 sysselsatte. Produksjonsindeksen bygger dels på sysselsettings- og timeverksdata (grafisk industri, verkstedsindustri, skipsbygging og bygging av oljeplattformer), og dels på mengdedata (øvrige delnæringer). For næringer som bygger på sysselsettings- og timeverksdata er det lagt inn en antatt produktivitsutvikling med utgangspunkt i sum utførte timeverk for arbeidere og funksjonærer ved beregning av produksjonsindeksen.

Figur 3 viser at produksjonstallene i hovedsak avspeiler det samme sesongmønsteret som utførte timeverk. Det er imidlertid en gjennomgående tendens at produksjonstallene faller noe mindre enn timeverkstallene i 3. kvartal. Dette betyr at produktivitsindika-

toren (produksjon per utførte timeverk) får en topp i 3. kvartal. Det er vanskelig å vurdere om dette gir et uttrykk for reelle økonomiske forhold eller skyldes svakheter i datagrunnlaget for produksjonsberegningene og/eller timeverksberegningene i KNR. I prinsippet tar produksjonsindeksen hensyn til perioder med driftsstans på grunn av ferieavvikling, men rapporteringen av dette kan ofte være mangelfull. Mens beregningene av utførte timeverk i KNR bygger på summariske og makrobaserte forutsetninger når det gjelder ferie, annet fravær og overtid, bygger produksjonsberegningene på innsamlet informasjon fra bedriftene. Imidlertid er produksjonsindeksen beheftet med utvalgsusikkerhet.

Produksjon per utførte timeverk har en beregnet positiv vekst for alle kvartaler i 1998 og 1999, med unntak av 2. kvartal 1999. For dette kvartalet ble produksjonsveksten anslått til -2,9 prosent i volum (regnet fra samme kvartal året før), mens timeverksveksten er beregnet til -1,4 prosent (se tabell 2). For de øvrige kvartaler i 1999 gir beregningene større reduksjon i utførte timeverk enn i produksjonsvolum.

For de andre næringene bygger produksjonstallene i KNR på ulike typer av indikatorer og beregningsmetoder, se Todsens (1999). For næringer der antall arbeidsdager, driftsdager eller timeverk ikke inngår i beregningsgrunnlaget, vil produksjon per utførte timeverk gi mindre meningsfylte tall enn tilfellet er for industrien. Dette gjelder blant annet for bygge- og anleggsvirksomhet og offentlig forvaltning.

Referanser

Bråthen, M. og J. Fosen (1998): Definisjon av sysselsetting basert på registerinformasjon: Utarbeidelse av klassifikasjonsrutine, Notater 98/64, Statistisk sentralbyrå.

Eurostat (1998): *Handbook on Quarterly National Accounts*, September 1998.

Fløttum, E.J. og T. Skoglund (1997): Produktivitetsutvikling belyst ved nasjonalregnskapstall, *Økonomiske analyser* 7/97, Statistisk sentralbyrå.

Hansen, S. og T. Skoglund (1997): Beregning av sysselsetting og lønn i nasjonalregnskapet, Notater 97/21, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1999a): Konjunkturtendensene, *Økonomiske analyser* 9/99, Statistisk sentralbyrå.

Statistisk sentralbyrå (1999b): *Ukens statistikk* 44/1999.

Statistisk sentralbyrå (2000): Økonomisk utsyn over året 1999, *Økonomiske analyser* 1/2000.

Sørensen, E. (1998): Produksjonsindeks for industrien, Notater 98/44, Statistisk sentralbyrå.

Todsens, S. (1999): *Kvartalsvis nasjonalregnskap - dokumentasjon av beregningsopplegget*, Rapporter 99/25, Statistisk sentralbyrå.

Evaluerings av arbeidsmarkedstiltak

Magne Bråthen

Det å delta på et ordinært arbeidsmarkedstiltak har en positiv effekt på mulighetene for å få jobb ett halvt år etter tiltakets slutt. Effekten varierer imidlertid mellom de ulike tiltakene. Dette er hovedkonklusjonen i en undersøkelse blant personer som avsluttet et arbeidsmarkedstiltak i løpet av mai 1998. En sammenlikningsgruppe av personer som var registrert som helt arbeidsledige på samme tidspunkt, er også med i analysen. Denne artikkelen gir en nærmere beskrivelse av bakgrunnen og resultatene fra undersøkelsen, som er den tredje i en rekke årlige resultatvurderinger av arbeidsmarkedstiltak basert på analyse av registerdata.

1. Innledning

Den aktive arbeidsmarkedspolitikken har hatt en helt sentral plass i den økonomiske politikken i Norge. Blant annet ble det presisert i regjeringens langtidsprogram for perioden 1998 - 2001 at arbeidsmarkedstiltakene fortsatt skal brukes som et stabiliseringspolitisk virkemiddel (Finans- og tolldepartementet (1997)). Begrunnelsen for en slik aktiv arbeidsmarkedspolitikk er at den skal bidra til et mer effektivt og velfungerende arbeidsmarked og derved redusert strukturell arbeidsledighet. Myndighetenes dimensjonering og sammensetning av de forskjellige ordinære tiltakene er avhengig av konjunktursvingninger. Tall fra arbeidskraftsundersøkelsen viser at fra 1993 til 1998 har det vært en økning i sysselsettingen med 238 000 personer til 2 242 000. Den registrerte arbeidsløsheten ble i samme tidsrom halvert fra 118 000 til 56 000 personer. Antall personer på ordinære arbeidsmarkedstiltak gikk ned fra 57 000 i 1993 til 14 700 i 1998. Med en andel på 75 prosent av tiltaksdeltakerne, utgjorde kvalifiseringstiltak som AMO-kurs det største tiltaket i 1998. Tilsvarende andel i 1993 var 40 prosent. Sysselsettingstiltak i privat og offentlig sektor som utgjorde 32 prosent i 1993, ble høsten 1997 faset ut. Formålet med denne artikkelen er å evaluere effekter av tiltakene, og er ment som et bidrag til beslutningsgrunnlaget for å justere volum og innhold i tiltakene.

Statistisk sentralbyrå har utviklet et opplegg for årlige resultatvurderinger av ordinære arbeidsmarkedstiltak, basert på analyser av registerdata. Formålet er å undersøke i hvilken grad disse bidrar til å oppfylle hovedmålsettingen om at deltakerene skal få bedret sine jobbmuligheter. En av hensiktene med resultatvurderingene har vært at de skulle bli en årlig foreteelse. Dette for å få et bilde av hvordan effektene varierer mellom de forskjellige tiltakene, og i ulike konjunkturfaser. På oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet har SSB foreløpig utarbeidet tre

årganger av undersøkelsen, hvor datagrunnlaget er hentet fra henholdsvis 1996, 1997, og 1998. I denne artikkelen tar vi utgangspunkt i den sist utførte analysen, publisert i Bråthen og Landfald (1999), og sammenligner resultatene med de to foregående år.

Grunnlaget for det nåværende opplegget ble lagt ved et forprosjekt (Vassnes (1996)) hvor det ble vurdert i hvilken grad registerdata kan erstatte data fra spørreskjema ved evaluering av arbeidsmarkedstiltak. Resultatene viste at et opplegg basert på registerdata hovedsakelig gir samme resultat som en tilsvarende undersøkelse med spørreskjema. I tillegg ga registerdata vel så utsagnskraftige resultater, på grunn av mulighetene for store utvalg og generelt mindre problemer med frafall. Forprosjektet viste også at produksjonstiden for et evalueringsprosjekt vil kunne bli vesentlig kortere ved bruk av registerdata og være et kostnadseffektivt alternativ til spørreskjema, hvis man tilpasser opplegget for registerundersøkelsen med et slikt siktemål.

2. Hovedgrupper av tiltak

Tiltaksgruppen fordeles etter ulike personrettede arbeidsmarkedstiltak. Før utvalget defineres, gis det en oversikt over den inndelingen av de ulike tiltakene som er lagt til grunn for denne evalueringen med en kort beskrivelse av innholdet (Arbeidsdirektoratet (1998)).

Lønntilskudd til arbeidsgivere

Lønntilskudd for arbeidsgivere skal bidra til ansettelse i ordinært arbeid på vanlige lønns- og arbeidsvilkår. Innholdet er ordinær sysselsetting og de er rettet mot utsatte grupper på arbeidsmarkedet. Deltakerne får ordinær lønn, mens arbeidsgiverne får tilskudd fra etaten hvor størrelsen er avhengig av målgruppen.

Praksisplasser med fadderordning

Målgruppen er nykommere på arbeidsmarkedet som mangler tilstrekkelige kvalifikasjoner, og som har spesielle behov for tilrettelegging, opplæring og oppfølging, herunder personer som kommer inn under den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten. Tiltakets innhold er arbeidspraksis og opplæring. Tiltaket kan også

nyttes i kombinasjon med skoleplass. Formålet med tiltaket er å øke muligheten for overgang til ordinært arbeid og motivere til ordinær utdanning.

Arbeidsmarkedsoplæring (AMO)

AMO er et tiltak rettet mot helt arbeidsledige, eventuelt ansatte med svak utdanningsbakgrunn eller uakuttuell kompetanse. Formålet med tiltaket er å øke muligheten for overgang til ordinært arbeid, redusere kompetansemessige ubalanser i arbeidsmarkedet, forebygge ledighet blant ansatte og motivere arbeidsledige til videre utdanning. Tiltakets innhold er opplæring gjennom yrkesrettede kurs, eventuelt opplæring av mer allmenn karakter på grunnskole- eller videregående nivå.

Jobbklubbe

Tiltakets formål er å bidra til og øke samt målrette jobbsøkingen, og derigjennom styrke mulighetene for overgang til ordinært arbeid. Kurset inneholder opplæring og veiledning i gruppe. Målgruppen er formidlingsklare arbeidsledige over 19 år.

Vikarplasser for arbeidsledige

Hovedformålet er å gi arbeidsledige relevant arbeidspraksis i offentlige og private virksomheter. Samtidig får ansatte permisjon til å ta utdanning som bidrar til å heve kompetansenivået ved arbeidsplassen, eller de frigjøres til innsats overfor ledige gjennom prosjektvirksomhet. Målgruppen for vikarplass er arbeidsledige med relevant kompetanse eller erfaringsbakgrunn. Innholdet er stort sett midlertidig sysselsetting i vikariat for ansatte som går ut i permisjon for å ta utdanning.

3. Effektevaluering av arbeidsmarkedstiltak

I de evalueringene som SSB har foretatt, er målet å undersøke i hvilken grad sannsynligheten for å gå over i jobb er endret som følge av deltakelse på tiltak. Det er med andre ord kun sett på partielle effekter av arbeidsmarkedstiltakene. For å besvare et slikt spørsmål etableres to grupper, hvorav den ene består av personer som avsluttet tiltaksdeltakelsen seks måneder før evalueringstidspunktet, og den andre av en sammenlikningsgruppe med personer registrert som helt ledige. Ved å kontrollere for kjennetegn som kan tenkes å påvirke tilpasningen på arbeidsmarkedet, beregner vi effekten av tiltaket ved se på forskjellene i tilpasningen for de to gruppene. Evalueringstidspunktet er lagt seks måneder etter tiltaket ble avsluttet

Når vi benytter en slik metode som her, er flere momenter av stor viktighet. Sammenlikningsgruppen bør være mest mulig lik deltakerne på det tidspunkt disse starter tiltaket. I tillegg er det behov for gode data med informasjon om kvalifikasjoner og tidligere arbeidsmarkedserfaring, at vi har mange observasjoner, samt at det defineres et relevant suksesskriterium.

Denne undersøkelsen er konstruert med sikte på å tilfredsstille disse kravene. Når det gjelder forskjeller mellom gruppene, kan vi kontrollere for alder, sivilstatus, kjønn, bosted, utdanning, yrkeserfaring og tidligere erfaring med arbeidsledighet. Forklaringsvariablene fanger opp ulike sider ved personen som har betydning for jobbsannsynligheten.

Jobbsannsynligheten kan imidlertid også avhenge av individuelle karakteristika som ikke er observerbare gjennom registerdata. Det er et velkjent problem i analyser av denne typen at det kan være systematiske forskjeller mellom ledige og tiltaksdeltakere som vi ikke kan avsløre ved våre beskrivelser, simpelthen fordi enkelte ulikheter kan være vrienne å observere. Slike problemer eksemplifiseres ofte med forskjeller i holdninger og motivasjon mellom deltakere og ledige. Seleksjonsproblemer kan oppstå dersom det er spesielle kjennetegn ved personene som har betydning for om personene blir valgt ut til å delta på et tiltak og som også påvirker jobbsannsynligheten. Det kan også være seleksjon på tvers av tiltakene, det vil si at det er systematiske forskjeller mellom deltakerne på de forskjellige tiltakene, som er av betydning for tilpasningen på arbeidsmarkedet.

4. Utvalg og data

Datamaterialet er i hovedsak hentet fra ulike administrative registre. Utvalget benyttet i analysen, som altså består av en tiltaks- og en sammenlikningsgruppe, er trukket fra Sofa-søker-registeret. Dette er et register over alle personer registrert som arbeidsledige eller på arbeidsmarkedstiltak. Tiltaksgruppen er definert som personer som i slutten av april 1998 var registrert som deltakere på et ordinært arbeidsmarkedstiltak og som avsluttet dette i mai 1998. Sammenlikningsgruppen er personer som ifølge Sofa-søker-registeret var helt ledige i slutten av april, og som ikke var registrert på noen form for tiltak i slutten av mai.

I analysen er det inkludert både variable som er knyttet til individet og variable som gir informasjon om personens tilknytning til arbeidsmarkedet. Demografiske kjennetegn som kjønn, alder, bosted, og lignende, er hentet fra personregisteret. Det er også konstruert variable for tiltaks- og ledighetserfaring i en 12 måneders bakgrunnsperiode. Dessuten er arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret (a/a-registeret) benyttet for å få informasjon om arbeidsmarkedstatus i november 1998. Vi har ved hjelp av a/a-registeret beregnet tidligere yrkeserfaring ti år tilbake i tid. For flere viktige bakgrunnsvariabler er det hentet informasjon fra SSBs utdanningsregister og en fødelandsfil. Til sist er det i tillegg inkludert regionale og yrkesspesifikke variable, for å fange opp etterspørselen på arbeidsmarkedet. Det er beregnet ledighetsrate i tidligere yrke, og vakanserate i fylke.

5. Sammensetningen av arbeidsledige og personer på tiltak

For å beskrive bruken av arbeidsmarkedstiltak inneholder rapporten (Bråthen og Landfald (1999)) et omfattende tallmateriale, hvor utvalget fordeles på sentrale bakgrunnsvariable. Disse variablene inngår senere i den empiriske analysen av hvordan deltakelse på tiltak påvirker jobbsannsynligheten. I tabell 1 er det gjort et utvalg av kjennetegnene som kan tenkes å påvirke tilpasningen på arbeidsmarkedet.

Som ved beregningene fra 1996 og 1997, viser tallene for 1998 at tiltaksdeltakerne i gjennomsnitt er yngre enn personer i sammenlikningsgruppen. Gjennomsnittsalderen er henholdsvis 32 år for tiltaksdeltakere og 39 for sammenlikningsgruppen. Forskjellene i sivilstatus gjenspeiler noe av aldersforskjellen ved at andelen gifte personer er i underkant av 5 prosent høyere i sammenlikningsgruppen.

Tiltaksgruppen består av en tilnærmet lik andel menn og kvinner. I sammenlikningsgruppen er det en liten overvekt av menn, som utgjør 54 prosent av de ledige. En fordeling av personer etter tiltak og kjønn viser for øvrig at vikarplasser i offentlig sektor er det tiltaket med høyest kvinneandel, mens det i de forskjellige typene av lønnstilskudd er en overvekt av menn.

For utvalget som helhet viser tabell 1 at 13,6 prosent er innvandrere fra ikke-vestlige land. Dette er en økning på rundt 1,5 prosentpoeng fra 1997. Den største endringen finnes i tiltaksgruppen med 20,6 prosent innvandrere. Dette er omtrent 5 prosentpoeng høyere enn tilsvarende andel i 1997. I sammenlikningsgruppen utgjør økningen 1 prosentpoeng. Denne generelle økningen i andelen innvandrere kan delvis forklares ved at forbedringen i arbeidsmarkedet i større grad har kommet norskfødte til gode.

Det har skjedd en utjevning i det gjennomsnittlige utdanningsnivået mellom tiltaks- og sammenlikningsgruppen sammenlignet med de to foregående årene. Dette er en følge av nedgangen i andelen tiltaksdeltakere med 2-3 års videregående skole, samt at andelen uoppgitt har steget med 4 prosent for denne gruppen. Når det gjelder det siste momentet kan økningen i andelen innvandrere blant deltakere på tiltak forklares noe av den observerte utviklingen, da vi for denne gruppen i større grad har mangelfulle utdanningsopplysninger.

Sammenlikningsgruppen har i gjennomsnitt 1,2 år mer yrkeserfaring enn tiltaksgruppen. Også her ligger noe av forklaringen i utvalgets alderssammensetning. Naturlig nok har de eldste hatt størst mulighet til å skaffe seg lengre yrkeserfaring i løpet av de 10 årene forut for uttakstidspunktet.

Som nevnt i innledningen har antall deltakere på tiltak falt drastisk de senere årene, noe som innvirker på

Tabell 1. Tiltaksdeltakere og ledige i april 1998 etter utvalgte demografiske kjennetegn. Prosent andeler der annet ikke er oppgitt

Kjennetegn	I alt	Deltakere	Ledige
I alt	100,0	100,0	100,0
Kvinner	46,6	50,5	46,3
Gifte	34,3	29,8	34,6
Tidligere yrkeshemmete	0,6	0,8	0,6
Innvandrere ¹	13,6	20,6	13,0
Utdanningsnivå			
Uoppgitt/Ingen	8,2	11,2	8,0
Grunnskole	22,8	17,2	23,3
VK I	28,3	30,3	28,2
VK II	29,1	32,5	28,8
Universitet /Høgskole	11,5	8,8	11,8
Gjennomsnittlig alder (år)	38	32	39
Gjennomsnittlig yrkeserfaring (år) ²	4,1	3,0	4,2
Antall måneder ledig siste 12 måneder	5,2	3,6	5,3
Antall måneder på tiltak siste 12 måneder	0,7	1,5	0,7

¹ Første generasjons innvandrere fra ikke-vestlige land

² Antall år yrkeserfaring i løpet av de siste ti årene (1988 -1997)

Tabell 2. Personer som avsluttet et tiltak i april 1997 og 1998, etter type tiltak. Absolutte tall og prosent

Tiltaksgrupperinger	1997		1998	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	4 650	100	4 159	100
1. Lønnstilskudd	756	16	663	16
2. Praksisplasser med fadderordning	1 296	28	1 042	25
3. Arbeidsmarkedsopplæring (AMO)	1 901	41	1 882	45
4. Jobbklubber	489	11	465	11
5. Vikarplasser	208	4	107	3

størrelsen av utvalget definert i undersøkelsen. I tabell 2 er utvalget fordelt på de fem hovedgruppene av tiltak.

I alle hovedgruppene av ordinære tiltak er det en nedgang i antall deltakere som avsluttet sine respektive tiltak i mai, når vi sammenlikner 1998-utvalget med tilsvarende utvalg trukket i 1997. Antall personer på Vikarplasser er blitt halvert. Reduksjonen i utvalget fra april 1997 til april 1998 for de andre tiltakene, er på henholdsvis 12 prosent for Lønnstilskudd, 20 prosent for Praksisplasser med fadderordning og 4 prosent for Jobbklubber. I motsetning til de foregående undersøkelsene er offentlige sysselsettingstiltak utelatt i denne analysen, som følge av at tiltakene ble faset ut høsten 1997.

6. Analyse og resultater

Evalueringstidspunktet er satt til 24. november 1998, det vil si seks måneder etter tiltaksdeltakerene avsluttet tiltaket. På dette tidspunktet er 19 294 personer,

Tabell 3. Tiltaksdeltakere og ledige i april 1998 etter konsistensbehandlet status i november 1998. Absolutte tall og prosent

Status november 1998	I alt		Deltakere		Ledige	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
I alt	53 702	100	4 159	100	49 543	100
Jobb	16 699	31	1 878	45	14 821	30
Ledig	15 817	29	546	13	15 271	31
Tiltak	3 858	7	424	10	3 434	7
Annet	17 347	32	1 330	32	16 017	32

Tabell 4. Beregnede jobbsannsynligheter for deltakere og ledige, etter utvalgte bakgrunnsvariable (modell 1)

DeltakereLedige Bakgrunnsvariable	Mann		Kvinne	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
Referanse ¹	0,43	0,44	0,31	0,33
<20 år	0,37*	0,39*	0,27*	0,28*
20-24 år	0,51*	0,53*	0,39*	0,41*
25-29 år	0,49*	0,51*	0,37*	0,39*
50-59 år	0,31*	0,33*	0,22*	0,23*
60 år eller mer	0,12*	0,13*	0,08*	0,08*
Gift	0,49*	0,48*	0,37*	0,36*
Ingen/Uoppgitt utdanning	0,36*	0,37*	0,25*	0,27*
Ungdomskole	0,35*	0,37*	0,25*	0,26*
Videregående skole 10 år	0,37*	0,39*	0,27*	0,28*
Universitet/Høyskole	0,45*	0,47*	0,34*	0,35*
Ikke-vestlig innvandrer	0,41	0,42	0,30	0,31
Har vært yrkeshemmet	0,35*	0,36*	0,25*	0,26*

¹ Se boks for definisjon av referanseperson.

* Jobbsannsynligheter merket med * angir at estimatet er signifikant forskjellig fra referansen på 5 prosent nivå.

eller om lag 36 prosent av utvalget, innmeldt i arbeidstakerregisteret med et aktivt arbeidstakerforhold. Av disse er imidlertid 17 prosent også registrert med ledighets- eller tiltaksforhold i SOFA-søker-registeret. Etter en konsistensvurdering av registrene kommer vi fram til at 31 prosent av utvalget er i jobb på evalueringstidspunktet, 29 prosent er arbeidsledige, 7 prosent deltar på tiltak, mens 32 prosent er i andre aktiviteter.

Som i de foregående undersøkelsene viser også denne evalueringen av ordinære arbeidsmarkedstiltak, at andelen tiltaksdeltakere i jobb 6 måneder etter avsluttet tiltak er høyere enn tilsvarende tall for sammenlikningsgruppen av ledige. De totale andelene er henholdsvis 45 prosent for tiltaksgruppen, og 34 prosent av de ledige. Som det ble påpekt ovenfor er det imidlertid forskjeller i sammensetningen av de to gruppene, og da med tanke på bakgrunnsvariable som kan tenkes å påvirke tilpasningen på arbeidsmarkedet.

Analysemetode

Regresjonsanalyse er en metode som måler en variabls samvariasjon med responsvariabelen, samtidig som verdien på eventuelle andre bakgrunnsvariable holdes konstant. I denne evalueringen av arbeidsmarkedstiltak er tilpasningen i arbeidsmarkedet representert ved to mulige utfall, nemlig jobb eller ikke-jobb. En hensiktsmessig analyse-teknikk når utfallet er en binær variabel, er logistisk regresjon. For en nærmere innføring av denne type modeller, se Amemiya (1981). Koeffisientestimatorene gir endring i log-odds-raten av en enhets økning i tilhørende variabel, og er dermed noe vanskeligere å tolke. Med utgangspunkt i log-odds-koeffisientene kan vi imidlertid beregne tilstandssannsynligheter, her jobbsannsynligheter, ved å sette verdier på de forskjellige bakgrunnsvariablene.

Definisjon av referanseperson

Vi har valgt en referanseperson, som for hver variabel får tilordnet den mest hyppige verdi. Referanseperson er ugift, i alderen 30-49 år, og med videregående skole nivå II (11-12 år) som høyeste fullførte utdanning. Referansepersonen er ikke innvandrer, har 4 år yrkeserfaring fra industri, 5 måneder ledighetserfaring, 1 måned tiltakserfaring, og 1 måned erfaring som delvis sysselsatt. Referansepersonen har ikke tidligere vært yrkeshemmet eller på et attføringstiltak, og er bosatt i Oslo.

Ved å sammenligne jobbsannsynlighetene for de forskjellige variablene, se tabell 4 og 5, med jobbsannsynligheten til referansepersonen, får vi effekten av det aktuelle kjennetegnet når alt annet holdes konstant.

Vi skal videre kontrollere for andre observerbare kjennetegn, for å finne ut om det er en konsekvens av effekten av tiltak, eller om det er sammensetningen av de to gruppene som gjør at en høyere andel av tiltaksdeltakerne er i jobb på evalueringstidspunktet. For å analysere avhengighetsforholdet mellom suksesskriteriet jobb kontra ikke-jobb, benyttes logistisk regresjon som analyseverktøy. Nedenfor presenteres resultatene for tre av modellene som benyttes i Bråthen og Landfald (1999).

I den første modellen har vi med de individuelle bakgrunnsvariable, og en variabel som angir om personen er tiltaksdeltaker eller ikke. Ut fra estimatene er det beregnet jobbsannsynligheter for de enkelte kjennetegnene. I tabell 4 er det gjengitt et utvalg av disse.

Før analysen av selve tiltakseffekten, foretas det en gjennomgang av kontrollvariablene for å se hvilke som har signifikant forklaringskraft (på fem prosent nivå). Referansepersonen befinner seg i aldersgruppen 30-49 år. I modellen finner vi at personer i aldersgruppen 20-29 år har signifikant bedre jobbsannsynlighet, mens personer som er under 20 år eller over 50 år har signifikant lavere jobbsannsynlighet enn referansepersonen. Videre er referansepersonen i gruppen ugifte menn. Sammenlikner vi ugifte menn og ugifte kvinner, har kvinner signifikant høyere jobbsannsynlighet. Dette er en endring fra evalueringene foretatt i 1996 og 1997, hvor tilsvarende estimat ikke

var signifikant. For øvrig ser vi at selv om det å være gift gir signifikant høyere jobbsannsynlighet, finner vi at gifte kvinner har signifikant lavere jobbsannsynlighet enn gifte menn.

Vi har valgt videregående skole nivå II (11-12 år) som referanse for høyeste fullførte utdanning. Som forventet har personer med registrert lavere utdanning, ingen eller uoppgitt utdanning signifikant lavere jobbsannsynlighet, mens den hos personer med universitet/høyskole er signifikant høyere.

Videre finner vi at jobbsannsynligheten øker med yrkeserfaring. Når det gjelder variablene som beskriver erfaring med tiltak og ledighet de siste 12 måneder før uttakstidspunktet finner vi at antall måneder som delvis sysselsatt er positivt korrelert med suksesskriteriet. Sannsynligheten for å komme i jobb reduseres imidlertid med antall måneder en person er registrert som helt ledig eller på attføringstiltak. I tillegg finner vi at personer som tidligere har vært yrkeshemmet, har signifikant lavere jobbsannsynlighet enn personer som ikke tilhører gruppen.

I modellen har personer med yrkesbakgrunn innen pleie og omsorg, bygg og anlegg, service og transport signifikant høyere jobbsannsynlighet enn personer innen industri, som er valgt som referanse for yrkesbakgrunn. Personer innen teknisk vitenskapelig og humanistisk, annen humanistisk og uoppgitt har signifikant dårligere jobbmuligheter. For de resterende yrkesgruppene er resultatene ikke signifikante.

Oslo er valgt som referanse for bostedsfylke. Personer med bosted i følgende fylker har signifikant bedre jobbsannsynlighet enn personer bosatt i Oslo: Akershus, Buskerud, Rogaland, Sogn og Fjordane og Nordland. Personer med bosted i Sør-Trøndelag og Finnmark har signifikant lavere jobbsannsynlighet. Estimaten for de resterende fylkene er ikke signifikante.

Med utgangspunkt i den definerte referansepersonen, finner vi at den generelle jobbsannsynligheten 6 måneder etter å ha deltatt på tiltak er 43 prosent. Tilsvarende jobbsannsynlighet for ledige er 32 prosent, det vil si 11 prosentpoeng lavere. Differansen kan tolkes som den gjennomsnittlige effekten av arbeidsmarkedstiltak. Den kan imidlertid også skyldes uobserverbare forskjeller mellom de to gruppene som vi ikke har klart å fange opp i analysen. Resultatene er for øvrig i tråd med tilsvarende undersøkelser utarbeidet i 1997 og 1998. Her var differansene i jobbsannsynlighet mellom tiltaksdeltakere og ledige henholdsvis 11 og 15 prosentpoeng, i tiltaksdeltakerenes favør.

Til nå har vi behandlet tiltaksgruppen under ett. I modell 2 inndeler vi tiltakene i fem hovedgrupper, og undersøker effekten av disse.

Tabell 5. Beregnede jobbsannsynligheter for deltakere på hovedgruppene av tiltak, etter kjønn (modell 2)

Hovedgrupper av tiltak	Mann	Kvinne
Referanseperson, ikke tiltaksdeltaker	0,31	0,33
Lønnstilskudd	0,60*	0,62*
Praksisplasser med fadderordning	0,33	0,35
AMO	0,44*	0,46*
Jobbklubber	0,40*	0,41*
Vikarplasser	0,54*	0,56*

* Angir at estimatet er signifikant forskjellig fra referansen på 5 prosent nivå.

Tabell 6. Beregnede jobbsannsynligheter etter modell med samspillsledd (modell 3)

Jobbsannsynligheter	Ledige		Tiltak	
	Mann	Kvinne	Mann	Kvinne
Referanseperson	0,34	0,35	0,44	0,46
Under 20 år	0,33	0,34	0,30	0,31
Over 60 år	0,07	0,08	0,34	0,36
Minst 6 måneders ledighetserfaring	0,22	0,23	0,39	0,41

Når det gjelder forskjeller i jobbsannsynligheten mellom deltakere på de forskjellige tiltakene og sammenlikningsgruppen, finner vi til dels store variasjoner på tvers av tiltakene. Det største tiltaket med tanke på antall deltakere er AMO-kurs. 45 prosent av personene i tiltaksgruppen var registrert på dette tiltaket i april 1998. For deltakerene på AMO, med de karakteristika som ellers definerer referansepersonen, er differansen i jobbsannsynligheten sammenlignet med ledige på 13 prosentpoeng. I vår undersøkelse av utvalget fra 1997 fant vi at AMO-tiltak bidro positivt med hensyn til mulighetene for overgang til arbeid. Forskjellen i jobbsannsynlighet ble beregnet til 10 prosentpoeng.

AMO-tiltak er for øvrig det tiltaket som er viet mest oppmerksomhet når det gjelder tidligere evalueringer. Hernæs et al (1991) viser at andelen sysselsatte er 2-20 prosentpoeng høyere blant deltakerne enn ikke-deltakerne 6 måneder etter tiltaksslutt. Kontrollert for individuelle og markedsrelaterte kjennetegn viser undersøkelsen at jobbsannsynligheten lå signifikant høyere for deltakerne enn for ikke-deltakere. Raaum og Torp (1993a) finner at de som fullfører AMO-kurs har signifikant større jobbsannsynlighet etter 6 måneder sammenlignet med de som søkte om plass men fikk avslag. Det har blitt foretatt en rekke nyere undersøkelser på effekten av AMO, bl.a Moe (1997) som baserer seg på registerkoblingene i KIRUT. Resultatene fra denne undersøkelsen viser at AMO-deltakerne har i gjennomsnitt om lag 10 prosent høyere jobbsann-

synlighet ett år etter tiltaksslutt enn ikke-deltakere. Raaum og Torp (1993b) viser at AMO har en positiv effekt på arbeidsinntekten 2-3 år etter kursslutt på om lag 7 prosent i gjennomsnitt. Når det gjelder avvik mellom resultatene i de ulike undersøkelsene, kan dette ha sammenheng med konjunkturer på de forskjellige evalueringstidspunktene, og valg av ulike metoder. Felles for denne og tidligere evalueringer av AMO er at de gir støtte til hypotesen om at deltakelse på AMO har en positiv effekt.

Den nest største tiltaksgruppen når det gjelder antall deltakere, er Praksisplasser med fadderordning. En fjerdedel av tiltaksgruppen har deltatt på et av disse. Analyser av Try (1993) og Eldring og Grøgaard (1996) viste at også dette tiltaket ga en positiv effekt på deltakernes mulighet for arbeid sammenliknet med helt ledige. Den sistnevnte undersøkelsen av Praksisplasser med fadderordning var avgrenset til en gruppe personer i alderen 20-24 år. I SSB sine tidligere undersøkelser, (Lund, M., Landfald, Ø. og S. Try (1997) og Landfald og Bråthen (1998)) fant vi en signifikant positiv effekt på jobbsannsynligheten seks måneder etter avsluttet tiltak. Estimaten som ligger til grunn for beregningene av jobbsannsynlighetene i tabell 5, viser en positiv effekt av tiltaksdeltakelse. Resultatene er imidlertid ikke signifikante på fem prosent nivå, noe som kan tyde på at effekten er blitt redusert.

For Jobbklubber og Vikarplasser er effektene av deltakelse signifikant positiv. Når det gjelder jobbklubber er imidlertid differansen i jobbsannsynlighet sammenliknet med ikke-deltakere gått noe ned, sammenliknet med tidligere år. Fra å ha ligget på rundt 15 prosentpoeng, er forskjellen i jobbsannsynlighet nå nede i 8 prosentpoeng.

Den siste gruppen av tiltak er Lønnstilskudd til arbeidsgivere. Den beregnede jobbsannsynligheten 6 måneder etter avsluttet tiltak, er 61 prosent. Som i begge de to foregående undersøkelsene fra SSB viste det seg at Lønnstilskudd er det tiltaket som ga best mulighet for jobb 6 måneder etter tiltakets slutt. Vi finner samme tendens i alle enkeltformer for lønnstilskudd, selv om resultatet varierer noe innenfor de ulike typer for Lønnstilskudd (Lønnstilskudd for ungdom under 25 år, Lønnstilskudd for eldre, Lønnstilskudd for flyktninger, Lønnstilskudd for langtidsledige). Noe av årsaken til dette kan imidlertid forklares ved tiltakets innhold. Som hovedregel skal nemlig ansettelsesforholdet for personer på Lønnstilskudd, ha lengre varighet enn tiltaksperioden. Dette fører til at enkelte på evalueringstidspunktet fortsatt kan være i kontraktperioden med arbeidsgiver. Effekten av Lønnstilskudd blir overvurdert dersom enkelte mister arbeidet når kontraktstiden er over.

En måte å omgå dette problemet på er å analysere effekten på lengre sikt. Det vil med andre ord si å flytte referansetidspunktet frem i tid, slik at denne ikke

overlapper kontraktperioden med arbeidsgiver. I Bråthen og Landfald (1999) ble det utført en tilleggsanalyse av tiltakseffekten 30 måneder etter. Resultatene herfra viste fortsatt en positiv effekt av å delta på Lønnstilskudd. Sammenliknet med tilsvarende tall estimater gjort seks måneder etter, er imidlertid forskjellen i jobbsannsynligheten mellom deltakere på tiltaket og ledige blitt redusert med 12 prosentpoeng, noe som tyder på at vi nettopp overvurderer effekten når evalueringstidspunktet er lagt for nær avslutningen av tiltaket.

For å undersøke om det er særskilte grupper som har hatt større fordel av å gå på tiltak enn andre, er det estimert samspillsledd mellom tiltak og samtlige bakgrunnsvariable i modellen. Disse er senere utelatt til vi står igjen med de samspillsledd som er signifikante etter konvensjonelle kriterier (her minst 5 prosent nivå).

Estimatene er omregnet i jobbsannsynligheter og vist i tabell 6. Vi finner at personer i aldersgruppen under 20 år har mindre gjennomsnittlig effekt av å delta på tiltak enn andre aldersgrupper. Det motsatte er tilfelle for personer over 60 år. Dette bekrefter tidligere undersøkelser som har vist virkningen av å delta på tiltak er størst for eldre personer (jfr. Vassnes 1996, Moe 1997).

Når det gjelder tiltaksdeltakere i aldersgruppen under 20 år fant vi i tilsvarende undersøkelser på utvalget av 1996 og 1997 at effekten av å delta på arbeidsmarkedstiltak for disse var signifikant mindre enn for andre aldersgrupper (jfr. Lund mfl. (1997), Landfald og Bråthen (1998a)). Enkelte undersøkelser viser imidlertid at de yngste deltakerne ofte går over i utdanning (se f.eks Try (1993), Eldring og Grøgaard (1996)). I Landfald og Bråthen (1998b) ble det gjennomført en undersøkelse av liknende type som vi har gjengitt her, men da utvidet til også å inneholde overgang til utdanning som suksesskriterium. Det vil si at i tillegg til å undersøke effekten av tiltaksdeltakelse på overgang i jobb, ble effekten av tiltak på overgang til utdanning analysert. Resultatene viste at tiltakene sett under ett kun hadde en positiv effekt på utdanningssannsynligheten for personer i den yngste aldersgruppen. Etter som overgang til utdanning ikke inkluderes i vårt suksesskriterium i denne undersøkelsen, kan effekten av tiltak for ungdom bli noe undervurdert når vi kun ser på overgang til jobb.

7. Oppsummering

Målsettingen med dette prosjektet var at undersøkelser skulle være en årlig foreteelse for å få et bilde av hvordan tiltakseffekten varierer med ulike konjunkturfaser. For å oppnå dette ligger det et krav om at undersøkelsene ikke fraviker fra tidligere gjennomførte undersøkelser når det gjelder utvalgstreking og metodeanvendelse. I tillegg til å videreføre tilsvarende analyser som her er presentert, består arbeidet

også i å kartlegge faktorer som ikke fanges opp i selve modellen og som igjen påvirker i hvor stor grad resultatene er sammenlignbare. Eksempler på dette er endringer i tiltakenes innhold, som kan virke inn på utfallene. Det benyttes også nye utvalg for hvert enkelt år. Eventuelle forandringer i sammensetningen av disse når det gjelder uobserverbare kjennetegn vil kunne føre til endringer i jobbsannsynligheten fra et år til et annet, og feilaktig bli oppfattet som en endring av tiltakseffekten.

Resultatene fra evalueringen av ordinære arbeidsmarkedstiltak for 1998 bekrefter imidlertid hovedtendensen fra tidligere undersøkelser, nemlig at det er en positiv sammenheng mellom tiltaksdeltakelse og personers senere tilknytning til arbeidsmarkedet. Andelen personer som avsluttet et tiltak i mai 1998, og som var registrert i jobb på referansetidspunktet 24. november 1998, var 15 prosent høyere enn tilsvarende andel hos sammenlikningsgruppen av helt ledige. Når vi kontrollerer for effekten av bakgrunnsvariablene finner vi at den generelle jobbsannsynligheten ved å gå på tiltak var 11 prosentpoeng høyere enn den beregnede jobbsannsynlighet for en ikke-deltaker. Forskjellen er statistisk signifikant.

Når det gjelder hovedgruppene av tiltak er det kun praksisplasser med fadderordning hvor analysen ikke gir en signifikant positiv effekt på sannsynligheten for å komme i jobb. Dette i motsetning til tidligere evalueringer, hvor deltakelse på dette tiltaket ga utsagnskraftige og positive effekter på jobbsannsynligheten.

Lønnstilskudd er den hovedgruppen av tiltak som har størst effekt på jobbsannsynligheten. Siden arbeidsgivere forpliktet til å ansette deltakere på dette tiltaket utover kontraktstiden, er valg av referansetidspunkt viktig for ikke å overvurdere effekten. I Bråthen og Landfald (1999) ble det gjort en tilleggsundersøkelse ved å gå tilbake til utvalget fra 1996, og flytte referansetidspunktet 30 måneder frem i tid. Resultatene viste en fortsatt positiv effekt av tiltaket, men forskjellene i jobbsannsynlighet mellom deltakerne med lønnstilskudd og sammenlikningsgruppen ble redusert.

Det kan her nevnes at analysen av langtidseffekter for de andre hovedgruppene av tiltak ga samme resultat som for lønnstilskudd. Effekten av tiltaksdeltakelse på jobbsannsynligheten var positiv 30 måneder etter, men redusert sammenliknet med tilsvarende resultater beregnet seks måneder etter. Størrelsen på reduksjonen varierte imidlertid mellom de forskjellige tiltakene.

Ser vi på hvilke grupper som har størst utbytte av å delta på tiltak, i form av økt jobbsannsynlighet, finner vi at langtidsledige og personer i aldersgruppen over 60 år har størst fordel av å delta på tiltak. Dette er for øvrig to grupper som i utgangspunktet kjennetegnes

med relativt lav jobbsannsynlighet. Det motsatte gjelder personer i aldersgruppen under 20 år, hvor tiltakseffekten er signifikant lavere enn for andre grupper. Enkelte undersøkelser har vist at denne aldersgruppen i større grad går over i utdanning etter avsluttet tiltak, en effekt som ikke fanges opp i denne analysen hvor jobb er eneste suksesskriterium.

Referanser

Arbeidsdirektoratet (1998): Tiltaksboka. Retningslinjer og regler for arbeidsmarkedstiltak. Oslo.

Amemiya, T. (1981): Qualitative Response Models: A Survey. *Journal of Economic Literature*, December 1981, s 1483 - 1536.

Bråthen, M. og Landfald, Ø (1999): *Evaluering av ordinære arbeidsmarkedstiltak 1999 - Dokumentasjon og analyse av effekter på kort og lang sikt*. Rapport 99/31. Statistisk sentralbyrå.

Ekeland (1995): Bruk av EVENT ved evaluering av SKAP-tiltak. STEP arbeidsnotat 95:3. Oslo.

Eldring, L. og J. B. Grøgaard (1996): *Evaluering av Næringslivets fadderordning og praksisplasstiltaket*. Rapport 96:194. FAFO, Oslo

Finans- og tolldepartementet (1997): *Langtidsprogrammet 1998-2001*. St.meld.nr.4 (1996-97). Oslo

Hernæs, E. et al (1991): *Opplæring gir bedre jobbmuligheter for arbeidsløse*. Søkelys på arbeidsmarkedet, 91:1. Institutt for samfunnsforskning.

Landfald, Ø. og M. Bråthen (1998): *Evaluering av ordinære arbeidsmarkedstiltak 1997 - Dokumentasjon og analyse*. Rapport 98/14. Statistisk sentralbyrå.

Landfald, Ø. og M. Bråthen (1998): *Evaluering av ordinære arbeidsmarkedstiltak 1996 - Overgang til jobb og utdanning*. Rapport 98/20. Statistisk sentralbyrå.

Lund, M., Landfald, Ø. og S. Try (1997): *Registerbasert evaluering av ordinære arbeidsmarkedstiltak - Dokumentasjon og analyse*. Rapport 97/15. Statistisk sentralbyrå.

Moe, A. (1997): *Fra ledighet til sysselsetting*. Søkelys på arbeidsmarkedet 14:43-54. Institutt for samfunnsforskning, Oslo

Raaum, O. og H. Torp (1993a): *Amo-kurs: Hvem søker, hvem får plass- og hvem får jobb etterpå?* Søkelys på arbeidsmarkedet, 93:2.

Raaum, O. og H. Torp (1993b): *Evaluering av AMO-kurs: Sysselsettingseffekter og seleksjon til kurs*. Rapport 93/72. Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning.

Raaum, O., H. Torp og H. Goldstein (1995): Effects of Labour Market Training - A Multinomial Analysis. Working Paper 95:9. Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning, Oslo

Torp, H. (1993): *Evaluering av AMO-kurs: Industri-kurs- kort og godt! Eller langt å foretrekke*. Rapport 93:9, Institutt for samfunnsforskning.

Vassnes, E. (1996): Evaluering av arbeidsmarkedstiltak - bruk av registerdata. Notater 96:17. Statistisk sentralbyrå.

En ferierende klasse?

Perspektiver på ferievaner, inntekt og utdanning

Jan-Erik Lystad

Denne artikkelen belyser nordmenns ferievaner på 1990-tallet. Det gjennomsnittlige ferieomfanget har endret seg lite i denne perioden, og en av tre holder seg fortsatt hjemme i ferien. Ferieomfanget øker imidlertid sterkt med økende inntekt og utdanning. Blant personer med både høy utdanning og med husholdningsinntekt over 500 000 kroner var nesten alle på ferie i løpet av 1998. Artikkelen beskriver samvariasjonen mellom inntekt, utdanning og ferievaner, og drøfter i hvilken grad vi kan snakke om en "ferierende klasse".

Ferievaner på 1990-tallet

Feriemønsteret til den norske befolkningen har på 1990-tallet vært preget av følgende hovedtrekk (Lystad 1999):

- i) små endringer i det samlede ferieomfanget ,
- ii) flere reiser til utlandet og
- iii) færre reiser innenlands.

Ferieomfang

Drøyt 7 av 10 personer (72 prosent) reiste på ferietur med minst 4 overnattinger i 1998. Figur 1 viser at denne andelen har holdt seg ganske stabil gjennom 1990-årene.

I gjennomsnitt reiste vi på 1,4 lange ferieturer i 1998, og vi var på ferietur i 14,2 dager i løpet av året. Det var en økning fra 14,0 dager i 1997 og fra 13,7 dager i 1994, men lavere enn i 1993. Antallet ferieturer var litt høyere enn i 1994, men lavere enn i 1993. På 1990-tallet har det således vært forholdsvis små og kanskje tilfeldige endringer i ferieomfanget.

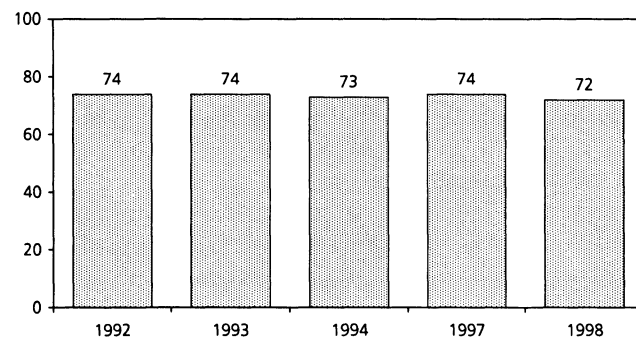
Reisemål

Det har vært større endringer i reisemålene. Av de som faktisk reiste på ferie var 70 prosent på ferietur i Norge i løpet av 1998. Andelen på innenlandsferie økte noe fra 1997, men er fortsatt klart lavere enn tidligere på 1990-tallet. Regnet om til absolutte tall var nesten 300 000 færre personer på innenlandsferie i 1998 enn i 1993.

3 av 5 (59 prosent) var på ferie i utlandet i løpet av året. Av disse reiste 20 prosent til nordiske land, mens 45 prosent dro til land utenfor Norden.

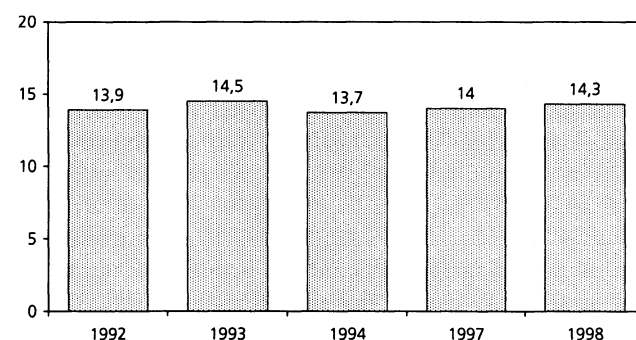
Jan-Erik Lystad, seniorrådgiver ved Seksjon for samferdsels- og reiselivsstatistikk. E-post: jan.erik.lystad@ssb.no.

Figur 1. Andel personer på ferietur. 1992-1998. Prosent

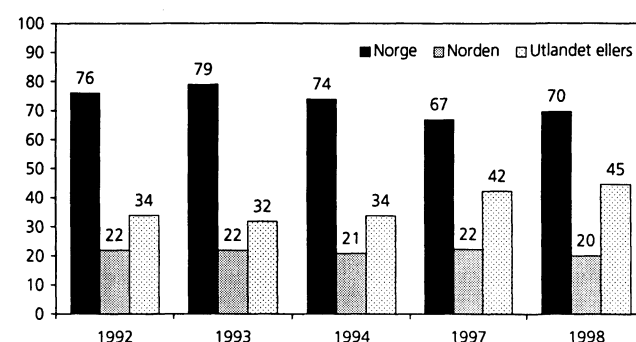
Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Gjennomsnittlig antall dager på ferietur. 1992-1998

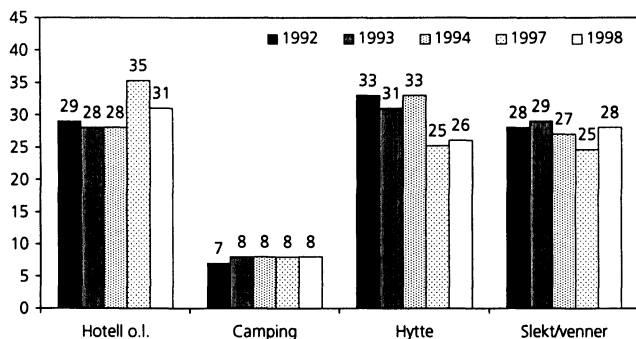

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 3. Andel personer på ferietur i Norge/Norden/utlandet ellers 1992-98. Prosent

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Ferieovernattinger etter overnattingsmåte. 1992-98. Prosent

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Andelen som reiser på ferie til de Nordiske land har holdt seg om lag uendret på 1990-tallet. Derimot har det vært en sterk økning i andelen som drar til land utenfor Norden. I 1993 var andelen på 32 prosent. Det betyr at drøyt 200 000 flere nordmenn ferierte i land utenfor Norden i 1998 enn i 1993.

(Mange var både i innland og utland i løpet av året, og derfor er summen over 100 prosent).

Overnattingsmåte

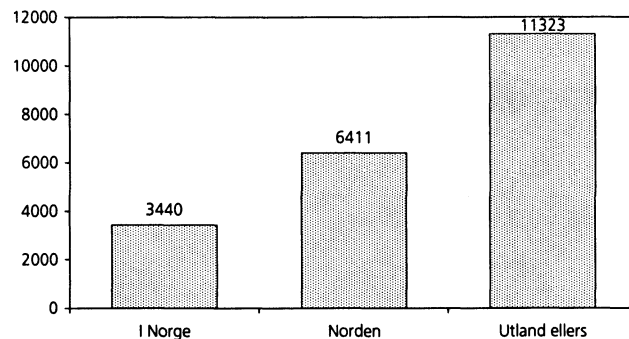
Nordmenn hadde nesten 46 millioner overnattinger på ferieturer med minst 4 dagers varighet i løpet av 1998. Hoteller og liknende overnattingssteder var viktigste overnattingsmåte med 31 prosent. Deretter fulgte hytter og fritidsboliger med 26 prosent. Av disse ble drøyt 15 prosent gjort i egen hytte mens drøyt 10 ble gjort i leid eller lånt hytte. Campingovernattinger utgjorde 8 prosent. Dessuten ble hele 28 prosent av ferieovernattingene gjort hos slekt og venner.

Andelen hotellovernattinger økte sterkt fra 1994 til 1997. Selv om andelen ble redusert igjen fra 1997 til 1998, var den fortsatt høyere enn tidligere på 1990-tallet. På den annen side ble hytteovernattingene sterkt redusert fra 1994 til 1997, mens de økte noe igjen i 1998. De store endringene fra 1994 til 1997 må bl.a. ses i sammenheng med den sterke veksten i utenlandsferier i denne perioden. Campingovernattingene har derimot holdt seg omtrent stabile gjennom hele i 1990-årene.

Ferieutgifter

I gjennomsnitt var utgiftene pr. person pr. ferietur på 5 885 kroner i 1998. Med et gjennomsnitt på 1,37 ferieturer pr. person gir det utgifter på drøyt 8 000 kroner pr. person i løpet av året. Regnet om til absolute tall betyr det at nordmenn (i alderen 16-79 år) samlet brukte nesten 27 milliarder kroner på ferieturer med minst 4 overnattinger i 1998. I tillegg kommer altså utgifter til kortere ferieturer.

Figur 5 viser imidlertid at utgiftene pr. ferietur varierer mye etter reisemålet. For turer i Norge var den gjennomsnittlige utgiften 3 440 kroner pr. person. For

Figur 5. Utgifter per ferietur per person etter reisemål. 1998. Kroner

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

utenlandsturer til nordiske land var gjennomsnittlig utgift drøyt 6 400 kroner pr. person. For turer til land utenfor Norden var gjennomsnittsutgiften på drøyt 11 300 kroner.

Fordi mange turer går både innenlands og utenlands er det vanskelig å gi presise tall for samlede utgifter ved innenlandsturer og utenlandsturer hver for seg. Et grovt regnestykke, på grunnlag av hvordan overnattningene fordeler seg, antyder imidlertid at de samlede utgiftene ved innenlandsturer var på drøyt 9 milliarder kroner i 1998. For turer til de nordiske naboland var kostnadene drøyt 3 milliarder, mens samlede utgifter for turer til land utenfor Norden var på nesten 15 milliarder kroner. Det er altså utenlandsturene som legger beslag på storparten av feriebudsjettet til gjennomsnittsnordmannen.

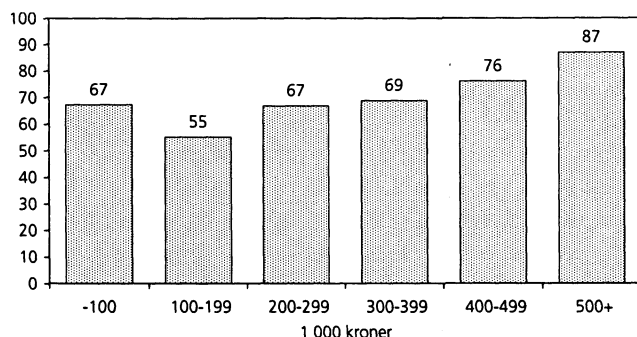
Inntekt, utdanning og ferieomfang

Slik kan man tegne et grovt bilde av den gjennomsnittlige nordmanns ferievaner ved utgangen av 1990-årene. Ferievanene varierer imidlertid mye med sosioøkonomisk bakgrunn (Lystad 1999). Her skal vi se litt nærmere på sammenhengen mellom inntekt og utdanning og ferievaner. Ferieundersøkelsene har gjennom alle år vist at nettopp husholdningsinntekt og utdanningsnivå er to av de viktige faktorene som har høy samvariasjon med våre ferievalg.

Figur 6 viser hvordan andelen som var på ferietur i 1998 økte med inntekten. I husholdninger med inntekt 100 000-199 000 kroner var 55 prosent på ferietur. I husholdninger der inntekten var over 500 000 kroner var andelen med ferietur på 87 prosent. (Inntektsgruppen under 100 000 kroner er delvis påvirket av studenter med "uvanlige" budsjett betingelser)

Figur 7 viser tilsvarende variasjoner etter utdanningsnivået. Bare 53 prosent av personer med utdanning på ungdomsskolenivå var på ferietur i 1998. For personer med høyere utdanning var andelen 86 prosent.

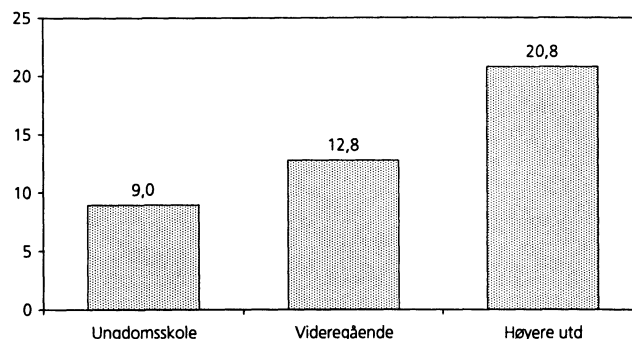
Vi får det samme bilde hvis vi ser på antall dager på ferietur. Figur 8 viser at personer med høyere utdanning i 1998 var på 20,8 ferieturdager i gjennomsnitt

Figur 6. Andel personer med ferietur i 1998 etter husholdningsinntekt. Prosent

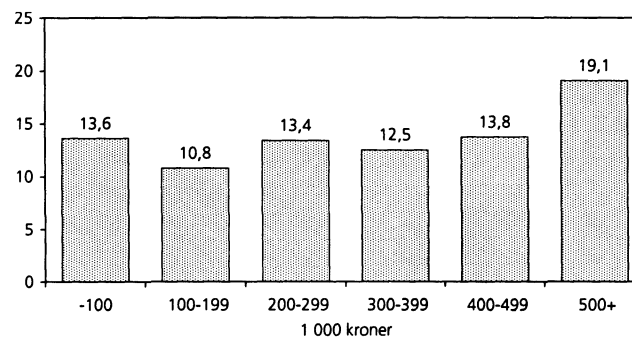
Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Andel personer med ferietur i 1998 etter utdanningsnivå. Prosent

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 8. Antall dager på ferietur etter utdanningsnivå. 1998

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. Antall dager på ferietur etter husholdningsinntekt. 1998

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

mens de med bare ungdomsskole var på ferie i 9,0 dager. Figur 9 viser at personer i husholdninger med inntekt over 500 000 kroner var på ferie i 19,1 dager mens de med inntekt 100 000-199 000 var på ferie i 10,8 dager.

Ferieomfanget er altså svært mye høyere enn gjennomsnittet for personer med høyere utdanning eller høy husholdningsinntekt. På denne bakgrunn har vi valgt vi å skille ut en høystatusgruppe som har både høyere utdanning og samtidig en husholdningsinntekt over 500 000 kroner. I de neste avsnittene skal vi se nærmere på ferievanene til denne delen av befolkningen.

En ferierende klasse?

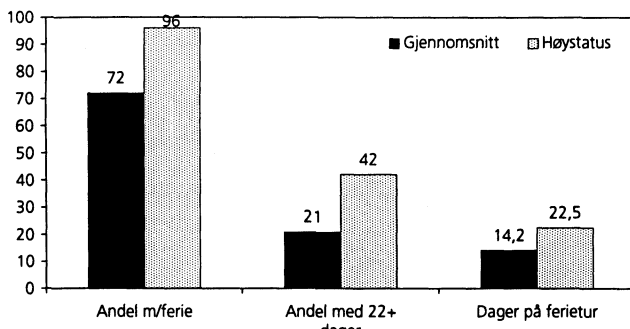
Tittelen på denne artikkelen er inspirert av Thorstein Veblens bok om "Den arbeidsfrie klasse". Den ble utgitt i 1899 og har blitt en klassiker for å forstå høystatusklassens sans for imponerende konsum (Veblen 1899). Vår gruppe med høyere utdanning og høy inntekt utgjorde om lag ti prosent av utvalget i ferieundersøkelsen i 1998. Er vi på sporet av en ferierende klasse?

Vi kan med en gang slå fast at ferieomfanget i høystatusgruppa er vesentlig større enn i resten av befolkningen. Hele 96 prosent av dem med høy inntekt og høy utdanning var på ferietur i 1998. Som vi har sett var gjennomsnittet for befolkningen 72 prosent. Høy-

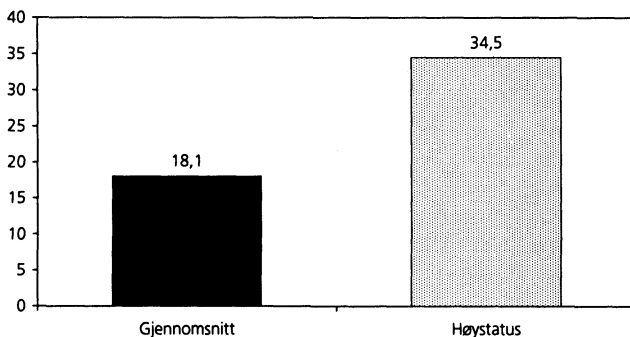
statusgruppa hadde i gjennomsnitt 2,25 turer og 22,5 dager på ferietur i løpet av 1998. Gjennomsnittet for befolkningen var 1,4 turer og 14,3 dager. I høystatusgruppa hadde 42 prosent av personene mer enn 21 ferieturdager, mens det gjaldt for bare 21 prosent av befolkningen under ett. Tidligere undersøkelser har dessuten vist at personer med høy inntekt og utdanning oftere er på korte ferieturer enn gjennomsnittet. I tillegg viser foreløpige resultater fra SSB reiseundersøkelse at høystatusgruppa også reiser mer i yrkessammenheng enn andre. I 1998 hadde denne gruppa i gjennomsnitt 4,6 yrkesreiser med overnatting i løpet av året, mens resten av befolkningen hadde 1,2 slike reiser.

Bildet må imidlertid nyanseres. Denne gruppa skiller seg nemlig også ut med betydelig større arbeidsomfang enn gjennomsnittsnordmannen. Av de som ble intervjuet i ferieundersøkelsen oppgav til sammen 18 prosent at de hadde en ukentlig arbeidstid på 45 timer eller mer i 1998. I høystatusgruppa var andelen med så lang arbeidstid derimot hele 34,5 prosent. En av tre i denne gruppa arbeider altså langt utover ordinær arbeidstid.

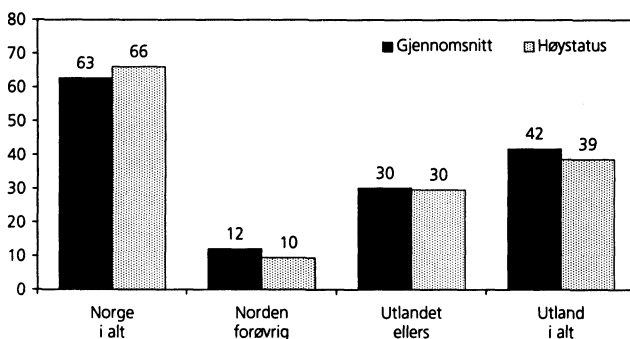
Først og fremst kan vi derfor slå fast at høystatusgruppa har høy intensitet både i arbeidsliv og i ferier. Betegnelsen "merarbeidende klasse" kunne i så måte passe like godt som "ferierende klasse". Men at denne gruppa er vesentlig mer bereist enn gjennomsnittet i

Figur 10. Ferieomfang for høystatusgruppe og gjennomsnittet. Prosent og dager. 1998

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 11. Andel med ukentlig arbeidstid over 45 timer. Høystatusgruppe og gjennomsnitt. Prosent

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 12. Ferieturer etter reisemål. Høystatusgruppe og gjennomsnitt. 1998. Prosent

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

befolkningen, er det ikke tvil om. I den grad det er positivt med impulser utenfra det daglige nærmiljøet, er dette altså en fordel som nyttes av høystatusgruppa i betydelig større grad enn i resten av befolkningen. Reisevirksomheten er ikke et gode fordelt etter egalitære prinsipper.

Hvem er i høystatusgruppa?

Høystatusgruppa er i denne sammenheng avgrenset gjennom høy inntekt og høy utdanning. Ferieundersøkelsen forteller imidlertid mer om bakgrunnen til denne gruppa. Sammenliknet med resten av befolkningen er det svært få i høystatusgruppa som bor i spred-

bygde strøk, mens det er en klar overrepresentasjon fra de største byene. Geografisk er det også en klar overvekt av personer fra Oslo og Akershus, mens spesielt Hedmark/Oppland og Nord-Norge er underrepresentert. Over halvparten oppgir å være funksjonærer på høyere nivå, og tar vi med mellomnivået er andelen funksjonærer drøyt 85 prosent. Dette er vesentlig høyere enn i resten av befolkningen. Videre er det en stor overvekt i alderen 25-44 år og fra barnefamilier. Menn er overrepresentert, men nesten ingen i denne høystatusgruppa er enslige. Politisk er det dobbelt så mange i høystatusgruppa som stemmer Høyre som i resten av befolkningen. Derimot er det nesten ingen som stemmer Fremskrittspartiet, og færre enn gjennomsnittet har sine politiske preferanser i Arbeiderpartiet. Dette er altså noen bakgrunnskjennermerker ved den mest ferieaktive gruppen i Norge.

Høystatusgruppas ferievaner

Hvor og hvordan ferierer høystatusgruppa i forhold til resten av befolkningen?

Reisemål

I 1998 var 64 prosent av dem i utlandet, og av disse var 52 prosent i land utenfor Norden. Til sammenlikning reiste 43 prosent av gjennomsnittsbefolkningen til utlandet, og 32 prosent av disse var i land utenfor Norden. I høystatusgruppa var 74 prosent på ferie i Norge i løpet av 1998 mens det gjaldt 50 prosent for gjennomsnittet. Fordi ferieomfanget er så mye større, reiser altså høystatusgruppa mer til alle reisemål enn gjennomsnittsnordmannen.

Hvis vi ser hvordan reisemålene fordeler seg for de faktisk utførte turene, viskes disse forskjellene ut. Høystatusgruppa la 39 prosent av sine ferieturer til utlandet, mens andelen for alle ferierende var på 42 prosent. Høystatusgruppa hadde 30 prosent av sine turer til land utenfor Norden. Det er det samme som for den ferierende gjennomsnittsbefolkningen. Høystatusgruppa hadde 66 prosent av turene i Norge, mens det gjaldt 63 prosent for gjennomsnittet.

Videre ser vi at høystatusgruppa i noe mindre grad enn gjennomsnittet reiser til de vanligste utenlandske feriemålene Spania, Danmark og Sverige. På den annen side ser det ut til at en noe større andel av denne gruppas reiser går til Hellas, Storbritannia, Frankrike og Italia. Innenlands er det flere enn gjennomsnittet som reiser til innlandsområdet Oppland/Buskerud/Hedmark og til Vestlandet. Disse forskjellene er imidlertid små og kan skyldes tilfeldigheter i datagrunnlaget.

Mer på hytte og mindre camping

Høystatusgruppa overnatter vesentlig mer på hytte enn gjennomsnittet. Hele 36 prosent av denne gruppas overnattinger ble gjort på hytte i 1998. For gjennomsnittet var andelen 26 prosent. 20 prosent av høystatusgruppas overnattinger skjedde på egen hytte

mens det gjaldt 15 prosent for gjennomsnittet. En av forklaringene på dette er åpenbar: I høystatusgruppa oppgav 54 prosent at husholdningen eide eller disponerte hytte, men gjennomsnittet var 39 prosent. Men i tillegg både leier og låner høystatusgruppa hytte i større omfang enn gjennomsnittet. Camping er derimot mindre populært enn ellers i befolkningen. Bare 3,6 prosent av overnattingene til høystatusgruppa var camping i 1998, mens andelen for gjennomsnittet var 8 prosent. Hoteller betyr like mye som for gjennomsnittsbefolkningen. 31 prosent av overnattingene i begge grupper ble gjort på hotell.

Høyere ferieutgifter

Gjennomsnittsnordmannen brukte drøyt 8 000 kroner til ferieturer i 1998. I høystatusgruppa var utgiftene pr. år på 13 700 kroner. Det var imidlertid små forskjeller i utgiftene pr. tur. Oppgitt utgift pr. person pr. tur var 6 081 kroner i høystatusgruppa og 5 885 kroner for gjennomsnittet. Forskjellen i utgiftene på årsbasis skyldes således vesentlig at høystatusgruppa har flere ferieturer i løpet av året enn gjennomsnittet.

Kulturelle aktiviteter

Hva bruker så denne høystatusgruppa feriene til? Samles overskuddet til nye lange arbeidsuker gjennom ferier av typen "sol og bad" eller søkes stimulanter på andre måter?

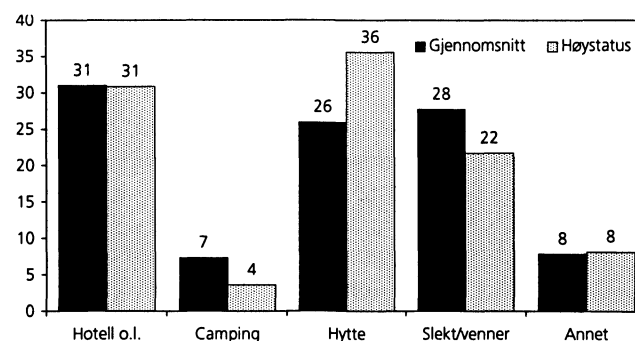
Ferieundersøkelsene sier til vanlig lite om motiver og målsettinger med feriene. I 1997 var det imidlertid tatt med et spørsmål om aktiviteter i sommerferien. Noen svar kan antydes på dette grunnlaget. Først og fremst gjør høystatusgruppa mer av de tingene en kanskje kan forvente av en gruppe med høy utdanning og inntekt. Av alle som var på ferie sommeren 1997 hadde 47 prosent besøkt museer, kunstgallerier, utstillinger eller andre opplevelsessentra. I høystatusgruppa var denne andelen 66 prosent. I gjennomsnitt hadde 49 prosent besøkt kjente bygninger som kirker, festninger eller hjemmet til historiske personer. I høystatusgruppa var andelen 64 prosent. Bildet er imidlertid mer flertydig enn som så. Det var også flere i høystatusgruppa som hadde badet utendørs, og flere enn gjennomsnittet hadde vært på restaurant, bar eller diskotek. Bare på ett området (organisert aktivitet i naturen) oppgav høystatusgruppa lavere aktivitet enn gjennomsnittet.

Først og fremst ser det derfor ut til at høystatusgruppa er mer aktive og får med seg flere gjøremål i feriene enn gjennomsnittet - med en overvekt på kulturelt orienterte aktiviteter. I høystatusgruppa oppgir da også 27 prosent at kulturelle severdigheter er svært viktig for en feriereise om sommeren. Det gjelder bare 17 prosent for befolkningen i gjennomsnitt.

Perspektiver for fremtiden?

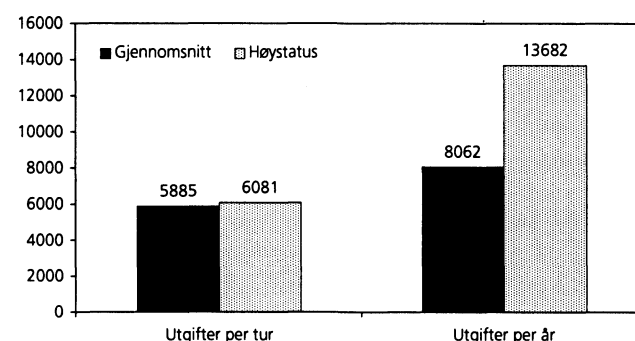
Flere vil ha høyere utdanning i årene som kommer. Inntekten vil øke. På denne måten kan kanskje ferie-

Figur 13. Ferieovernattinger etter overnattingsmåte. Høystatusgruppe og gjennomsnitt. 1998. Prosent

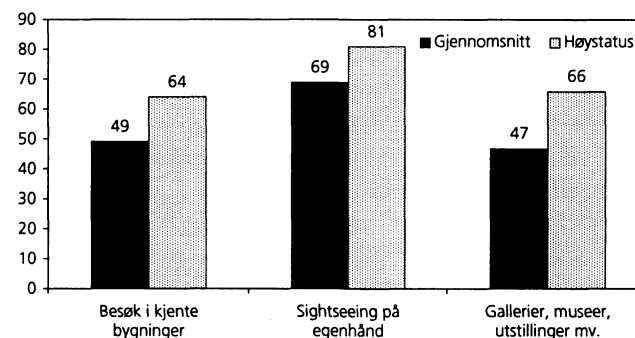
Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 14. Utgifter til ferieturer per tur og per år per person. Høystatusgruppe og gjennomsnitt. 1998. Kroner

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 15. Andel med utvalgte aktiviteter i sommerferien. Høystatusgruppe og gjennomsnitt. Prosent

Kilde: Ferieundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

vanene i høystatusgruppa også antyde noe om hvordan flertallets ferievaner vil utvikle seg fremover. I så fall vil vi først og fremst få en økning i ferieomfanget. Flere vil reise på ferietur i løpet av året, og antallet dager på ferie vil øke sterkt. Det betyr at de årlige utgiftene som brukes på ferie vil øke både for den enkelte og samlet. Den økte etterspørselen vil imidlertid rette seg like mye mot innenlandske reisemål som mot utlandet. Hyttemarkedet vil holde seg hett, og bruken av hytte vil øke i betydning. Hotellmarkedet holder seg oppe, mens campingnæringen vil oppleve

Tabell 1. Størrelsen av standardavviket. Prosent

Antall observa- sjoner	Prosenttall					
	5(95)	10(90)	20(80)	30(70)	40(60)	50(50)
25	5,3	7,4	9,8	11,2	12,0	12,3
50	3,8	5,2	6,9	7,9	8,5	8,7
100	2,7	3,7	4,9	5,6	6,0	6,1
250	1,7	2,3	3,1	3,6	3,8	3,9
400	1,3	1,8	2,5	2,8	3,0	3,1
800	0,9	1,3	1,7	2,0	2,1	2,2
1 000	0,8	1,2	1,6	1,8	1,9	1,9
1 500	0,7	1,0	1,3	1,5	1,6	1,6
2 000	0,6	0,8	1,1	1,3	1,3	1,4
2 500	0,5	0,7	1,0	1,1	1,3	1,4

nedgang. Tilbyderne av kulturelle opplevelser bør kunne forvente et økende marked.

Men dette er altså hvis ferievanene til dagens gruppe med høy utdanning og inntekt får tjene som modell for fremtidens ferievaner. Lineære fremskrivninger av denne typen er imidlertid sjelden treffsikre. Erfarings-tallene fra 1990-årene gir da også liten støtte for en slik modell. Kampen om våre ferievaner vil nok bli mer komplisert enn som så.

Referanser

Lystad, J.-E. (1999): *Nordmenns ferievaner 1998*, Rapporter 1999/33, Statistisk sentralbyrå.

Rønning, E. (1999): *Omnibusundersøkelsene 1998*. Dokumentasjonsrapport, Notater 99/45, Statistisk sentralbyrå.

Veblen, T. (1899): *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*, New York: Macmillian Company.

Datagrunnlag og metode

Artikkelen bygger på publiserte resultater og spesialbearbeidinger av SSBs ferieundersøkelser. Ferieundersøkelsene er rent praktisk en del av SSBs omnibusundersøkelser, men med et noe utvidet utvalg. I undersøkelsen 1998 var utvalget på 2500 personer i alderen 16-79 år. Det ble oppnådd svar fra 1708 personer. Intervjuene ble delvis gjennomført ved besøk og delvis per telefon. Intervjuobjektene ga opplysninger om ferieturer med minst 4 overnattinger de siste 12 måneder. Som i alle utvalgsundersøkelser er resultatene beheftet med statistisk usikkerhet. Opplegg og metode i omnibusundersøkelsene er beskrevet i Rønning (1999).

Høystatusgruppa som er skilt ut i denne undersøkelsen består av 159 personer. Det betyr at den statistiske usikkerheten for denne gruppa er forholdsvis stor og at resultatene som beskrives i artikkelen må brukes med forsiktighet. For flere av de ulikhetene som drøftes mellom høystatusgruppa og gjennomsnittet er imidlertid forskjellene forholdsvis robuste.

Tabell 1 gir grunnlag for å vurdere usikkerheten ved denne typen personbaserte undersøkelser.

I artikkelen belyses samvariasjonen mellom inntekt, utdanning og ferievaner uten å korrigere for andre sosioøkonomiske faktorer som også kan ha betydning for ferievalgene. Vi tar seinere sikte på å gjøre en mer fullstendig analyse av hvordan ulike kjennemerker påvirker ferievanene. Noen korte kommentarer til et par sentrale bakgrunnsfaktorer der høystatusgruppa også skiller seg ut fra gjennomsnittet kan likevel være på sin plass her. Familier med barn er overrepresentert i høystatusgruppa. Det er også personer i alderen 25-44 år. Dette kan prege det feriemønsteret vi har observert. Ferieundersøkelsen viser imidlertid ingen tydelig sammenheng mellom familiefase, alder og ferieomfang. I 1998 var antall dager på ferietur i barnefamilierne (14,0 dager) noe lavere enn gjennomsnittet for befolkningen. Likeledes var antall feriedager i aldersgruppa 25-44 år (med 14,7 dager) også nær gjennomsnittet for befolkningen. Den aldersmessige og familiemessige sammensetningen av høystatusgruppa ser derfor ikke ut til å være viktige faktorer bak gruppas høye ferieomfang.

Høringsuttalelser

Høringsuttalelse om Samboerne og samfunnet (NOU 1999:25)

Statistisk sentralbyrå (SSB) viser til Barne- og familiedepartementets brev datert 06.09.99 vedrørende NOU 1999:25 Samboerne og samfunnet.

Som utredningen peker på, har antall samboere i Norge økt kraftig de 20-30 siste år, og samboerskap er blitt en allment akseptert samlivsform. Imidlertid har ikke omfanget og kvaliteten av statistikk om samboerskap vokst tilsvarende. Hovedgrunnen til dette er at samboerskap er uregistrert, mens SSB bygger det meste av sin statistikk på nettopp registeropplysninger, spesielt Det sentrale Folkeregister (DSF).

Samboerutvalget konkluderer med at det ikke bør opprettes et sentralt samboerregister, ettersom dette sannsynligvis ville bli ufullstendig og ikke tjene sin hensikt. SSB er enig i denne konklusjonen ut fra et statistikkfaglig ståsted. Så lenge et eventuelt samboerregister ikke er fullstendig, er det av begrenset interesse og nytte i statistisk sammenheng.

Uten obligatorisk registrering av samboerskap er det vanskelig å etablere løpende statistikk over hvor mange som bor sammen, hvor gamle de er, hvor lenge de bor sammen, hvor hyppig samboerskapene oppløses, m.m. Noe får vi likevel til gjennom intervjuundersøkelser, folketellinger og indirekte bruk av registerdata. Utvalget peker (i avsnitt 13.3.1) på utnytting av eksisterende og eventuelle nye datakilder, noe som kan forbedre statistikken. SSB er enig i alle utvalgets vurderinger om dette. Det kan nok også legges til at de manglene som påvises, også har konsekvenser for den øvrige befolkningsstatistikk.

På noen av de omtalte punktene har det skjedd en viss utvikling etter at utredningen ble avgitt. Vi vil derfor supplere med informasjon på områder hvor SSB allerede gjør, eller planlegger å gjøre forbedringer:

1. Som nevnt av utvalget er hovedproblemet med å bruke DSF til å lage husholdningsstatistikk, inkludert statistikk om samboerskap, at det inneholder utilstrekkelige adresseopplysninger, dvs. bare gateadresse

og ikke leilighetsadresse. Imidlertid er det forslått en bevilgning i Statsbudsjettet for år 2000 til forbedring av adressedelen i GAB-registeret og DSF i et samarbeid mellom Statens kartverk, Skattedirektoratet og SSB, bl.a. ved hjelp av opplysninger fra neste Folke- og boligstelling, som dermed må utsettes til 2001. Når dette er på plass, forhåpentligvis i 2002, vil SSB kunne lage vesentlig bedre husholdningsstatistikk enn nå, bl.a. om samboere uten felles barn.

I planleggingen av en bedre løpende husholdningsstatistikk vil det være aktuelt å se på danske og finske erfaringer, bl.a. med "konstruksjon" av samboerfamilier på grunnlag av data om hvilke personer som bor i samme bolig, som nevnt i utredningen.

2. Bedre boligadresse vil imidlertid ikke kunne løse alle problemer, da det er mange personer som ikke melder flytting. Dette gjelder særlig ugifte studenter, som ifølge regelverket ikke skal melde flytting. SSB støttet for et par år siden et forslag fra Sentralkontoret for folkeregistrering om å endre dette, men dette forslaget har foreløpig ikke latt seg gjennomføre. Vi gjentar at det vil være en stor fordel om dette blir endret, for å få en best mulig statistikk om den faktiske befolkningsfordelingen i Norge. Det er videre viktig at de lokale folkeregistre følger en enhetlig praksis når det gjelder krav om å melde flytting, også for personer som ikke er studenter. Det vil av hensyn til kvaliteten på den statistikk som utvalget ønsker å prioritere, være viktig at Departementet også arbeider for å få gjennomført nødvendige endringer i selve registreringsgrunnlaget.
3. Som nevnt av utvalget gir statistikken over fødte i dag ikke egne tall for samboende mødre. Fra SSBs side er det ønskelig at den sivile fødselsmeldingen blir endret slik at den skiller bedre mellom sivilstand (ekteskapelig status) og samlivsstatus. Også den medisinske fødselsmeldingen vil kunne forbedres på dette punktet.
4. For å få bedre statistikk om inngåelse og oppløsning av samliv, er det vik-

tig med regelmessig innsamling av samlivsbiografier gjennom intervjuundersøkelser. Dette er bare gjort tre ganger, nemlig i 1977, 1988 og 1997, alle ganger med betydelig ekstern finansiering - siste gang av Samboerutvalget. Med de raske endringer som finner sted på dette feltet, er det ønskelig at det også i framtiden samles inn slike data, gjerne noe hyppigere enn tidligere. Vi imøteser et fortsatt samarbeid om slike undersøkelser.

5. Statistikk for samlivsbrudd for samboere med felles barn er et felt som kan forbedres selv med nåværende kilder, dvs. før Boligadresseprosjektet er gjennomført. SSB har nylig påbegynt arbeidet med dette.

Noen av disse tiltakene vil være for kostbare til at de innen overskuelig framtid kan gjennomføres innenfor SSBs eget budsjett. Det vil derfor være behov for å drøfte finansieringen av de eventuelle statistikk-tiltak som Departementet vil foreslå.

Vi ser fram til fortsatt godt samarbeid for å forbedre statistikken på dette viktige området.

Høring - Varederivater (NOU 1999:29)

Vi viser til NOU 1999:29 Varederivater som ble avgitt til Finansdepartementet 28. september 1999.

Varederivatutvalget fremmer forslag om at varederivater skal omfattes av definisjonen av finansielle instrumenter i lov om verdipapirhandel (vphl) §1-2 andre ledd. Statistisk sentralbyrå ser at dette er i tråd med de internasjonale regnskapsstandardene. Av nevnte grunn ble varederivater nylig tatt inn som et ordinært finansobjekt også i FNs nasjonalregnskapsstandard (SNA93), på linje med derivater der det underliggende objektet er et verdipapir eller liknende finansielle objekter. Vi tilslutter oss derfor utvalgets innstilling på dette punktet. Handel med varederivater vil vel av samme grunn måtte underlegges det ordinære regelverket på området, dvs. verdipapirhandelloven.

En slik utvidelse av omfanget av finansielle objekter til også å gjelde varederivater reiser imidlertid spørsmål om aktørene i dette markedet bør være konsesjonspliktige som finansinstitusjoner og underlagt tilsyn på linje med andre aktører på finansmarkedet fra Kredittilsynet. Ut fra en statistikkvinkling stiller vi spørsmålet om aktørene, inkl. markedsplassene, blir å definere som finansielle eller ikke-finansielle foretak i næringsstandard, dvs. hvilken NACE-kode aktørene faller inn under i henhold til EUs næringsstandard, i Rådforordning (EØF) nr. 3037/90 og Kommisjonsforordning (EØF) nr. 761/93.

Aktører i dette varederivatmarkedet vil omfatte regulerte markedsplasser, meklere og andre mellommenn, clearing og oppgjørssentraler og porteføljeforvaltning. Så vidt vi forstår finnes det i dag bare ett fullverdig norsk varederivatmarked og dette er innen kraftmarkedet, og vi avgrenser derfor våre videre drøftinger til kraftmarkedet. Men også innen oljemarkedet finnes en viss mellommannstjeneste. På det sistnevnte markedet er imidlertid mellommannsfunksjonen i handelen med oljederivater ivaretatt gjennom internasjonale banker og verdipapirforetak, og handelen foregår over internasjonale varebørser som International Petroleum Exchange og New York Mercantile Exchange (NYMEX). Behovet for reguleringer og konsesjoner er derfor alt ivaretatt gjennom den ordinære lovgivningen nasjonalt og internasjonalt.

Innen kraftmarkedet er imidlertid både mellommannsfunksjonen og markedsplassen for omsetning av kraftderivater ivaretatt av spesialiserte aktører som ikke faller inn under de ordinære reguleringene på finansmarkedene. Mange av disse aktørene har dessuten ikke derivater som sin hovedbeskjeftigelse, men kraftderivathandelen omfatter en bi-virksomhet ved siden av ordinært kjøp og salg av kraft i markedet.

I statistikkssammenheng og i forbindelse med klassifisering av foretak etter næring (NACE) i Enhetsregisteret i Brønnøysund er det kun aktuelt å klassifisere disse aktørene i kraftmarkedet som finansielle foretak dersom kraftderivatene utgjør hovedformålet for markedsplassen/børsen eller meklerne. SSB er ikke kjent med om det finnes aktører i dette markedet som har kraftderivater som sitt eneste formål eller hovedformål, og om det derfor kan være grunn til å la slike spesialiserte enheter falle inn under finansielle foretak i næringsstandard.

Det er altså bare dersom det mot formodning skulle finnes helt spesialiserte aktører/mellommennsfunksjoner som utelukkende driver med varederivater, at vi synes det er naturlig at aktørene underlegges verdipapirhandellovens bestemmelser om konsesjonsplikt og tilsyn fra Kredittilsynet som finansinstitusjoner. Skulle de ordinære verdipapirforetakene ønske å gå inn i dette markedet (dvs. kun i varederivatene) vil jo disse alt være dekket av bestemmelsene om konsesjon i verdipapirhandelloven, eller ev. tilpasninger i nevnte lov.

Også andre argumenter trekker i samme retning etter vårt syn. Hensynet til beskyttelse av investorene ser ikke ut til å være like nødvendig i varederivatmarkedet som i de øvrige finansielle markeder, da Nord Pool ASA spiller en helt annen rolle i kraftmarkedet enn ordinære verdipapirbørser og markedsplasser. Systemhensyn i et varemarked bør heller ikke tillegges den samme vekt som systemhensyn i finansmarkedet. Nord Pool organiserer både omsetning av standardiserte fysiske kraftkontrakter (dvs. et fysisk marked) og standardiserte finansielle kraftkontrakter (et finansielt marked), samt at Nord Pool driver clearing. Nord Pool er kontraktsmotpart i alle kontrakter som er handlet på Nord Pool og garanterer for oppgjør og levering, dvs. Nord Pool overtar aktørenes motpartsrisiko. Likeledes har kraftmeklerne tradisjonelt ikke gått inn som motparter i handelen, men utelukkende vært en formidler mellom to parter som godkjenner hverandre før handelen sluttes. Videre vil selger og kjøper i kraftmarkedet være profesjonelle aktører, i motsetning til mange aktører på verdipapirmarkedet. SSB kan på den bakgrunn ikke helt se at det kan være samme behov for å regulere disse mellommannsfunksjoner og regulerte markedsplasser som innenfor de finansielle derivatene hvor det underliggende objekter er aksjer, valuta, rente, hvis en da ikke legger opp til at kraftmeklerne kan handle for egen risiko og regning i markedet. Dersom det er ønskelig å gå inn med sterkere reguleringer innen kraftmarkedet kan det vel heller være et spørsmål om dette bør gjøres i energilovgivningen.

Høringsnotat om endringer i forskrift om skattemessig bustad og forskrift om folkeregistrering og justeringar i reglane for arbeidsgjevar sine utgiftsgodtgjersler

Oppsummering

Statistisk sentralbyrå (SSB) stør i hovudsak framlegg og vurderingar i høringsnotatet, så langt desse er konkretiserte i avsnitta 2-4. Ikkje alle framlegg er i samsvar med SSB sitt gjennomgåande ønske om mest mogleg faktisk bustadregistrering - av omsyn til statistikk og analysar. På bakgrunn av tidlegare endringar i bustadreglane for einslege pendlarar vil framlegget som no ligg føre for pendlarar 22 år og over likevel vere akseptabelt.

Statistisk sentralbyrå har ingen kommentar til avsnitt 5 i høringsnotatet.

Generelt

Statistisk sentralbyrå viser til sine tidlegare høringsfråsegner - om samordning av bustadomgrepet i folkeregisterlova med bustadomgrepet i skattelova (september 1992) og om endring av reglane om bustadregistrering av studantar (februar 1997). Her gjer SSB greie for at omsynet til befolkningsstatistikk og demografiske analysar krev registrering av faktisk bustad - ein meir konsekvent bruk av døgnkvileregelen. Skattedirektoratet sitt vedtak av 26. februar 1993 om at einslege pendlarar (utanom dei 22 år og over i "sjølvstendig bustad") skal reknast som busette i foreldreheimen, gjekk såleis i motsett lei av det SSB ønskte.

Konsekvensar av framlegga

Ut ifrå avsnitta 2-4 i høringsnotatet er, slik vi ser det, dei viktigaste konsekvensane av endringsframlegga:

1. einslege pendlarar 22 år og over vil ikkje i like stor grad som i dag bli registrerte som busett på arbeidsbustaden - dersom kravet til bustandard på arbeidsbustaden ("sjølvstendig bustad") blir strengare
2. ektefellar utan barn og som begge pendlar mellom to bustader, vil i større grad enn i dag bli registrerte som busett på arbeidsbustaden. SSB meiner at endringsframlegga også vil få følgjer for to andre tilhøve, men som høringsnotatet ikkje omtalar konsekvensane av:
3. einslege pendlarar 22 år og over (ikkje studantar) som bur i bufelleskap, vil i større grad enn i dag bli registrerte som busett på arbeids-

bustaden. Regelendringar vil føre til at fleire enn før får definert bustaden dei deler med andre som sin "eigentliche bustad", altså skattemessige bustad. Dersom det er slik at fleirtalet har bufellesskapsbustaden på arbeidsstaden, vil framlegget føre til fleire registrerte på arbeidsbustaden.

4. foreldre som pendlar og som har felles heim med barn over 18 år, vil i større grad bli registrerte busett på arbeidsbustaden (dersom andre kriterium enn barn tilseier det).

Punkta 2-4 ovanfor vil, etter det vi skjønner, innebære færre pendlarar enn med dagens regelverk, medan ein konsekvens av punkt 1 vil være fleire pendlarar.

SSB er samd i Stortinget si utsegn om at det generelt er eit mål å ha så god samordning som råd mellom reglane for skattemessig bustad og folkeregistrert bustad. Det er forståeleg og rimeleg at ulike administrative register i utgangspunktet blir utforma i høve til dei formål dei skal tene, men størst mogleg samordning vil ha fleire fordelar: Ved samordning treng ein mindre ressursar til innrapportering og ajourhald av registra. Sprikande omgrep og definisjonar derimot gjer det vanskelegare å utnytte administrative register til statistikkformål.

Samstundes er det i dette tilfellet svært viktig at planlagte endringar i regelverket for skattemessig bustad også blir vurderte med tanke på bustadreglane i folkeregistreringa, både av omsyn til ulik administrativt bruk av folkeregisterinformasjon og med tanke på befolkningsstatistikk og demografiske analyser.

For SSB er det også viktig at statistikkgrunnlaget vårt tillet oss å produsere statistikk som er mest mogleg i samsvar med internasjonale tilrådingar, som alle har faktisk bustad etter døgnkvileregelen som grunnlag.

Arealomgrepet ved sjølvstendig bustad

I fall forskrift om skattemessig bustad og forskrift om folkeregistrering vil innehalde omgrep som gjeld bustader, bør ein nytte omgrep (og nemningar) som er eintydig definerte (t.d. i norsk standard), som er enkle å bruke i saksbehandlinga og som ein vil finne att i GAB-registra som er under utvikling. Dersom framlegget om i arealgrense (20 m²) er meint å gjelde 'bustadareal', bør dette omgrepet nyttast i forskriftene. Eit alternativ er 'bruksareal'. Dette arealomgrepet er det som no blir nytta

i GAB-registra, men det er heller vanskeleg å rekne ut for ikkje-fagfolk. SSB vil likevel tilrå at bustadareal blir nytta, ettersom areal etter denne definisjonen er relativt lett å berekne. Innafør prosjektet oppgradering av GAB og utviding av adresseomgrepet i GAB og Det sentrale folkeregister (DSF), vil SSB gjere framlegg om å utvide GAB til å omfatte bustadareal i tillegg til, eller som erstatning for, bruksareal.

SSB har elles ingen merknad til framlegget om strengare krav til sjølvstendig bustad. Det er positivt at krava blir meir objektive.

Pendlar - student

SSB tolkar høyringsnotatet slik at framlegga ikkje gjeld bustadregistrering av studentar (verken når det gjeld skattlegging eller folkeregistrering), jamvel om "studenthjem" er nemnt som eksempel på usjølvstendig bustad i eit utdrag frå Lignings-ABC 1998 s. 673. Vi er likevel usikre på kor mykje ein student må vere i arbeid for å kunne reknast som pendlar, og om dette skiljet kjem klart nok fram i forskriftene. I Håndbok for folkeregistrering, versjon 1.1., står det tydeleg at pendlarreglane ikkje gjeld for arbeidsledige og studentar, medan det ikkje er gjort greie for skiljet mellom student og pendlar. Vi viser elles til høyringssvaret vårt av 25. februar 1997, der SSB gjer framlegg om å endre bustadregistreringa av studentar i folkeregistra, slik at berre studentar under 18 år skal vere registrerte saman med foreldra.

Ektefellar som pendlar

SSB er samd i departementet si vurdering av at der den eine av to ektefellar pendlar bør ektefellane (og eventuelle heimeverande barn) vere registrert busette i den felles heimen. Denne regelen er tenleg med tanke på å lage familiestatistikk på grunnlag av folkeregisterdata.

I høyringsnotatet vurderer departementet å oppheve "tilleggsregelen" (§ 4, siste punktum) i skatteforskrifta som seier at ektefellar der begge pendlar mellom dei same to bustadene skal registrerast som busette på den "eigentliche" bustaden, og som såleis gir pendlarstatus. Vi går ut ifrå at det her berre er tale om ektepar utan heimebuande barn (under 18 år?). Ut ifrå SSB sitt generelle syn om mest mogleg faktisk bustadregistrering vil ei slik oppheving vere logisk. Omsynet til statistikkgrunnlaget over bustadtilhøve, som i framtida er tenkt henta frå B-delen i GAB-registeret, talar nok imot oppheving, ettersom slike pendlarektepar elles vil

bli knytt til andre (og dårlegare?) bustadtilhøve enn på den "eigentliche" bustaden". På den andre sida vil ein kunne hevde at det er bustadtilhøva på arbeidsbustaden som vil vere dei mest "faktiske", slik situasjonen alt er - og vil bli - for mange einslege pendlarar. Etter ei samla vurdering finn SSB difor å ville tilrå å oppheve "tilleggsregelen" for ektefellar som pendlar mellom dei same bustadene, så sant ektefellane ikkje har heimebuande barn. Har dei derimot heimebuande barn (under 18 år), bør dei av same grunn som når berre den eine ektefellen pendlar, vere bustadregistrerte i den felles heimen med barna.

SSB stør også framlegget om å ta inn i dei to forskriftene at 'barn' i samanhangen ovanfor skal tyde barn opp til fylte 18 år.

Sambuarar som pendlar

Departementet nemner i høyringsnotatet behovet for å vurdere regelendringar for bustadregistrering av sambuarar, men kjem i denne omgang ikkje inn på moglege endringar, av di prosessen knytt til sambuarutvalet si innstilling ikkje er ferdig. For SSB vil denne prosessen vere svært interessant, serleg i høve til folke- og bustadteljinga 2001 og planane om meir presis bustadregistrering - på bustadnivå (leilighetsnivå) - i staden for på adressenivå som no. Elles ser vi det slik at ulike sider ved endra familietilhøve og nye måtar å bu saman på, både for vaksne og barn, burde vore drøfta meir inngåande. Dermed ville ein kunne ein fange opp fleire moment til mogleg nytte for eit regelverk for kva som skal reknast som den "eigentliche bustaden" til skattyaren.

Skattestatistikk

SSB ser det slik at endringsframlegga ikkje har noko å seie for inntekts- og skattestatistikken. Skattestatistikken skal i alle høve "gje eit bilete av skattesystemet i vid meining", utan omsyn til korleis systemet er utforma. Men generelt vil vel eit regelverk som medverkar til mindre bruk av skjønn (og forenkling av reglar) og dermed til meir lik handsaming ved likningskontora, vere positivt for haldninga til skattesystemet og med det kanskje også indirekte for kvaliteten på statistikken.

Høring av IPCC rapport "Good Practice Guidance and Uncertainty Manage- ment in National Green- house Gas Inventories"

Statistisk sentralbyrå har gått igjennom hele utkastet til retningslinjer for beregning av klimagassutslipp og metoder for å redusere usikkerheten i beregningene.

Vår hovedkonklusjon er at denne rapporten, dersom den tas systematisk i bruk, vil bidra til å heve kvaliteten på utslippsdataene som rapporteres til klimakonvensjonen. Den vil også være nyttig ved ekstern verifikasjon av data og dybdehøringer og slik minske mulighetene for at landene bevisst eller ubevisst rapporterer gale eller skjeve data.

Rapporten er gjennomarbeidet og tar hensyn til at ulike land har ulik tilgang på data, ressurser, kompetanse så vel som ulike utslippskilder av betydning. Allikevel vil vi peke på at det å følge forslaget til god praksis fullt ut vil være ressurskrevende ved at nye aktiviteter skal implementeres og gjennomføres årlig eller regelmessig slik som usikkerhetsberegninger, identifisering av viktige kilder, systematiske rutiner for kvalitetskontroll og verifikasjon. Vedrørende valg av beregningsmetoder er vår vurdering at Norge for de fleste kildene hovedsakelig følger forslaget til god praksis. For noen få kilder (særlig metan fra husdyr) bør vi oppgradere metodikken ett trinn.

Vi har en rekke detaljerte tekniske kommentarer til rapporten. Disse er sendt SFT ved Eilev Gjerald med e-post, de er også sendt sekretariatet for rapporten direkte da Kristin Rypdal også har fått den på vitenskapelig høring.

Forskningspublikasjoner

Nye utgivelser

Rapporter

Audun Langørgen:

En analyse av kommunenes hjelp til mottakere av hjemmetjenester

Rapporter 2000/3, 2000. Sidetall 32. ISBN 82-537-4774-8

Formålet med denne rapporten er å forklare variasjoner i kommunenes hjelp til mottakere av hjemmetjenester. Analysen er basert på omfattende statistisk informasjon på individnivå som er rapportert inn fra 54 kommuner og bydel gjennom et system kalt GERIX. Disse dataene brukes til å estimere en empirisk modell for det kommunale tilbudet av direkte hjelp målt i timer per uke til individuelle mottakere. Modellen er avledet fra en teori der tilbudet av hjelp avhenger av kjennetegn ved mottakerne og de økonomiske rammebetingelsene til kommunene.

Resultater fra analysen viser at ytelsen av hjelp er særlig høy for brukere med lav funksjonsevne. For gitt nivå på funksjonsevnen er det en klar tendens til at psykisk utviklingshemmete mottar betydelig mer hjelp enn andre brukere. Om en bruker er aleneboende eller yngre enn 67 år, vil dette også bidra til å øke ytelsen av hjelp, særlig når brukeren har lav funksjonsevne. For psykisk utviklingshemmete vil tilgang på privat hjelp bidra til å redusere den kommunale ytelsen.

De økonomiske rammebetingelsene til den enkelte kommune har begrenset betydning for hvor mye hjelp brukerne mottar, selv om det er en tendens til at ytelsene er høyere i kommuner med høye inntekter per innbygger enn i kommuner med relativt lave inntekter. Det er også en tendens til at brukere bosatt i spredtbygd strøk mottar mindre hjelp enn brukere i tettbygd strøk, noe som kan skyldes høye enhetskostnader for hjemmetjenester i spredtbygd strøk.

Modellen kan anvendes til analyser av fordeling og effektivitet innen pleie- og omsorgssektoren. Det blir blant annet vist at ytelsene til psykisk utviklingshemmete varierer betydelig både innen-

for og på tvers av kommuner, og at enkelte kommuner skiller seg ut ved at de har et annet omfang eller en annen fordeling av tjenester på brukere enn det som er vanlig i de øvrige kommunene.

For å komme på sporet av effektivitetsforskjeller er det ønskelig å utvikle nye indikatorer for produksjon og kvalitet innen pleie og omsorg. I rapporten blir det foreslått ulike standardiserte mål for tjenesteyting per uke som kan beregnes ved hjelp av modellsimuleringer. På individnivå kan standardene tolkes som et uttrykk for hvilken vekt kommunene tillegger brukere med ulike kjennetegn ved tildelingen av tjenester. Pleietyngden blir definert som en veid sum av indikatorer for brukerens funksjonsevne. Det normerte pleiebehovet avhenger både av brukerens funksjonsevne og av andre individuelle behovsfaktorer, som f.eks. hvorvidt brukeren er psykisk utviklingshemmet eller ikke. På kommunenivå framkommer samlet pleietyngde og pleiebehov ved summering av standardiserte ytelser over alle mottakere i samme kommune.

Discussion Papers

Snorre Kverndokk, Lars Lindholt and Knut Einar Rosendahl:

Stabilisation of CO₂ concentrations: Mitigation scenarios using the Petro model

DP no. 267, 2000. Sidetall 47.

How to stabilise the CO₂ concentration in the atmosphere depends crucially on baseline assumptions of future economic growth, energy demand and supply technologies etc. In this paper we investigate how different assumptions about the future affects the necessary global policy measures to reach specific concentration targets for CO₂. This is done by constructing two contrasting baseline scenarios within an intertemporal model of fossil fuels markets. We find that the appropriate CO₂ emission and concentration paths for a given concentration target is very dependent on the baseline. Moreover, the impact on oil wealth for OPEC and

other oil producers of stabilising CO₂ concentrations depends significantly on both the baseline and on whether the target is reached through carbon taxes or autonomous technological change in carbon-free energy sources. Carbon leakage through changes in international fossil fuel prices is found to be negligible and possibly negative.

Reprints

Olav Bjerkholt:

Ragnar Frisch og Trygve Haavelmo

Reprints nr. 155, 2000. Sidetall 9.

Særtrykk fra Nytt Norsk Tidsskrift, nr. 4, 1999.

Tidligere utgivelser

Statistiske analyser

Iulie Aslaksen, Erik Fjærli, Jon Epland, Elsa Kirkpatrick (red.):
Inntekt, skatt og overføringer 1999.
SA 28, 1999.

Naturressurser og miljø 1999. **SA 29, 1999.**

Sosiale og økonomiske studier

Torstein Bye, Michael Hoel og Steinar Strøm:
Et effektivt kraftmarked – konsekvenser for kraftkrevende næringer og regioner. **SØS 102, 1999.**

Rapporter

Annegrete Bruvoll og Karin Ibenholt:
Framskrivning av avfalls-mengder og miljøbelastninger knyttet til sluttbehandling av avfall. **Rapport 1999/32.**

Brita Bye, Erling Holmøy og Birger Strøm:
Virkninger på samfunns-økonomisk effektivitet av en flat skattereform: Betydningen av generelle likevektseffekter. **Rapporter 99/26.**

Torbjørn Eika og Knut Moum:
Aktivitetsregulering eller stabil valutakurs: Om penge-politikkens rolle i den norske oljeøkonomien. **Rapporter 99/23.**

Torstein Bye, Jan Larsson og Øystein Døhl:
Klimagasskvoter i kraftintensive næringer. Konsekvenser for utslipp av klimagasser, produksjon og sysselsetting. **Rapporter 99/24.**

Ann Christin Bøeng og Runa Nesbakken:
Energibruk til stasjonære og mobile formål per husholdning 1993, 1994 og 1995. Gjennomsnittstall basert på forbruksundersøkelsen. **Rapporter 99/22.**

Andreas Benedictow:
Norsk eksport av metaller. **Rapporter 99/17.**

Jørn-Arne Jørgensen, Birger Strøm og Turid Åvitsland:
Effektive satser for næringsstøtte 1996. **Rapporter 99/14.**

Hege Medin:
Valg av måleenhet i verdsetting av miljøgoder. Empiriske eksempler. - **Rapporter 99/9.**

Bente Halvorsen, Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken:
Energibruk i husholdningene 1974 – 1995. En dokumentasjon av mikrodata etablert for økonometriske formål innenfor prosjektet "Fleksibel energibruk i husholdningene". **Rapporter 99/8.**

Knut Einar Rosendahl:
Vurdering av skadefunksjonsmetoden til bruk på vegprosjekt – en case-studie. **Rapporter 99/5.**

Pål Boug:
Modellering av faktoreterspørsel i norske næringer. **Rapporter 99/3.**

Anett C. Hansen:
Framskrivning av støybelastning fra veitrafikk. **Rapporter 99/1.**

Discussion Papers

Erling Holmøy and Torbjørn Hægeland:
Aggregate Productivity and Heterogeneous Firms. **DP no. 266, 2000.**

Yun Li:
Modeling the Choice of Working when the Set of Job Opportunities is Latent. **DP no. 265, 2000.**

John K. Dagsvik:
Multinomial Choice and Selectivity. **DP no. 264, 2000.**

Tom Kornstad and Thor O. Thoresen:
Means-testing the Child Benefit. **DP no. 262, 1999.**

Brita Bye and Karine Nyborg:
The Welfare Effects of Carbon Policies: Grandfathered Quotas versus Differentiated Taxes. **DP no. 261, 1999.**

Thor O. Thoresen and Karl Ove Aarbu:
Income Responses to Tax Changes – Evidence from the Norwegian Tax Reform. **DP no. 260, 1999.**

Roger Bjørnstad and Ragnar Nymoen:
Wage and Profitability: Norwegian Manufacturing 1967-1998. **DP no. 259, 1999.**

Lars Lindholt:
Beyond Kyoto: CO2 permit prices and the markets for fossil fuels. **DP no. 258, 1999.**

Mari Rege:
Social Norms and Private Provision of Public Goods: Endogenous Peer Groups. **DP no. 257, 1999.**

Pål Boug:
The Demand for Labour and the Lucas Critique. Evidence from Norwegian Manufacturing. **DP no. 256, 1999.**

Bente Halvorsen and Bodil M. Larsen:
Changes in the Pattern of Household Electricity Demand over Time. **DP no. 255, 1999.**

Audun Langørgen and Rolf Aaberge:
A Structural Approach for Measuring Fiscal Disparities. **DP no. 254, 1999.**

Ingvild Svendsen:
Female labour participation rates in Norway – trends and cycles. **DP no. 253, 1999.**

Rolf Aaberge:
Sampling Errors and Cross-Country Comparisons of Income Inequality. **DP no. 252, 1999.**

Taran Fæhn and Erling Holmøy:
Welfare Effects of Trade Liberalisation in Distorted Economies. A Dynamic General Equilibrium Assessment for Norway. **DP no. 251, 1999.**

Kjell Arne Brekke and Nils Chr. Stenseth:
A Bio-Economic Approach to the study of Pastoralism, Famine and Cycles. Changes in ecological dynamics resulting from changes in socio-political factors. **DP no. 250, 1999.**

Sverre Grepperud, Henrik Wiig and Finn Roar Aune:
Maize Trade Liberalization vs. Fertilizer Subsidies in Tanzania: A CGE Model Analysis with Endogenous Soil Fertility. **DP no. 249, 1999.**

Morten Søberg:
Asymmetric Information and International Tradable Quota Treaties. An experimental evaluation. **DP no. 248, 1999.**

Rune Johansen and John K. Dagsvik:
The Dynamics of a Behavioral Two-Sex Demographic Model. **DP no. 247, 1999.**

John K. Dagsvik and Bjørn H. Vatne:
Is the Distribution of Income Compatible with a Stable Distribution? **DP no. 246, 1999.**

Elin Berg, Snorre Kverndokk and Knut Einar Rosendahl:
Optimal Oil Exploration under Climate Treaties. **DP no. 245, 1999.**

Joe Sexton and Anders Rygh Swensen:
ECM-algorithms that converge at the rate of EM. **DP no. 244, 1999.**

Bjørn E. Naug:
Modelling the Demand for Imports and Domestic Output. **DP no. 243, 1999.**

Reprints

Torsten Ekedahl, Trygve Johnsen and Dag Einar Sommervoll:
Isolated rational curves on K3-fibered Calabi-Yau threefolds. **Reprints no. 154, 2000.**

Torbjørn Hægeland, Tor Jakob Klette and Kjell G. Salvanes:
Declining Returns to Education in Norway? Comparing Estimates across Cohorts, Sectors and over Time. **Reprints no. 152, 2000.**

Tor Jakob Klette:
Market Power, Scale Economies and Productivity: Estimates From a Panel of Establishment Data. **Reprints no. 151, 2000.**

Annegrete Bruvoll, Solveig Glomsrød and Haakon Vennemo:
Environmental drag: evidence from Norway. **Reprints no. 149, 2000.**

Søren Johansen and Anders Rygh Swensen:
Testing exact rational expectations in cointegrated vector autoregressive models. **Reprints no. 148, 2000.**

Runa Nesbakken:
Price sensitivity of residential energy consumption in Norway. **Reprints no. 147, 2000.**

Julie Aslaksen og Hanne A. Gravning-myhr:
Staten - en alternativ forsørger for barn. **Reprint no. 145, 1999.**

Erik Biørn and Tor Jakob Klette:
The Labour Input Response to Permanent Changes in Output: An Errors-in-Variables Analysis Based on Panel Data. **Reprints no. 144, 1999.**

Jon Gjerde, Sverre Grepperud and Snorre Kverndokk:
Optimal Climate Policy under the Possibility of a Catastrophe. **Reprints no. 143, 1999.**

Hilde Christiane Bjørnland:
Structural Breaks and Stochastic Trends in Macroeconomic Variables in Norway. **Reprints no. 142, 1999.**

Rolf Aaberge, Ugo Colombin and Steinar Strøm:
Labour Supply in Italy: An Empirical Analysis of Joint Household Decisions, with Taxes and Quantity Constraints. **Reprints no. 141, 1999.**

Rolf Aaberge, Ugo Colombino, Steinar Strøm and Tom Wennemo:
Evaluating Alternative Tax Reforms in Italy with a Model of Joint Labor Supply of Married Couples. **Reprints no. 140, 1999.**

Erling Holmøy and Torbjørn Hægeland:
Effective Rates of Assistance for Norwegian Industries. **Reprints no. 139, 1999.**

Anne Sofie Jore, Terje Skjerpen and Anders Rygh Swensen:
Testing for Purchasing Power Parity and Interest Rate Parities on Norwegian Data. **Reprints no. 138, 1999.**

Solveig Glomsrød, Maria Dolores Monge and Haakon Vennemo:
Structural Adjustment and Deforestation in Nicaragua. **Reprints no. 136, 1999.**

Rolf Aaberge and Ingrid Melby:
The Sensitivity of Income Inequality to Choice of Equivalence Scales. **Reprints no. 135, 1999.**

Documents

Arvid Senhaji:
An Evaluation of some Technology Programs executed by the Norwegian

Government in the 80's and the 90's. **Documents 2000/2.**

John K. Dagsvik:
Probabilistic Models for Qualitative Choice Behavior. An Introduction. **Documents 2000/1.**

Li-Chun Zhang and Joseph Sexton:
ABC of Markov chain. Monte Carlo. **Documents 1999/18.**

Yun Li:
An Analysis of the Demand for Selected Durables in China. **Documents 99/13.**

Kjersti-Gro Lindquist:
The Importance of Disaggregation in Economic Modelling. **Documents 99/12.**

Morten Søberg:
Experimental Economics and the US Tradable SO₂ Permit Scheme: A Discussion of Parallelism. **Documents 99/5.**

Erling Holmøy, Birger Strøm and Turid Åvitsland:
Empirical characteristics of a static version of the MSG-6 model. **Documents 99/1.**

Notater

Eline Aas:
På leting etter målefeil – en studie av pleie- og omsorgssektoren. **Notater 2000/10.**

Yun Li:
Beregning av elementær-aggregater i konsumprisindeksen ved hjelp av generalisert gjennomsnitt. **Notater 1999/87.**

Gisle Frøiland:
Økonometrisk modellering av husholdningenes konsum i Norge. Demografi og formueseffekter. **Notater 1999/86.**

Robin Choudhury, Torbjørn Eika og Laila Haakonsen:
KVARTS i praksis II. Systemer og rutiner i den daglige driften. **Notater 1999/85.**

Torstein Bye, Øystein Døhl og Jan Larsson:
Klimagasskvoter i kraftintensive næringer. Konsekvenser for utslipp av klimagasser, produksjon og sysselsetting.

Regionale konsekvenser.

Notater 1999/80.

Bente Halvorsen og Mona Irene Hansen:
Dokumentasjon av utdrag fra skattestatistikken 1974-1994 for kobling mot forbruksundersøkelsen.

Notater 1999/75.

Audun Langørgen og Rolf Aaberge:
Like kommuner. **Notater 1999/73.**

Karin Ibenholt:
Framskrivning av avfall og tilhørende utslipp ved bruk av MSG6. Teknisk dokumentasjon. **Notater 1999/72.**

Bente Halvorsen:
Dokumentasjon av analysefiler til prosjektet "Fleksibel energibruk i husholdningene". Forbruksundersøkelsen 1974-1995. **Notater 99/22.**

Bente Halvorsen:
Dokumentasjon av analysefiler til prosjektet "Fleksibel energibruk i husholdningene". Prisdata for varer og tjenester (1975-1994), husholdningstariffer for elektrisitet (1975-1996) og temperaturdata (1957-1996).
Notater 99/21.

Bente Halvorsen og Knut Reidar Wangen:
Dokumentasjon av utdrag fra skattestatistikken 1975-1985 for kobling mot forbruksundersøkelsen.
Notater 99/20.

Arne Jon Isachsen, Svein Oskar Stoknes og Geir H. Bjønnes:
Den store gjettekonkurransen.
Notater 99/16.

Morten Sjøberg:
Instruksjoner til og data fra eksperiment om internasjonal kvotehandel.
Notater 99/7.

Karin Ibenholt og Kjell Arne Brekke:
Rammevilkår for produksjon av brukt papir. **Notater 99/2.**

Innholdsfortegnelse for ØKONOMISKE ANALYSER (ØA) og ECONOMIC SURVEY (ES) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser og Economic Survey kan fås ved henvendelse til Aud Walseth, Statistisk sentralbyrå, telefon: 22 86 47 57, telefax: 22 11 12 38, E-post: Aud.Walseth@ssb.no

Økonomiske analyser

ØA 2/99:

Morten Søberg: Kyoto-protokollen og internasjonal handel med utslippekvotar. Er marknadsmakt noko problem, 3-8.

Erik Fjærli: Betydningen av uregistrerte formuesinntekter for observert inntektsulikheter, 9-15.

Guðrun Rogdaberg og Nils Martin Stølen: Tilbud og etterspørsel for ulike typer helsepersonell, 16-22.

Dan Arild Gallefoss: Forsikring i Norge, 23-30.

ØA 3/99:

Ann Christin Bøeng og Torstein Bye: Avkastning i kraftsektoren i Norge, 3-14.

Lars Lindholt: Rammesvilkår for energigjenvinning av plastavfall, 15-20.

Hege Marie Edvardsen: BNP og husholdningenes inntekter: En regional analyse, 21-26.

ØA 4/99:

Bjørge Langset og Thor Olav Thoresen: Økningen i minstepensjonen. Er pensjonistenes inntekter blitt jevnere fordelt? 3-10.

Tom Kornstad og Thor Olav Thoresen: Universell eller inntektsavhengig barne-trygd? 11-17.

Karin Ibenholt: Effektiv støtte til produsenter av brunt papir, 18-27.

Tore Halvorsen: Reviderte nasjonalregnskapstall for 1996-1998, 28-29.

Thomas Olsen: Offentlig forvaltningsinntekter i 1998, 30-32.

ØA 5/99:

Konjunkturtendensene, 3-20.

Audun Langørgen: Noen kommuner er mer like enn andre kommuner, 24-33.

Bente Halvorsen og Bodil M. Larsen: Hvilke faktorer har betydning for veksten i husholdningenes elektrisitetsforbruk? 33-41.

ØA 6/99:

Konjunkturtendensene, 3-21

Taran Fæhn og Erling Holmøy: Velferdsvirkninger av multinasjonale handelsavtaler, 25-31.

Øystein Døhl: Temperaturens betydning for energiforbruket, 32-37.

ØA 7/99

Nils Martin Stølen: Tilbud og etterspørsel for ulike typer arbeidskraft, 5-9.

Pål Boug: Etterspørsel etter arbeidskraft i industrien, 10-15.

Ketil Myran og Lasse Sandberg: Matvarepriser i Norge, Sverige og Danmark, 16-20.

ØA 8/99:

Jens Nordby: Pensjonsordninger utenom Folketrygden, 3-9

Kjell Arne Brekke: Sjølvbilde, statusjag og miljøødelegging, 10-15.

Hege Medin og Karine Nyborg: Hva er nytten av et godt miljø? Noen regneeksempler, 16-24.

ØA 9/99:

Konjunkturtendensene, 3-22.

Knut Ø. Sørensen og Håvard Sjølie: Grønne skatter belyst ved nasjonalregnskapet, 25-30.

Annegrete Bruvoll, Ketil Flugsrud og Hege Medin: Økonomisk vekst treng ikkje gi dårlegare miljø, 31-43.

ØA 1/2000:

Økonomisk utsyn over året 1999, 3-88.

ES 3/99:

Economic trends, 3-22.

Ann Christin Bøeng and Torstein Bye: Profits in the Norwegian electricity sector, 23-34.

Bente Halvorsen and Bodil M. Larsen: Factors determining the growth in residential electricity consumption, 35-42.

ES 4/99:

Economic trends, 3-23.

Hege Medin and Karine Nyborg: What is the benefit of a good environment?, 24-32.

ES 1/2000:

Economic survey 1999, 3-37.

Taran Fæhn and Erling Holmøy: Welfare effects of multinational trade agreements, 38-46.

Economic Survey

ES 2/99:

Economic trends, 3-20.

Hege Marie Edvardsen: Value added and household income: A regional perspective, 21-26.

Lasse Sigbjørn Stambøl: Interregional labour force mobility in Norway. Gross-stream analysis and supply-side adjustments, 27-37.

Konjunkturindikatorer for Norge

Tabell	Side	Figur	Side
Konjunkturbarometeret			
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*
		1.2. Konjunkturbarometer. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*
		1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå	3*
		1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*
Ordre			
2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser	2*	2.1. Ordre. Odretilgang og ordreserver i industri ialt	3*
2.2. Ordreserver. Sesongjusterte og glattede verdiindekser	2*	2.2. Ordre. Ordretilgang og ordreserver i bygg og anlegg i alt	3*
Arbeidskraft			
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent. Sesongjustert	4*	3.1. Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk	5*
		3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige plasser	5*
Produksjon			
4.1. Produksjon: Sesongjusterte volumindekser 1995=100.	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*
4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*
		4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer	5*
		4.4. Produksjon. Investeringsvarer og konsumvarer	5*
		4.5. Produksjonsindeks for bygg og anlegg	7*
		4.6. Hotellovernattinger	7*
Investeringer			
5.1. Investeringer. Mrd. kroner	6*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*
5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter	6*	5.2. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	5.3. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.4. Årsanslag for påløpte investeringskostnader i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter	7*
		5.5. Bygg satt i gang. Boliger	9*
		5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg	9*
		5.7. Bygg under arbeid	9*
Forbruk			
6.1. Forbruksindikatorer	8*	6.1. Detaljomsetning	9*
		6.2. Varekonsumindeks	9*
		6.3. Registrerte nye personbiler	9*
Priser			
7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og endring	11*
7.2. Produktpriser: Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring	11*
7.3. Prisindekser: Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	7.3. Boligpriser	11*
7.4. Månedstjeneste og avtalt lønn. Indeks	12*	7.4. Spotpris elektrisk kraft	11*
		7.5. Spotpris Brent Blend	11*
		7.6. Spotpris aluminium og treforedlingsprodukter	11*
Finansmarked			
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent	12*	8.1. 3 måneders eurorente	15*
8.2. Eurorenter og effektiv avkastning på statsobligasjoner. Prosent	13*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*
8.3. Valutakurser og Norges Banks penge- og kredittindikatorer	13*	8.3. Valutakursindekser	15*
		8.4. Norges Banks penge- og kredittindikator	15*
Utenrikshandel			
9.1. Innførsel og utførsel av varer. Mill. kroner Sesongjustert	14*	9.1. Utenrikshandel	15*
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	9.2. Driftsbalansen	15*

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks ¹				Kapasitets- utnyttning ²	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene			
	Produksjon		Sysselsetting			Etterspørsel	Kapasitet	Arbeidskraft	Råstoff
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet					
	Prosent								
1996									
4. kvartal	57,6	61,3	55,5	52,3	82,2	48,6	12,1	9,1	4,5
1997									
1. kvartal	59,2	61,5	55,9	52,1	82,6	45,7	15,1	9,0	4,2
2. kvartal	60,0	60,7	56,0	52,5	82,9	44,2	15,9	9,4	4,1
3. kvartal	60,5	61,8	55,7	53,9	83,0	45,9	13,9	10,2	4,1
4. kvartal	58,1	61,9	54,3	54,0	82,8	48,4	12,1	10,6	3,9
1998									
1. kvartal	56,1	59,3	53,2	53,0	82,6	50,6	11,5	10,7	3,7
2. kvartal	55,5	54,6	52,8	50,0	82,4	53,5	11,0	10,5	3,5
3. kvartal	54,4	51,5	51,1	46,1	81,8	57,8	10,2	9,0	3,1
4. kvartal	50,8	50,1	47,7	42,5	81,1	62,9	9,4	6,7	2,9
1999									
1. kvartal	48,5	50,1	44,5	39,9	80,6	68,1	7,7	4,9	2,9
2. kvartal	47,6	50,6	41,4	39,0	80,2	71,3	6,3	4,3	3,1
3. kvartal	47,8	50,9	39,9	39,8	79,8	70,7	6,3	4,5	3,3
4. kvartal	49,9	50,5	41,2	41,4	79,8	69,3	6,6	5,3	3,6

¹ Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET. ² Veidd gjennomsnitt for kvartalet.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri					Bygg og anlegg			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transportmidler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Boligbygg	Andre bygg
1995	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0	117,7	99,6	104,6	144,1
1996	457,2	428,7	519,9	549,5	419,3	124,3	97,8	104,2	159,0
1997	525,5	474,5	633,7	661,7	458,5	137,0	95,8	115,9	188,6
1998	522,8	484,2	645,5	526,5	485,6	153,2	112,9	131,0	205,5
1999	479,2	449,0	551,0	448,4	513,0	146,6	80,4	183,5	202,8
1998									
1. kvartal	136,9	127,4	176,2	151,6	117,6	166,1	128,9	132,6	217,9
2. kvartal	134,3	124,4	168,8	137,1	119,6	161,0	122,0	129,9	215,5
3. kvartal	128,9	119,0	156,1	123,6	122,6	147,1	108,1	127,6	198,0
4. kvartal	122,7	113,5	144,4	114,3	125,8	138,6	92,7	134,1	190,5
1999									
1. kvartal	118,3	110,3	137,9	111,4	128,0	139,1	86,5	154,7	193,0
2. kvartal	117,5	110,0	136,5	111,6	128,7	144,3	88,3	181,3	195,6
3. kvartal	119,7	112,5	137,6	112,3	128,4	150,4	79,5	197,7	206,8
4. kvartal	123,7	116,2	139,1	113,0	128,0	152,8	67,4	200,3	215,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.2. Ordreserve. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri					Bygg og anlegg			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskiner og utstyr	Transportmidler	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Boligbygg	Andre bygg
1995	400,0	400,0	400,0	400,0	400,0	116,2	93,0	125,4	153,3
1996	425,1	393,8	369,9	560,0	405,7	132,3	102,8	136,0	179,7
1997	515,6	439,2	429,4	682,5	460,7	144,1	97,5	161,7	218,2
1998	544,7	551,0	473,6	687,6	501,1	169,4	113,8	185,9	259,0
1999	424,4	549,7	375,9	484,9	381,7	162,5	80,5	251,8	267,2
1998									
1. kvartal	141,1	130,9	123,5	186,2	124,9	166,5	115,7	185,7	245,3
2. kvartal	140,6	137,6	123,3	180,9	127,6	172,5	118,0	187,2	257,9
3. kvartal	135,8	141,1	117,7	168,5	127,1	171,2	115,0	182,3	264,9
4. kvartal	127,2	141,4	109,0	152,0	121,4	167,4	106,5	188,4	268,1
1999									
1. kvartal	117,1	139,5	100,3	136,4	111,2	163,7	95,2	209,2	267,8
2. kvartal	108,0	137,2	94,2	124,1	99,4	162,0	85,8	238,2	265,7
3. kvartal	101,4	136,1	91,1	115,0	89,0	162,5	75,9	268,7	266,2
4. kvartal	97,9	136,9	90,4	109,4	82,1	161,7	65,1	291,1	268,9

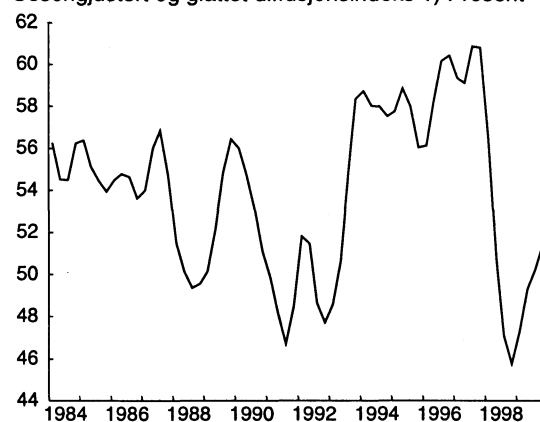
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling, kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1) Prosent

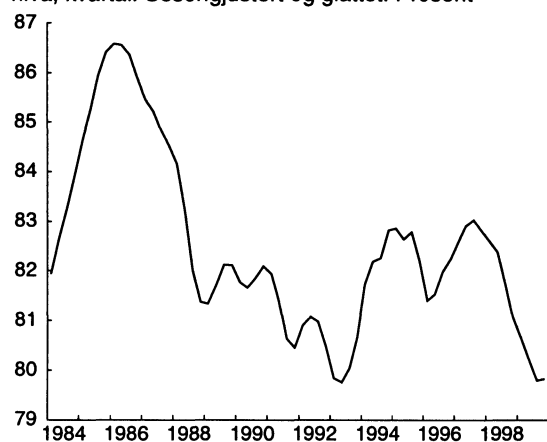
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1) Prosent

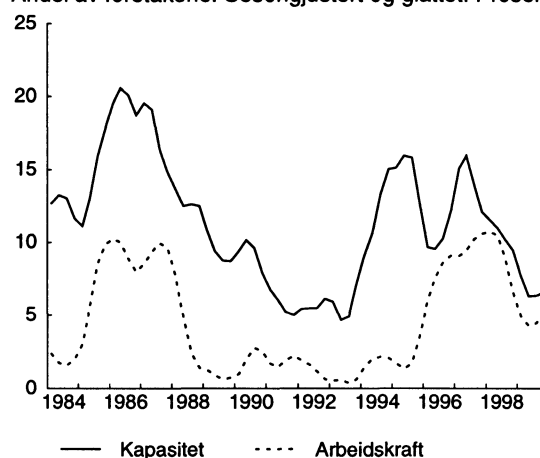
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå, kvartal. Sesongjustert og glattet. Prosent

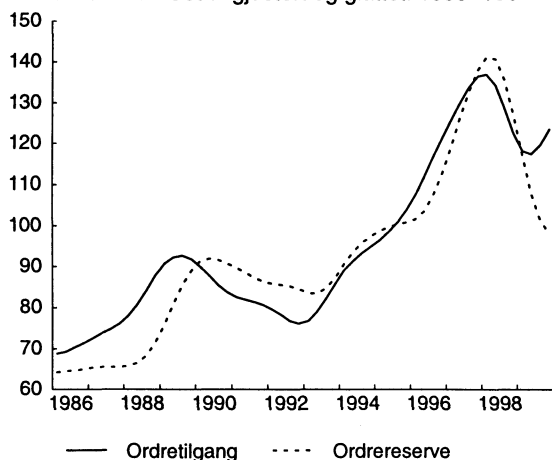
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser prod. i industrien, kvartal.
Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

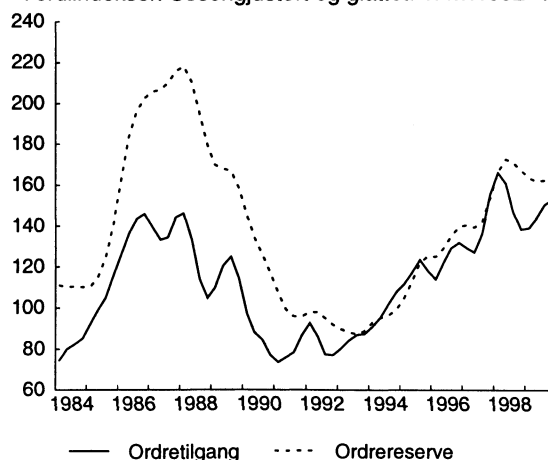
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre (kvartal)
Ordretilgang og ordreserve. Ordrebasert industri ialt.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre (kvartal)
Ordretilgang og ordreserve. Bygg og anlegg ialt.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 1. kv.1992=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer og prosent. Sesongjustert

	Arbeidskraftundersøkelsen ¹					Arbeidsdirektoratet			
	Sysselsatte	Ukeverk	Arbeidsstyrken	Arbeidsledige	Arbeidsledighet. Prosent av arbeidsstyrken	Registrerte ledige ²	Registrerte ledige og personer på tiltak ²	Tilgang på ledige stillinger	Beholdning av ledige stillinger
1995	2 079	1 725	2 186	107	4,9	102,1	146,8	23,0	8,8
1996	2 132	1 716	2 240	108	4,8	90,9	127,8	26,0	10,0
1997	2 195	1 770	2 287	92	4,0	73,5	96,0	32,5	14,0
1998	2 248	1 813	2 323	74	3,2	55,9	70,6	39,3	18,6
1999	2 258	1 798	2 333	75	3,2	59,6	67,9	42,2	17,8
1998									
September	2 260	1 814	2 325	65	2,8	57,1	69,2	41,7	18,9
Oktober	2 252	1 817	2 326	66	2,8	57,7	68,5	38,6	18,9
November	2 259	1 816	2 329	70	3,0	58,4	68,3	38,1	18,7
Desember	2 258	1 821	2 326	68	2,9	59,3	67,4	43,5	17,8
1999									
Januar	2 260	1 808	2 329	70	3,0	58,6	66,9	37,1	18,4
Februar	2 259	1 804	2 328	70	3,0	58,1	66,6	40,2	18,0
Mars	2 256	1 798	2 329	73	3,1	58,2	66,6	41,3	17,2
April	2 254	1 808	2 323	69	3,0	58,8	67,5	38,7	18,0
Mai	2 260	1 802	2 329	69	3,0	55,2	63,9	41,6	19,1
Juni	2 258	1 804	2 327	69	3,0	57,6	64,9	42,0	16,7
Juli	2 253	1 794	2 325	72	3,1	59,5	66,2	33,0	18,4
August	2 248	1 793	2 324	76	3,3	61,3	67,5	39,6	17,6
September	2 255	1 789	2 340	85	3,6	61,1	69,4	47,3	18,5
Oktober	2 264	1 795	2 351	87	3,7	61,8	70,7	46,4	18,2
November	2 265	1 792	2 350	85	3,6	62,6	72,0	45,9	17,2
Desember	2 259	1 781	2 344	85	3,6	62,2	70,9	55,7	17,3
2000									
Januar	..	..	..	..	..	62,6	71,9	46,3	17,1
Februar	..	..	..	..	..	62,5	72,5	46,1	17,0

¹ Tre måneders glidende sentrert gjennomsnitt. Tallene for februar, mai, august og november gir gjennomsnittet for henholdsvis 1., 2., 3. og 4. kvartal ² Tallene er justert bakover for brudd i serien fra januar 1999.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Arbeidsdirektoratet.

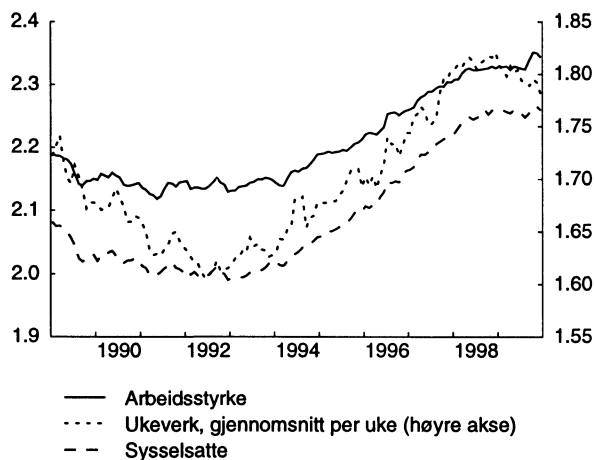
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 1995=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse				Nye bygg
	Total indeks ¹	Råolje og naturgass	Industri	Kraftforsyning	Innsatsvarer	Investeringsvarer	Konsumvarer	Energivarer	
1995	100,1	100,0	100,0	99,9	100,0	99,9	100,1	100,0	100,0
1996	105,4	113,3	102,6	83,6	101,2	103,2	103,7	108,0	103,9
1997	108,9	116,3	106,0	91,3	104,7	106,6	111,2	107,3	115,4
1998	108,0	109,5	108,9	94,9	107,3	113,2	110,9	102,9	..
1999	107,8	110,2	106,3	99,8	104,6	110,9	107,9	104,2	..
1998									
Juli	106,6	110,0	109,7	92,9	109,9	114,0	109,6	102,6	..
August	105,2	90,5	110,1	101,2	111,6	113,7	109,4	89,7	..
September	109,9	111,7	109,7	99,7	107,6	115,1	111,9	104,6	..
Oktober	107,8	106,4	109,3	99,0	105,8	114,8	112,7	101,8	..
November	106,5	106,1	108,6	96,5	105,4	114,5	110,3	100,4	..
Desember	104,3	106,4	107,8	92,1	105,1	118,0	105,9	99,4	..
1999									
Januar	107,5	110,1	108,0	95,7	105,2	114,3	109,6	103,3	..
Februar	107,2	109,4	107,8	98,1	105,4	113,4	108,9	103,2	..
Mars	106,9	107,6	108,1	95,2	106,2	112,1	112,0	101,9	..
April	103,8	103,5	107,0	93,1	106,1	111,6	105,2	98,0	..
Mai	106,1	108,4	103,8	99,3	101,3	110,5	106,3	103,0	..
Juni	105,7	108,6	106,4	104,1	104,5	113,6	108,0	103,5	..
Juli	112,9	110,7	106,2	117,2	104,3	110,8	106,2	107,7	..
August	111,5	112,9	105,4	108,3	103,4	114,9	107,8	108,1	..
September	104,2	105,7	105,6	94,2	105,0	108,8	106,4	99,6	..
Oktober	106,4	110,9	105,5	91,5	104,0	108,6	107,1	103,9	..
November	110,0	117,0	105,8	98,5	104,2	108,8	109,0	108,6	..
Desember	111,6	117,5	105,9	101,9	105,5	103,5	108,3	109,7	..

¹ Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.

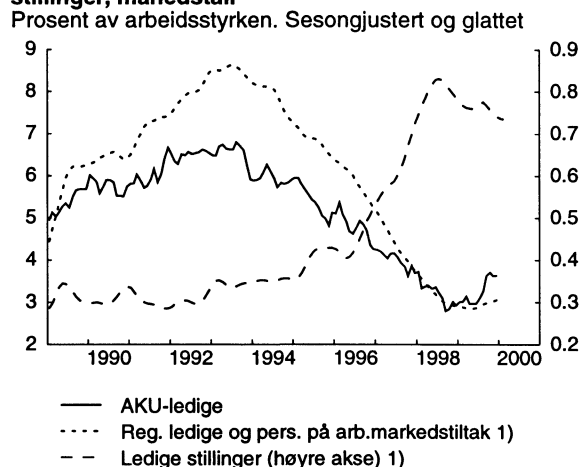
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsetting og ukeverk
Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

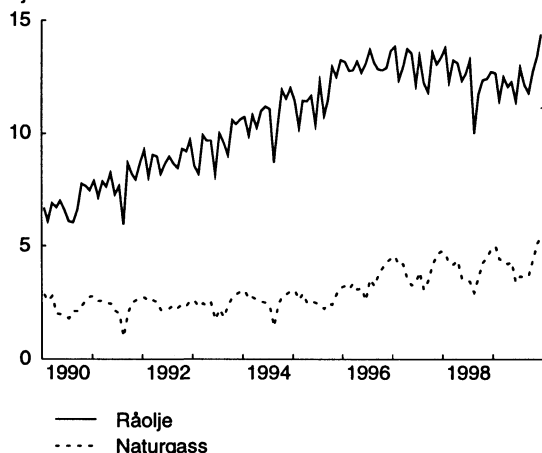
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger, månedstall
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

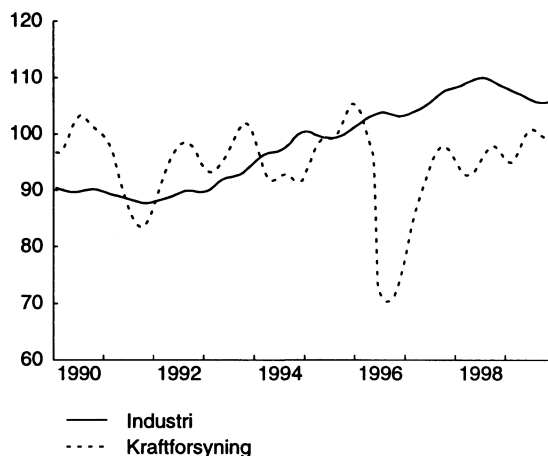
1) Justert bakover for brudd i serien fra januar 99
Kilde: Arbeidsdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill tonn) og naturgass (mrd. Sm³)
Ujusterte månedstall.

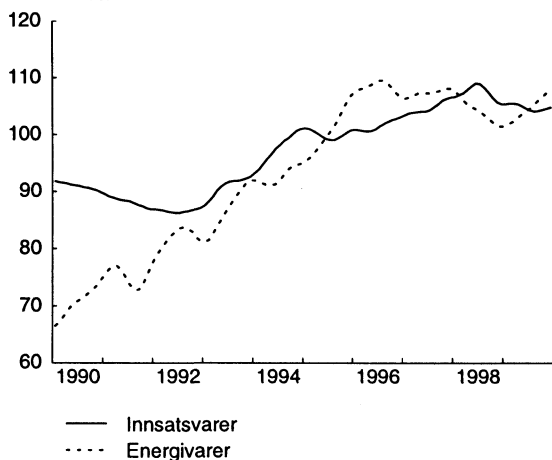
Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri ilt og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

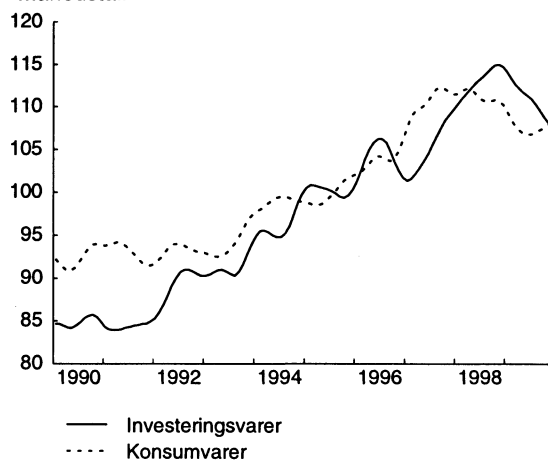
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investerings- og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 1995=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Bygge- og anleggsproduksjon.		Engroshandelsomsetning.		Omsetning for forretningsmessig tjenesteyting. Verdi		Hotellomsetning. Verdi	
	Volum		Volum		Nivå		Nivå	
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1995=100		1995=100		1.kv 1997=100		1992=100	
1995	100,0	..	100,0	..	..	..	114,6	1,3
1996	105,7	5,6	104,3	4,3	93,2	..	122,0	6,5
1997	114,6	8,5	112,9	8,2	110,7	18,8	132,0	8,2
1998	120,1	4,8	116,9	3,5	126,3	14,1	144,9	9,8
1999	122,7	2,2	..	..	..	..	153,9	6,2
1997								
1. kvartal	107,6	9,3	100,3	-0,7	100,0	12,2	115,0	2,9
2. kvartal	111,5	7,7	116,1	15,5	111,5	18,9	137,1	11,5
3. kvartal	115,2	7,1	109,9	9,2	104,8	23,9	160,6	7,4
4. kvartal	124,2	9,8	125,3	8,8	126,5	20,2	115,2	10,9
1998								
1. kvartal	118,9	10,5	113,0	12,7	118,7	18,7	129,5	12,6
2. kvartal	121,0	8,5	113,7	-2,1	124,8	11,9	140,8	2,7
3. kvartal	120,0	4,2	113,9	3,6	118,4	13,0	177,6	10,6
4. kvartal	120,6	-2,9	126,8	1,2	143,4	13,4	131,7	14,4
1999								
1. kvartal	118,8	-0,1	113,4	0,4	128,5	8,3	139,8	8,0
2. kvartal	123,1	1,7	113,8	0,1	127,2	1,9	159,9	13,6
3. kvartal	121,4	1,2	..	..	..	..	185,4	4,4
4. kvartal	127,6	5,8	..	..	..	..	130,6	-0,8

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Investeringer. Mrd. kroner

	Industri			Kraft- forsyning	Oljevirksomhet (ujustert)					
	Antatte, sesongjust.	Utførte, ujustert	Utførte, sesongjust.	Utførte	Antatte	Utførte				
						I alt	Leting	Utbygging	Felt i drift	Rørtransport
1996	16,4	13,8	13,8	4,0	..	47,9	5,5	25,3	9,0	6,0
1997	16,3	14,2	14,2	3,9	..	62,5	8,3	35,3	9,2	8,2
1998	18,4	16,5	16,3	4,2	..	79,2	7,6	45,1	12,4	8,4
1999	14,4	12,6	12,7	4,2	..	69,0	5,0	35,1	19,9	4,7
1998										
1. kvartal	4,2	2,8	3,6	0,7	18,1	16,9	2,2	9,0	2,9	2,0
2. kvartal	4,6	3,9	4,0	1,1	20,6	20,1	1,6	12,0	3,1	2,1
3. kvartal	4,9	4,4	4,4	1,2	20,9	21,3	1,9	11,9	3,2	2,5
4. kvartal	4,8	5,3	4,3	1,2	19,0	20,9	1,8	12,2	3,3	1,7
1999										
1. kvartal	3,9	2,6	3,4	0,8	18,8	18,9	1,6	9,4	4,4	2,0
2. kvartal	3,7	3,2	3,2	1,0	20,0	18,9	1,1	9,3	6,0	1,4
3. kvartal	3,4	2,9	2,9	1,0	18,6	16,6	1,1	8,6	5,1	1,1
4. kvartal	3,4	3,9	3,1	1,5	14,1	14,7	1,3	7,9	4,5	0,2
2000										
1. kvartal	3,3	..	..	..	11,5	..	..	..	..	..

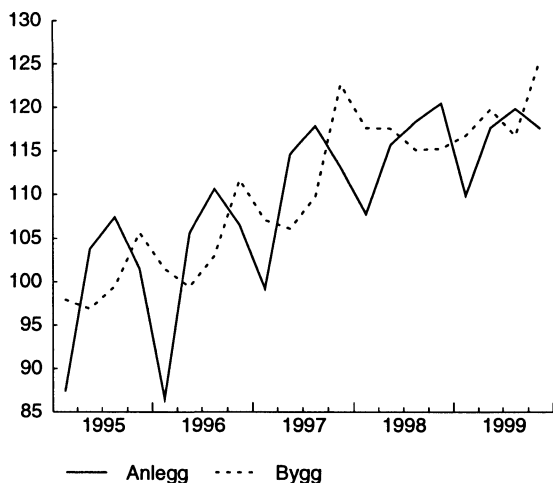
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirksomhet			
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
År t+1												
2. kvartal	10,2	10,7	10,1	10,2	2,6	3,2	4,7	4,0	33,2	46,4	52,0	46,2
3. kvartal	10,8	12,2	10,4	10,3	2,8	4,6	5,0	3,3	43,0	58,5	59,6	43,6
4. kvartal	12,7	14,8	11,7	11,4	3,2	4,3	4,3	3,3	51,5	66,4	64,5	48,5
År t												
1. kvartal	13,8	16,6	12,6	12,0	3,7	5,6	4,9	4,5	54,9	71,0	62,1	49,5
2. kvartal	14,6	16,7	13,0	..	4,1	4,7	4,8	..	57,5	75,9	71,4	..
3. kvartal	15,0	17,1	13,1	..	4,3	5,0	4,6	..	66,2	76,8	72,9	..
4. kvartal	14,5	16,7	12,7	..	4,2	4,8	4,3	..	63,1	77,4	68,4	..
År t+1												
1. kvartal	14,4	16,7	12,9	..	3,9	4,2	4,2	..	62,5	79,2	69,0	..

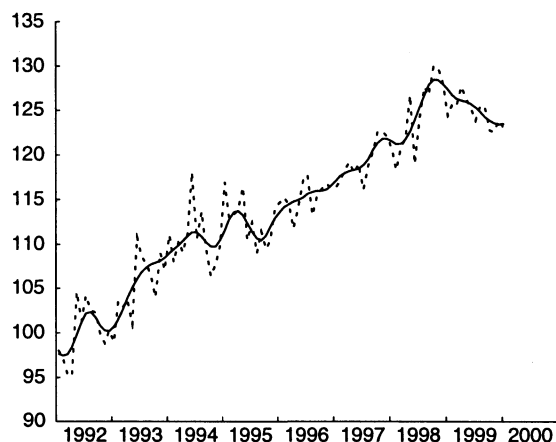
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Kvartalsvis volumindeks. 1995=100.

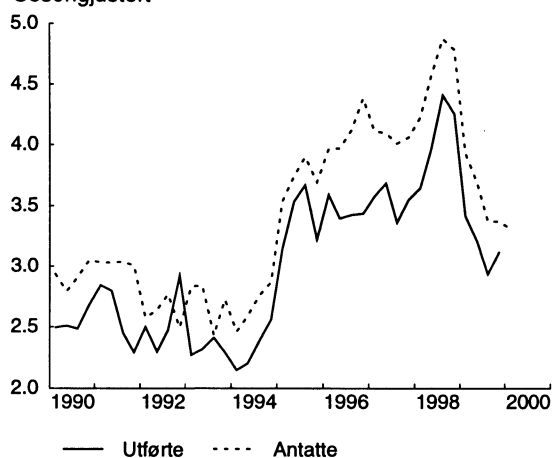
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Månedsindeks. 1992=100. Sesongjustert og trend

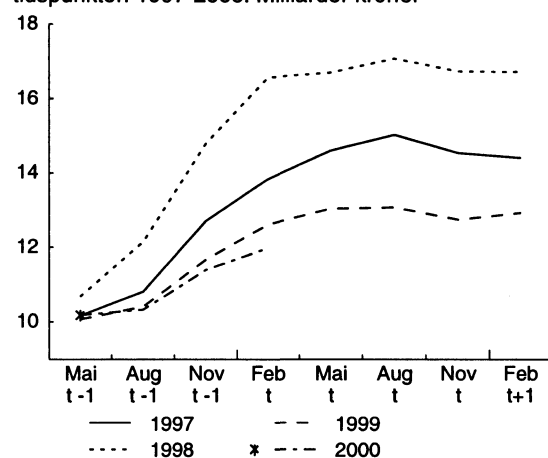
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer, industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner.
Sesongjustert

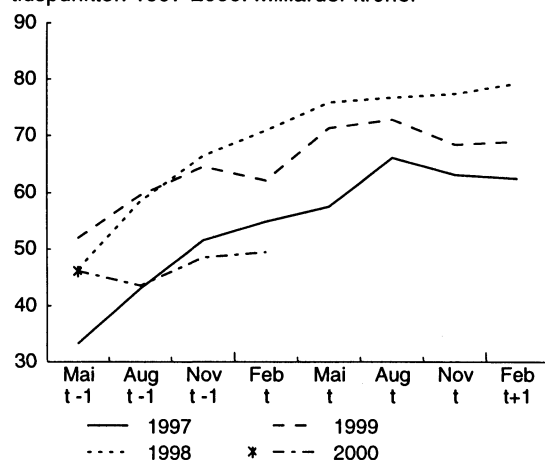
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike
tidspunkter. 1997-2000. Milliarder kroner

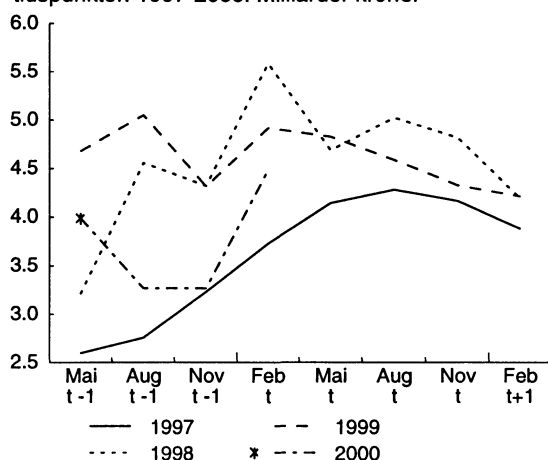
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer, oljevirksomhet
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike
tidspunkter. 1997-2000. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer, kraftforsyning
Påløpte kostnader, årsanslag gitt på ulike
tidspunkter. 1997-2000. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid*

	Bygg satt igang				Bygg under arbeid. Bruksareal. 1000 kvm. Utgangen av perioden		
	Antall boliger		Bolig bruksareal 1000 kvm		Andre bygg. Bruksareal. 1000 kvm. Trend ¹	Boliger. Trend	Andre bygg. Trend
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent			
1994	21 240	31,2	2 987	38,9	2 463	2 568	2 851
1995	20 011	-5,8	2 874	-3,8	2 752	2 601	3 221
1996	18 743	-6,3	2 907	1,1	3 131	2 872	3 726
1997	21 259	13,4	3 232	11,2	3 619	3 213	4 453
1998	19 646	-7,6	3 014	-6,7	3 036	3 032	4 160
1997							
September	1 914	6,1	269	-13,1	304	2 969	4 191
Oktober	1 654	4,6	254	-8,4	303	2 989	4 295
November	1 728	0,8	250	-2,5	300	3 011	4 383
Desember	1 488	-4,9	247	0,9	294	3 038	4 450
1998							
Januar	1 800	-11,7	260	-3,1	288	3 066	4 493
Februar	1 955	-17,6	294	-11,4	280	3 092	4 520
Mars	1 947	-21,7	296	-22,3	271	3 105	4 537
April	1 722	-24,3	243	-34,8	263	3 096	4 549
Mai	1 548	-25,2	225	-41,6	256	3 067	4 548
Juni	1 322	-24,0	204	-38,8	249	3 023	4 522
Juli	1 562	-21,3	227	-24,3	245	2 973	4 470
August	1 358	-17,7	200	0,5	241	2 925	4 395
September	1 434	-13,5	215	27,0	238	2 886	4 314
Oktober	1 620	-8,9	232	39,7	234	2 863	4 244
November	1 644	-4,6	231	34,7	231	2 856	4 184
Desember	1 651	-2,6	313	25,9	228	2 860	4 129
1999							
Januar	1 510	-2,9	234	18,0	224	2 865	4 072
Februar	1 360	-5,4	189	19,2	222	2 872	4 016

* Publisering av disse seriene er midlertidig stoppet.

¹ Tallene er unntatt bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

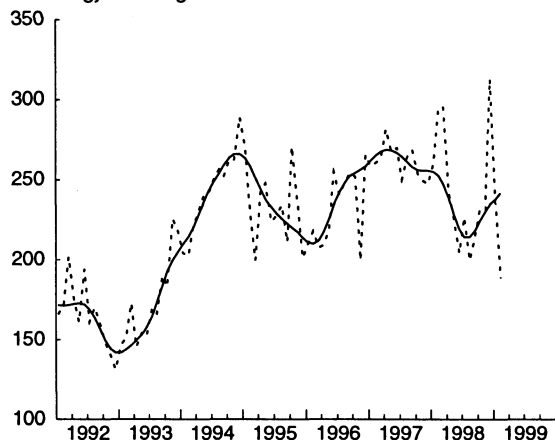
6.1. Forbruksindikatorer

	Detaljomsætningsvolum		Varekonsumindeks ¹		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovernattinger, ferie og fritid	
	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
	1995=100		1995=100		1 000		1 000	
1995	100,0	2,9	100,0	2,5	97,1	7,2	8 309,5	-1,9
1996	102,5	2,9	104,8	5,2	146,7	50,0	8 353,9	1,8
1997	107,5	4,7	109,3	4,1	155,1	5,3	8 389,4	-0,2
1998	112,8	4,9	112,9	3,2	139,9	-8,7	8 583,9	2,0
1999	115,0	1,9	114,4	1,3	124,2	-12,2	8 674,5	1,2
1998								
September	113,5	1,7	113,3	-4,2	11,5	-38,8	738,2	7,9
Oktober	113,9	0,9	113,8	-4,8	10,6	-39,1	747,0	-1,3
November	114,1	0,4	113,1	-4,2	10,9	-35,8	732,3	-8,8
Desember	110,2	0,2	109,1	-2,7	9,8	-30,9	734,7	-12,0
1999								
Januar	113,8	0,3	111,7	-1,0	9,9	-25,2	692,8	-9,8
Februar	115,0	0,4	115,1	1,0	10,2	-19,2	704,5	-3,8
Mars	113,1	0,6	111,8	2,3	10,2	-14,6	708,3	1,9
April	114,8	0,8	114,3	3,1	9,3	-8,5	737,2	4,9
Mai	114,2	1,0	112,3	3,5	9,4	2,0	732,3	4,6
Juni	115,0	1,2	114,2	3,5	9,8	14,8	724,8	0,9
Juli	115,3	1,5	115,9	3,4	10,8	28,5	707,9	-3,6
August	118,5	1,8	116,7	3,4	10,3	43,6	722,4	-5,7
September	114,7	2,1	114,5	3,6	10,7	48,1	760,1	-3,4
Oktober	114,9	2,6	114,5	3,9	10,7	38,7	751,6	1,9
November	115,1	3,2	115,1	4,4	11,2	23,7	711,5	6,9
Desember	115,4	3,7	116,6	4,1	11,7	11,3	721,0	8,3
2000								
Januar	117,1	4,3	..	..	12,5	1,3	740,7	7,3
Februar	..	..	..	..	11,0	-5,4	..	..

¹ Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsætning, førstegangsregistrering av personbiler og omsætning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR).

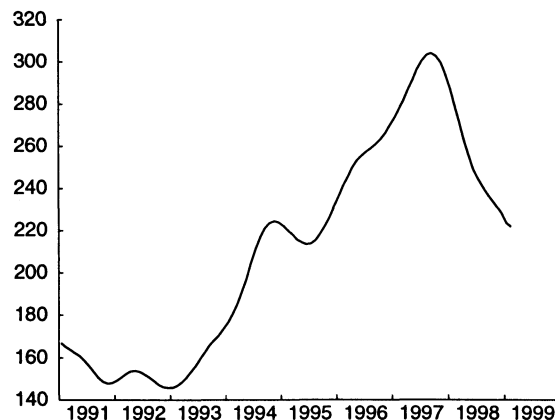
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.5 Bygg satt igang
Boliger. Bruksareal. 1000 kvm. månedstall
Sesongjustert og trend

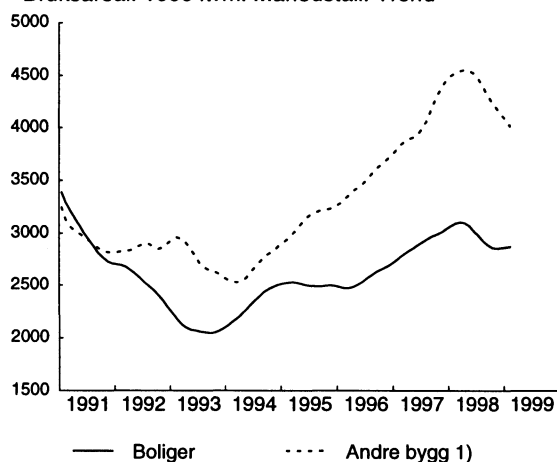
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang
Andre bygg 1) enn boliger. Bruksareal. 1000 kvm.
Månedstall. Trend.

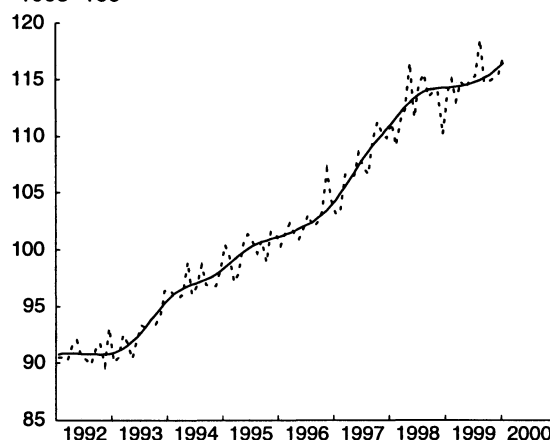
1) Unntatt bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.7 Bygg under arbeid
Bruksareal. 1000 kvm. Månedstall. Trend

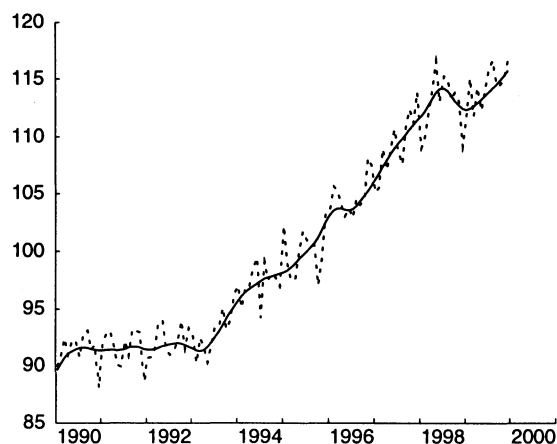
1) F.o.m 1993 inkl. jordb., skogb., fiske
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
1995=100

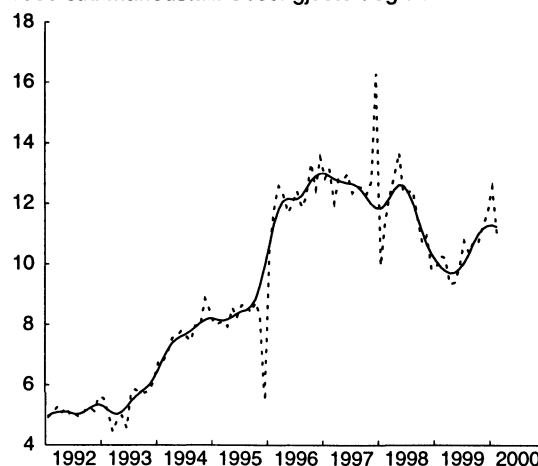
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 Varekonsumindeks
Månedstall. Sesongjustert og trend. 1995=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Førstegangsregistrerte personbiler
1000 stk. Månedstall. Sesongjustert og trend

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks		Harmonisert konsumprisindeks			Førstegangsomsetning innenlands		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå ¹	Endring ²	Norge. Endring	EU11 ³ Endring	EU15 Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1998=100					1981=100		1978=100	
1995	94,2	2,4	..	..	..	167,2	1,9	245,2	4,8
1996	95,3	1,3	0,7	2,2	2,4	169,8	1,5	248,0	1,1
1997	97,8	2,6	2,6	1,6	1,7	172,2	1,4	252,9	2,0
1998	100,0	2,3	2,0	1,1	1,3	172,7	0,3	260,4	3,0
1999	102,3	2,3	2,1	1,1	1,2	175,5	1,6	267,2	2,6
1998									
August	99,8	2,1	2,0	1,1	1,3	172,6	-0,5	261,0	2,9
September	100,5	2,5	2,3	1,0	1,2	173,0	-0,1	261,3	2,8
Oktober	100,6	2,2	2,0	0,9	1,1	172,9	-0,1	264,2	3,8
November	100,7	2,3	2,1	0,8	1,0	172,7	-0,2	264,2	3,8
Desember	100,8	2,4	2,1	0,8	1,0	172,4	-0,2	264,3	3,8
1999									
Januar	101,2	2,3	2,0	0,8	0,9	172,5	-0,1	264,8	3,7
Februar	101,4	2,2	2,0	0,8	1,0	172,7	0,1	265,6	3,8
Mars	102,1	2,3	2,0	1,0	1,2	173,6	0,8	265,8	3,7
April	102,4	2,5	2,2	1,1	1,2	174,4	1,0	266,0	2,4
Mai	102,2	2,5	2,2	1,0	1,1	174,7	0,9	266,5	2,3
Juni	102,3	2,4	2,1	0,9	1,0	175,0	1,3	266,5	2,3
Juli	102,0	2,0	1,7	1,1	1,1	176,0	1,7	266,6	2,2
August	101,7	1,9	1,7	1,2	1,2	176,3	2,1	266,8	2,2
September	102,6	2,1	1,8	1,2	1,2	177,0	2,3	268,2	2,6
Oktober	103,1	2,5	2,4	1,4	1,3	177,1	2,4	268,6	1,7
November	103,5	2,8	2,6	1,5	1,4	178,0	3,1	269,1	1,9
Desember	103,6	2,8	2,7	1,7	1,7	178,9	3,8	271,8	2,8
2000									
Januar	104,1	2,9	2,6	2,0	1,8	179,6	4,1	272,4	2,9

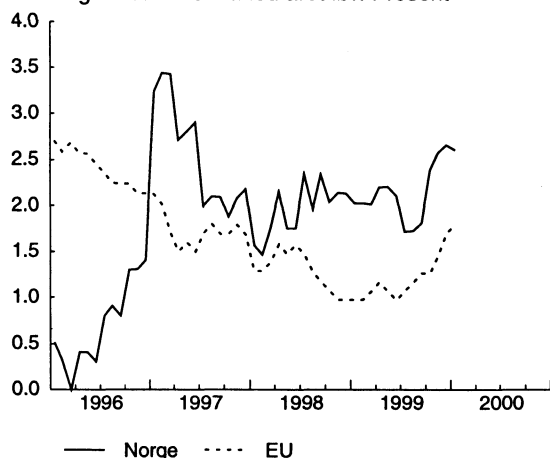
¹ Den offisielle konsumprisindeksen fikk fra og med august 1999 nytt basisår med 1998=100. Indekstallene til og med juli 1999 er i denne oppstillingen kjedet til 1998=100 med en desimal og er derfor ikke identisk med den offisielle indeksen i denne perioden. ² Vekstratene for årene 1994 til 1998 og for alle månedene til og med juli 1999 er basert på de offisielle konsumprisindekstallene for denne perioden med 1979=100 og kan derfor avvike fra veksten mellom indekstallene med 1998 som basisår. ³ Omfatter de 11 deltakerne i EU's økonomiske og monetære union (ØMU). Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Produsentprisindeks		Spotpriser				Eksportprisindeks, treforedlingsprodukter. 1994=100	Eksportpris, laks. Nivå. NOK pr. kg
	Nivå. 1981=100	Endring	Elektrisk kraft. Øre pr. kWh	Brent Blend. NOK pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat	Aluminium. NOK pr. tonn		
1995	155,7	2,6	11,8	107,8	17,0	11 452,3	137,93	30,25
1996	159,1	2,2	25,4	133,1	20,6	9 623,2	130,42	26,52
1997	161,3	1,4	13,5	135,1	19,2	11 311,7	120,48	26,30
1998	162,2	0,6	11,7	96,5	12,8	9 278,2	131,58	28,06
1999	167,1	3,0	11,2	140,1	17,9	9 291,0	141,86	27,85
1998								
September	163,0	0,7	8,1	100,9	13,3	8 756,9	131,90	27,57
Oktober	162,7	0,2	10,9	94,8	12,8	8 289,8	142,50	27,90
November	162,2	0,1	14,3	82,4	11,1	8 069,2	131,90	28,10
Desember	161,7	0,2	15,1	74,7	9,8	7 971,9	152,70	27,76
1999								
Januar	162,2	0,6	13,8	82,6	11,1	7 651,7	173,20	27,67
Februar	162,5	0,4	12,7	79,2	10,3	7 915,7	148,60	27,53
Mars	163,4	1,3	10,5	97,0	12,4	8 224,2	132,30	27,86
April	164,9	1,8	8,8	118,9	15,3	9 012,2	134,00	28,68
Mai	165,2	1,3	9,3	118,4	15,3	9 543,8	112,00	28,29
Juni	165,1	1,7	8,2	123,7	15,7	9 453,6	125,50	27,32
Juli	168,0	3,4	6,8	149,1	18,9	9 814,1	148,80	26,94
August	168,9	4,0	11,0	160,2	20,6	9 672,2	138,40	27,13
September	170,3	4,5	13,3	179,1	22,9	10 059,5	148,20	27,10
Oktober	170,3	4,7	13,5	172,1	22,2	9 826,7	142,90	27,19
November	171,6	5,8	12,6	195,3	24,6	9 983,6	143,50	27,81
Desember	172,7	6,8	14,1	205,9	25,7	10 335,2	154,90	30,63
2000								
Januar	173,8	7,2	13,2	204,6	25,5	11 120,9	153,80	30,95
Februar	..	..	10,5	228,2	27,7	11 135,4	..	..

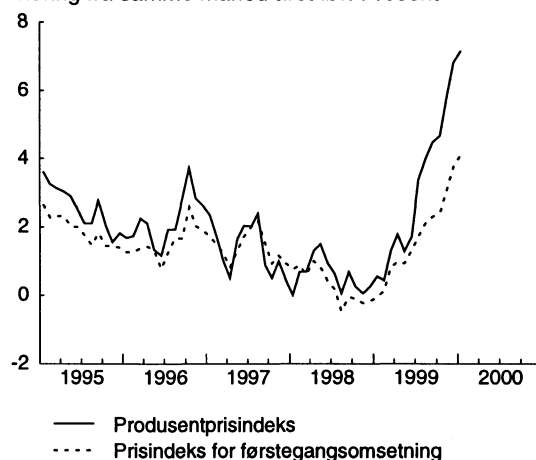
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks Norge og EU
Endring fra samme måned året før. Prosent

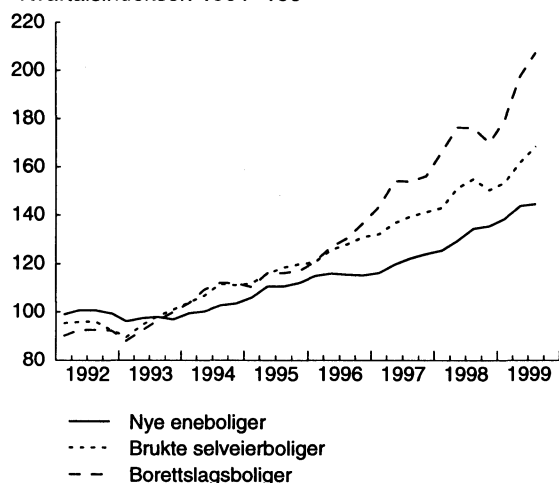
Kilde: Eurostat.

Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
Endring fra samme måned året før. Prosent

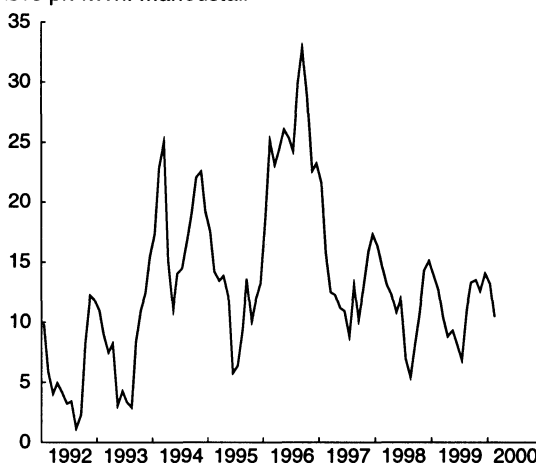
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Kvartalsindekser. 1991=100

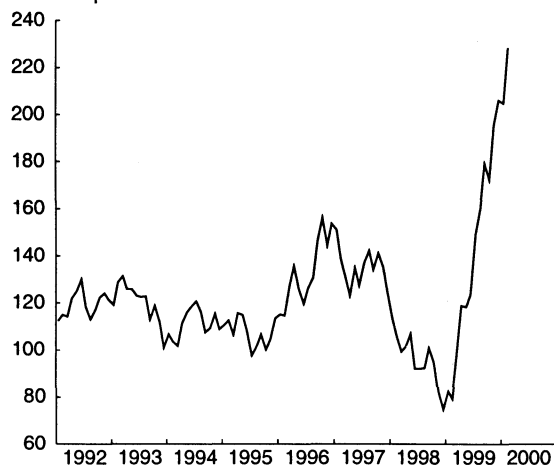
Kilde: Statistisk sentralbyrå og NBBL.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft
Øre pr. kWh. Månedstall

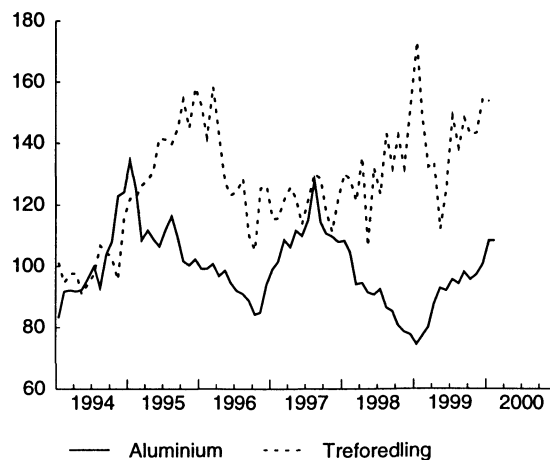
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.5 Spotpris Brent Blend
Kroner pr. fat. Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.6 Spotpris aluminium og treforedlingsprodukter
Månedsindeks. 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger		Brukte boliger			
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Selveier		Borettslag	
					Nivå	Endring	Nivå	Endring
1995	100,0	3,3	103,3	8,2	116,5	7,6	114,9	5,3
1996	102,2	2,2	108,6	5,1	126,4	8,5	128,8	12,1
1997	104,0	1,8	113,4	4,5	137,6	8,9	152,0	18,0
1998	106,4	2,3	123,6	9,0	150,0	9,0	172,4	13,4
1999	109,7	3,1	..	..	165,1	10,1	199,6	15,8
1998								
1. kvartal	105,7	2,2	118,0	7,9	143,2	8,3	166,7	16,0
2. kvartal	106,4	2,8	122,0	8,3	151,2	10,5	176,5	14,5
3. kvartal	106,3	1,9	126,8	10,4	155,0	11,0	176,3	14,5
4. kvartal	107,0	2,1	127,6	9,2	150,4	6,3	170,2	9,0
1999								
1. kvartal	108,2	2,4	130,6	10,7	153,6	7,3	179,5	7,7
2. kvartal	109,3	2,7	135,5	11,1	162,1	7,2	197,7	12,0
3. kvartal	110,0	3,5	136,1	7,3	168,8	8,9	207,5	17,7
4. kvartal	111,2	3,9	..	..	176,0	17,0	213,9	25,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norske Boligbyggelags Landsforbund.

7.4. Månedsførtjeneste og avtalt lønn. Indeks. 3.kvartal 1997=100

	Månedsførtjeneste ialt ¹				Avtalt lønn ²			
	Industri	Olje- og gass- utvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggs- virksomhet	Sam- ferdsel ³	Industri	Olje- og gass- utvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggs- virksomhet	Sam- ferdsel ³
1997								
3. kvartal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
4. kvartal	..	..	..	..	..	..	..	..
1998								
1. kvartal	103,7	101,5	103,0	103,6	101,1	101,2	100,6	101,2
2. kvartal	104,9	103,0	106,1	104,7	103,5	102,6	103,9	103,3
3. kvartal	107,1	107,0	107,4	107,2	106,1	106,8	106,8	105,9
4. kvartal	107,3	107,1	108,9	107,5	106,8	108,1	107,7	107,2
1999								
1. kvartal	109,3	108,5	110,0	110,0	108,0	108,5	107,9	107,8
2. kvartal	110,6	107,3	111,5	111,3	109,1	109,7	108,8	108,8

¹ Månedsførtjeneste omfatter avtalt lønn, uregelmessige tillegg og bonus, provisjon og liknende. ² Avtalt lønn ved utgangen av kvartalet. ³ Eksklusive virksomheter i offentlig sektor med innrapportering av lønn til Arbeids- og administrasjonsdepartementet for ansatte i staten og til Kommunenes Sentralforbund for ansatte i kommunene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente					Innskuddsrente		3mnd eurorente	Effektiv avkastning på 10 års statsobl.
	Forretnings- banker ¹	Spare- banker	Statlige låne- institutter	Forsikrings- selskap	Kreditt- foretak	Forretnings- banker ¹	Spare- banker		
1995	7,7	7,9	6,4	6,7	7,9	4,0	4,0	5,4	7,4
1996	7,1	7,1	5,5	6,1	7,0	3,6	3,7	4,8	6,8
1997	6,3	6,4	4,7	5,2	6,3	3,0	3,1	3,6	5,9
1998	7,8	8,1	4,2	6,8	6,9	4,4	4,6	5,7	5,4
1999	8,1	8,2	5,8	7,0	7,0	4,9	4,8	6,4	5,5
1997									
4. kvartal	7,3	7,6	5,4	5,3	6,3	4,1	4,3	3,8	5,7
1998									
1. kvartal	5,9	6,0	3,9	5,3	6,2	2,8	2,9	3,8	5,3
2. kvartal	6,3	6,3	4,1	5,5	6,0	3,0	3,0	4,4	5,4
3. kvartal	9,3	10,0	4,1	8,1	7,7	5,7	5,9	6,5	5,4
4. kvartal	9,7	9,9	4,7	8,3	7,7	6,3	6,3	7,9	5,4
1999									
1. kvartal	8,9	8,9	5,8	7,5	7,2	5,6	5,5	7,1	4,9
2. kvartal	8,2	8,3	6,2	7,0	7,0	4,8	4,9	6,4	5,1
3. kvartal	7,7	8,0	5,6	6,7	6,8	4,5	4,4	6,0	5,9
4. kvartal	7,5	7,7	5,7	6,6	6,8	4,5	4,4	6,0	6,1

¹ Inkludert Postbanken.

Kilde: Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv avkastning på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente					Effektiv avkastning på 10 års statsobligasjon			
	Norge	ECU/Euro	USA	Japan	Storbritannia	Norge	Tyskland	USA	Japan
1995	5,4	5,9	6,0	1,2	6,6	7,4	6,8	6,6	3,3
1996	4,8	4,4	5,4	0,5	6,0	6,8	6,2	6,4	3,0
1997	3,6	4,2	5,2	0,5	6,8	5,9	5,7	6,3	2,3
1998	5,7	4,2	4,8	0,5	7,3	5,4	4,6	5,3	1,5
1999	6,4	2,9	5,3	0,2	5,5	5,5	4,5	5,7	1,8
1998									
September	7,9	4,2	4,6	0,3	7,4	5,4	4,1	4,8	1,0
Oktober	7,8	4,1	4,0	0,2	7,2	5,5	4,1	4,5	0,9
November	7,8	4,1	4,4	0,1	6,9	5,5	4,1	4,8	0,9
Desember	8,1	3,5	4,4	0,1	6,0	5,3	3,9	4,6	1,5
1999									
Januar	7,6	3,1	4,9	0,3	5,8	5,0	3,7	4,7	2,0
Februar	7,1	3,0	4,9	0,3	5,4	4,8	3,8	5,0	2,1
Mars	6,7	3,0	4,9	0,1	5,3	4,9	4,0	5,2	1,7
April	6,4	2,6	4,9	0,1	5,2	4,7	3,9	5,2	1,5
Mai	6,5	2,5	4,9	0,1	5,3	5,0	4,0	5,5	1,4
Juni	6,4	2,6	5,1	0,1	5,1	5,4	4,3	5,9	1,7
Juli	6,2	2,6	5,2	0,1	5,1	5,8	4,7	5,9	1,7
August	6,0	2,7	5,4	0,1	5,2	6,0	4,9	6,2	1,9
September	5,8	2,7	5,5	0,1	5,4	6,0	5,1	6,2	1,8
Oktober	6,2	3,3	6,1	0,2	6,0	6,3	5,3	6,4	1,8
November	6,0	3,4	6,1	0,3	5,8	6,0	5,1	6,3	1,8
Desember	5,8	3,4	6,1	0,4	6,0	6,1	5,2	6,5	1,7
2000									
Januar	5,7	3,4	6,0	0,1	6,1	6,4	5,5	6,7	1,7
Februar	5,8	3,5	6,1	0,1	6,1	6,3	5,5	6,3	1,8

Kilde: Norges Bank.

8.3. Valutakurser og Norges Banks penge- og kredittindikatorer

	Valutakurser			Valutakurs importveid (44 land)	Valutakurs industriens effektive	Pengemengdeindikator (M2) ²		Kredittindikator (K2) ²	
	NOK/ECU NOK/Euro ¹	NOK/USD	NOK/GBP			Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
1995	8,29	6,34	10,0	98,0	101,7	603,7	5,9	910,8	3,1
1996	8,20	6,46	10,1	97,8	101,5	634,6	5,1	961,8	5,6
1997	8,01	7,07	11,6	97,3	100,7	658,4	3,8	1 051,0	9,3
1998	8,45	7,54	12,5	99,5	104,3	703,3	6,8	1 155,4	9,9
1999	8,31	7,80	12,6	98,3	105,4	752,2	7,0	1 244,1	7,7
1998									
September	8,73	7,58	12,7	100,6	106,4	702,2	0,2	1 168,9	6,0
Oktober	8,86	7,43	12,6	100,9	107,5	703,1	3,6	1 177,7	6,2
November	8,68	7,45	12,4	99,4	105,9	709,2	7,1	1 185,2	7,2
Desember	8,90	7,59	12,7	101,4	108,5	714,0	9,8	1 194,1	8,0
1999									
Januar	8,65	7,45	12,3	99,3	106,7	728,5	10,5	1 199,0	7,5
Februar	8,65	7,72	12,6	100,4	107,7	725,0	9,2	1 213,1	6,7
Mars	8,51	7,82	12,7	99,3	106,5	731,4	8,0	1 213,8	6,6
April	8,31	7,77	12,5	97,8	104,7	735,7	8,3	1 218,4	7,2
Mai	8,24	7,75	12,5	96,9	103,8	738,6	10,6	1 231,0	7,9
Juni	8,17	7,87	12,6	97,3	103,9	749,4	13,1	1 237,1	8,1
Juli	8,18	7,90	12,4	97,5	104,2	761,7	14,5	1 244,9	8,5
August	8,26	7,79	12,5	97,9	105,0	767,5	12,3	1 253,4	9,1
September	8,23	7,84	12,7	98,4	105,6	754,6	8,8	1 263,7	9,9
Oktober	8,29	7,74	12,8	98,4	105,8	775,7	5,7	1 277,0	10,8
November	8,19	7,92	12,9	98,4	105,8	772,7	4,9	1 285,8	10,7
Desember	8,10	8,01	12,9	98,3	105,5	787,5	4,7	1 294,9	10,3
2000									
Januar	8,12	8,01	13,1	98,5	105,8	780,6	4,1	1 310,0	9,7
Februar	8,10	8,24	13,2	99,0	106,2	..	..	..	..

¹ Fra januar 1999 ² Sesongjusterte tall og trend er beregnet av Statistisk sentralbyrå ved hjelp av sesongjusteringsprogrammet X12ARIMA

Kilde: Norges Bank.

9.1. Import og eksport av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Varer i alt, u/skip og plattformer	Olje- og gass	Varer i alt u/skip, plattf. og råolje	Eksport					Import
				Herav:					Varer i alt, u/skip
				Metaller	Verksted- produkter	Treforedlings- produkter	Kjemiske produkter	Fisk og fiske- produkter	
1995	256 309	113 191	143 047	29 792	14 916	12 861	18 138	19 285	202 551
1996	310 999	156 479	154 596	30 742	17 812	11 520	18 660	21 342	219 876
1997	333 071	163 537	169 210	33 957	18 486	10 798	20 510	23 254	236 345
1998	295 715	118 222	177 680	35 392	22 587	12 071	21 504	26 489	264 805
1999	343 816	160 495	182 684	33 805	22 261	12 057	22 262	..	252 833
1998									
August	22 875	8 142	14 464	2 849	1 851	1 051	1 751	2 194	22 906
September	24 458	9 151	14 917	3 151	2 087	992	1 833	2 236	22 417
Oktober	24 786	9 055	14 775	3 057	2 108	1 004	1 683	2 174	22 010
November	22 645	8 252	14 661	2 703	1 899	993	1 830	2 175	22 608
Desember	21 796	8 130	14 325	2 909	2 092	1 016	1 629	2 227	20 720
1999									
Januar	21 735	8 687	13 265	2 295	1 898	1 024	1 718	..	20 770
Februar	23 991	9 522	14 361	2 829	1 871	983	1 733	..	21 451
Mars	25 486	9 682	15 036	2 836	2 072	1 014	1 796	..	21 462
April	25 123	10 830	15 072	2 715	1 872	958	1 725	..	20 927
Mai	26 999	12 009	14 938	2 832	1 949	910	1 785	..	20 874
Juni	27 895	12 494	15 512	2 981	1 982	1 080	1 877	..	20 988
Juli	28 745	14 219	14 643	2 653	1 846	980	1 756	..	20 447
August	29 998	14 701	15 284	2 738	1 904	967	1 849	..	20 762
September	31 897	15 723	15 942	2 964	1 813	1 042	1 844	..	20 630
Oktober	31 942	14 737	16 156	2 817	1 698	999	2 090	..	20 935
November	34 524	18 447	16 149	3 151	1 690	1 068	2 126	..	21 372
Desember	35 480	19 445	16 326	2 995	1 667	1 032	1 963	..	22 215
2000									
Januar	36 235	19 819	15 953	3 315	1 792	1 041	2 049	..	21 668

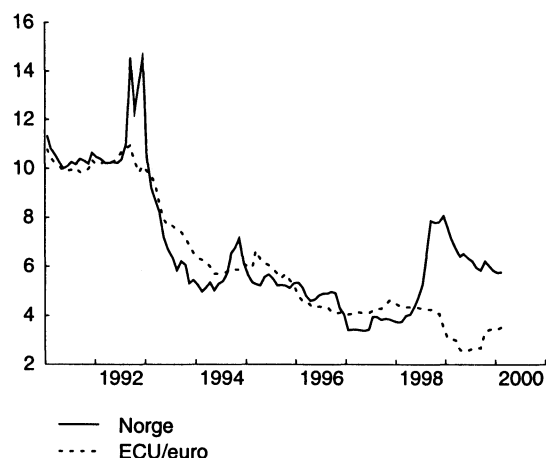
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport i alt	Import i alt	Vare og tj.bal.	Rente- og stønadbal.	Driftsbal.	Netto kap.overf.	Netto finansinv.	Norske inv. i utlandet	Utenl. inv. i Norge
1996	414 493	327 050	87 443	-21 433	66 010	-820	65 190	144 336	91 863
1997	448 626	371 533	77 093	-20 976	56 117	-1 287	54 830	125 226	81 673
1998	414 077	411 595	2 482	-18 749	-16 267	-754	-17 021	70 578	118 558
1999	462 835	394 154	68 681	-25 178	43 503	-604	42 200	197 288	147 153
1998									
Juli	33 771	33 929	-158	-974	-1 132	-28	-1 160	8 385	11 345
August	30 722	33 603	-2 881	-1 081	-3 962	-28	-3 990	17 201	19 897
September	34 926	35 115	-189	-1 636	-1 825	146	-1 679	-18 415	-11 795
Oktober	34 863	35 871	-1 008	-3 041	-4 049	-152	-4 201	-1 386	3 235
November	32 236	34 334	-2 098	-2 142	-4 240	-169	-4 409	4 841	11 387
Desember	32 812	38 100	-5 288	-2 573	-7 861	-163	-8 024	-18 495	-4 675
1999									
Januar	30 468	28 050	2 418	-1 920	498	-30	468	41 680	49 774
Februar	31 331	30 199	1 132	-1 445	-313	-22	-335	22 177	14 725
Mars	37 463	36 371	1 092	-1 508	-416	-83	-506	4 315	4 864
April	34 674	31 423	3 251	-1 407	1 844	-9	1 835	30 444	18 211
Mai	33 905	29 302	4 603	-3 063	1 540	-9	1 533	34 823	28 166
Juni	38 942	34 050	4 892	-2 687	2 205	-7	1 757	-25 196	-19 931
Juli	37 071	32 266	4 805	-1 518	3 287	-48	2 987	16 655	18 164
August	38 002	32 370	5 632	-2 119	3 513	-50	3 463	16 876	17 661
September	43 532	36 607	6 925	-1 817	5 108	-29	5 079	-4 307	-5 354
Oktober	43 143	33 357	9 786	-3 147	6 639	-175	6 462	13 951	-5 148
November	47 323	34 828	12 495	-2 654	9 841	-153	9 688	24 918	15 764
Desember	46 981	35 331	11 650	-1 893	9 757	11	9 769	20 952	10 257

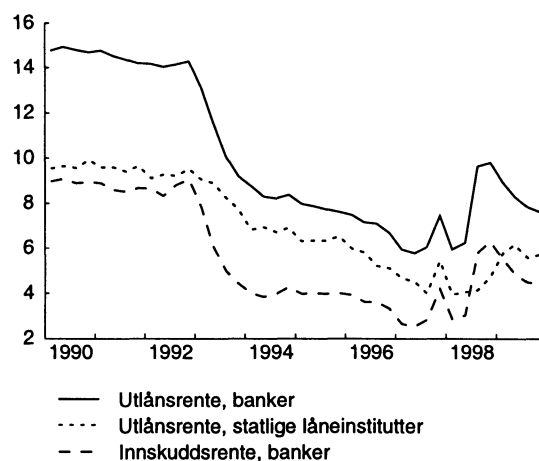
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Månedstall. Prosent

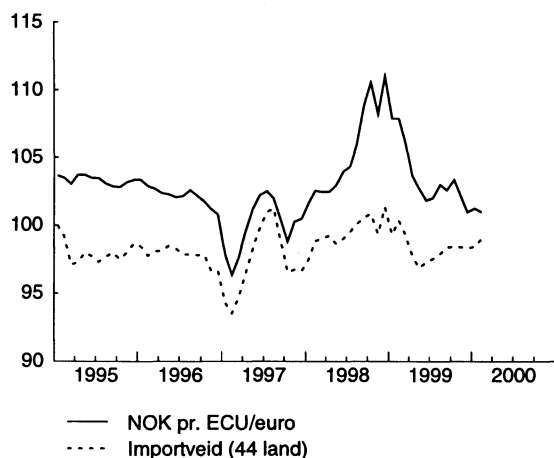
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
Kvartalstall. Prosent

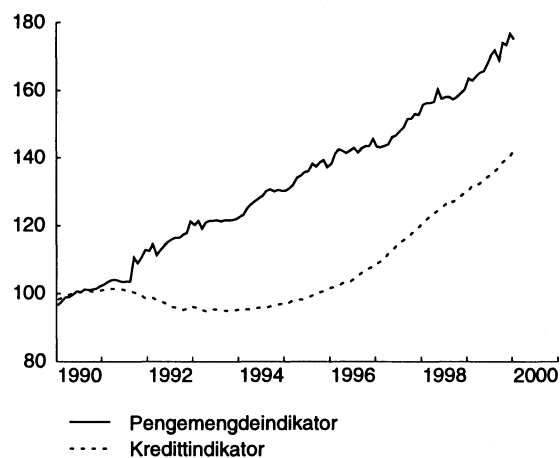
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1991=100. Månedstall

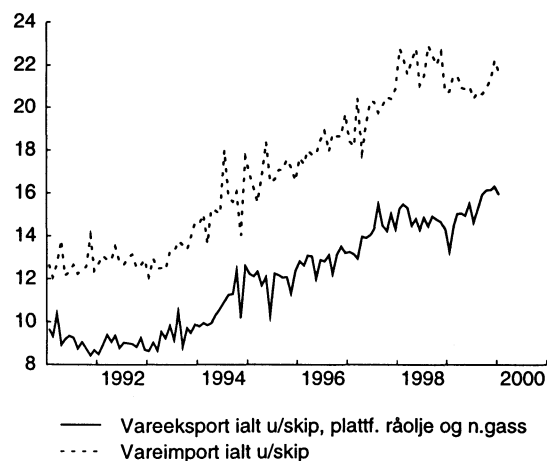
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Norges Banks penge- og kredittindikator
Sesongjustert indeks. Månedstall. 1990=100

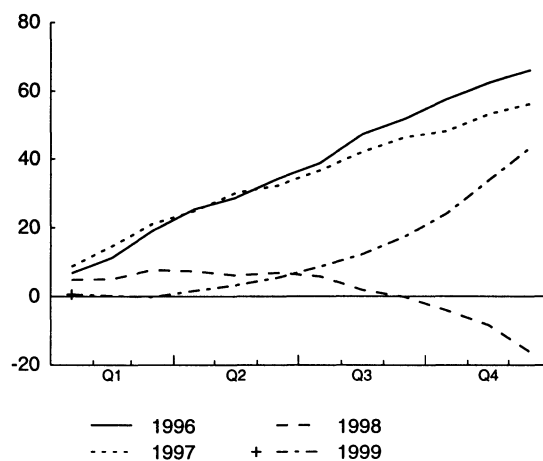
Kilde: Norges Bank.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Mrd. kroner. Sesongjusterte månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Akkumulerte tall i mrd. Nkr måned for måned

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell B1: Bruttonasjonalprodukt, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	5,8	3,0	3,3	3,1	2,7	1,3	1,5	1,9
Frankrike	2,8	2,1	1,6	2,0	3,4	2,4	3,0	2,9
Italia	2,2	2,9	0,9	1,5	1,3	1,0	2,4	2,7
Japan	0,6	1,5	5,1	1,4	-2,8	1,4	1,4	1,2
USA	3,5	2,3	3,4	4,5	4,3	3,8	3,1	2,3
Storbritannia	4,4	2,8	2,6	3,5	2,2	1,7	2,7	2,3
Sverige	3,3	3,9	1,3	1,8	2,6	3,9	3,0	2,7
Tyskland	2,7	1,2	1,3	1,5	2,2	1,3	2,3	2,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B2: Privat konsum, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	7,1	3,3	2,7	3,7	3,5	1,1	1,5	2,0
Frankrike	1,4	1,7	2,0	0,2	3,6	2,3	2,7	2,8
Italia	1,4	1,9	0,8	2,5	1,8	1,4	2,0	2,4
Japan	1,9	2,1	2,9	1,0	-1,1	1,7	1,6	1,8
USA	3,3	2,7	3,2	3,7	4,9	5,1	3,4	1,6
Storbritannia	2,9	1,7	3,6	3,9	3,4	3,9	2,6	2,2
Sverige	1,8	0,8	1,3	1,6	2,4	3,2	2,8	2,8
Tyskland	1,2	1,8	1,6	0,7	2,3	1,7	2,2	2,4

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B3: Offentlig konsum, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	2,9	2,2	3,2	1,0	3,0	1,5	1,0	1,0
Frankrike	1,1	-0,0	2,6	1,6	1,1	1,5	1,3	0,9
Italia	-0,6	-1,0	0,3	-0,5	1,2	2,4	1,1	0,4
Japan	2,4	3,3	1,9	1,5	0,7	0,7	0,8	0,7
USA	0,4	-0,3	0,7	2,3	1,3	2,3	2,6	1,3
Storbritannia	1,4	1,6	1,7	-1,4	1,0	3,7	2,6	2,2
Sverige	-0,7	-0,9	-0,2	-1,0	1,0	1,2	1,0	0,9
Tyskland	2,1	2,0	2,7	-1,1	0,5	0,7	0,5	0,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	7,4	12,3	4,9	10,4	6,9	1,3	1,7	1,9
Frankrike	1,3	2,5	-0,5	0,5	6,1	6,5	5,2	4,5
Italia	0,5	7,1	1,9	0,9	3,5	2,9	4,0	3,9
Japan	-0,8	1,7	11,1	-1,9	-8,8	1,2	-0,2	-0,2
USA	6,5	5,2	7,9	7,5	10,6	8,3	3,9	4,1
Storbritannia	3,6	2,9	4,9	7,5	9,9	4,9	3,0	2,6
Sverige	2,0	12,4	3,7	-2,1	9,2	7,6	5,9	5,1
Tyskland	3,5	-0,0	-1,2	0,5	1,4	3,2	2,8	3,6

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B5: Eksport av varer og tjenester, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	8,2	4,4	3,7	4,4	1,4	3,6	3,8	4,2
Frankrike	6,0	6,3	5,2	10,6	6,9	1,8	6,3	5,7
Italia	10,7	11,6	1,6	5,2	1,1	-1,2	5,3	5,9
Japan	4,6	5,4	6,3	11,6	-2,3	0,3	4,6	3,6
USA	8,2	11,3	8,5	12,7	2,2	3,4	7,0	6,8
Storbritannia	9,2	9,5	7,5	8,6	2,0	-0,1	4,0	4,8
Sverige	14,0	12,9	6,1	12,7	6,9	6,0	6,7	5,0
Tyskland	7,9	6,6	5,1	10,9	7,0	1,7	6,1	6,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B6: Import av varer og tjenester, regnskap og prognose

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	13,2	9,9	3,7	8,5	6,4	1,9	3,6	4,1
Frankrike	6,7	5,1	3,0	6,4	9,4	2,2	5,5	5,5
Italia	8,4	9,6	-1,1	10,1	6,0	3,3	4,5	4,7
Japan	8,9	14,2	11,9	0,5	-7,5	1,1	3,3	3,6
USA	12,2	8,8	9,2	13,7	11,6	12,0	8,7	5,3
Storbritannia	5,4	5,5	9,1	9,2	8,4	5,0	4,3	4,5
Sverige	13,2	10,2	3,7	11,7	9,7	4,5	7,1	5,2
Tyskland	7,7	7,3	2,9	8,3	8,5	3,1	4,9	5,7

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B7: Privat konsumdeflator, regnskap og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	2,5	1,1	1,5	1,9	1,8	2,1	2,5	3,0
Frankrike	2,1	1,6	1,8	1,4	0,7	0,8	1,2	1,3
Italia	4,6	5,7	4,5	2,6	2,3	1,8	1,8	1,6
Japan	0,7	-0,5	0,1	1,4	0,4	-0,3	-0,3	-0,3
USA	2,4	2,3	2,0	1,7	0,9	1,6	2,3	2,4
Storbritannia	2,2	2,9	3,1	2,5	2,0	1,7	2,4	2,3
Sverige	3,0	2,7	1,2	2,3	0,9	0,8	1,4	1,8
Tyskland	3,0	1,8	2,0	1,7	0,9	0,7	1,4	1,4

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B8: Lønnskostnader pr. sysselsatt, regnskap og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	3,2	3,3	2,9	3,7	4,8	4,9	5,3	..
Frankrike	1,8	2,7	3,1	2,6	3,7	3,2	3,8	3,4
Italia	2,8	5,3	5,0	4,7	-0,2	3,5	3,1	3,1
Japan	2,0	0,8	0,6	2,4	0,7	-1,1	0,7	0,9
USA	2,2	2,2	2,7	4,0	4,9	4,4	5,3	5,2
Storbritannia	3,5	2,7	3,8	6,9	7,2	5,1	5,4	5,5
Sverige	4,9	2,7	6,2	3,1	5,2	3,7	3,7	..
Tyskland	3,6	3,4	2,4	1,8	1,3	2,6	2,4	..

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66, Economic Outlook nr. 65 for Danmark, Sverige og Tyskland.

Tabell B9: Sysselsetting, regnskap og prognose

Prosentvis endring fra foregående år

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	-0,4	1,4	1,3	2,1	2,2	0,6	0,2	..
Frankrike	0,1	0,8	0,1	0,4	1,4	1,5	1,6	1,4
Italia	-1,7	-0,6	0,4	0,4	1,1	1,1	1,2	1,1
Japan	0,1	0,1	0,4	1,1	-0,6	-0,9	0,2	0,3
USA	2,3	1,5	1,4	2,4	2,2	1,9	1,2	0,7
Storbritannia	1,0	1,2	1,1	1,6	1,2	0,7	0,7	0,6
Sverige	-0,9	1,6	-0,6	-1,1	1,4	1,7	0,9	..
Tyskland	-0,7	-0,4	-1,3	-0,8	0,4	0,2	0,3	0,5

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66, Economic Outlook nr. 65 for Danmark og Sverige.

Tabell B10: Arbeidsledigheten, regnskap og prognose
Prosent av arbeidsstyrken¹⁾

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	12,0	10,1	8,7	7,7	6,4	5,7	5,8	6,0
Frankrike	12,2	11,6	12,3	12,5	11,8	11,1	10,3	9,6
Italia	11,3	12,0	12,1	11,8	11,9	11,6	11,2	10,7
Japan	2,9	3,1	3,4	3,4	4,1	4,7	4,7	4,7
USA	6,1	5,6	5,4	4,9	4,5	4,2	4,2	4,6
Storbritannia	9,4	8,6	8,0	6,9	6,2	6,1	6,0	5,9
Sverige	8,0	7,7	8,0	8,0	6,5	5,5	4,5	4,0
Tyskland	9,6	9,4	10,3	9,8	9,3	9,0	8,7	8,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

¹⁾ Vanlig brukte definisjoner.

Tabell B11: Korte renter, regnskap og prognose
Prosent

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	6,2	6,0	3,9	3,7	4,1	3,3	3,7	4,8
Frankrike	5,8	6,6	3,9	3,5	3,6	2,9	3,3	4,3
Italia	8,5	10,5	8,8	6,9	5,0	2,9	3,3	4,3
Japan	2,2	1,2	0,6	0,6	0,7	0,3	0,3	0,8
USA	4,2	5,5	5,0	5,1	4,8	4,6	5,7	6,1
Storbritannia	5,5	6,7	6,0	6,8	7,3	5,4	6,4	6,8
Sverige	7,4	8,7	5,8	4,1	4,2	3,2	3,5	4,5
Tyskland	5,4	4,5	3,3	3,3	3,5	2,9	3,3	4,3

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell B12: Budsjettbalanse, regnskap og prognose
Prosent av BNP

	1994	1995	1996	1997	1998	prognose		
						1999	2000	2001
Danmark	-2,6	-2,3	-1,0	0,1	0,9	2,9	2,2	2,4
Frankrike	-6,0	-5,4	-4,6	-3,0	-2,7	-2,2	-1,7	-1,2
Italia	-9,2	-7,7	-6,6	-2,8	-2,7	-2,3	-1,6	-1,3
Japan	-2,3	-3,6	-4,2	-3,4	-6,0	-7,6	-7,9	-7,2
USA	-2,3	-1,9	-0,9	-0,9	0,4	1,0	0,9	0,9
Storbritannia	-6,8	-5,8	-4,4	-2,0	0,2	0,7	0,8	0,8
Sverige	-10,3	-7,8	-2,1	-1,8	1,9	2,3	2,1	2,5
Tyskland	-2,6	-3,5	-3,5	-2,6	-1,7	-1,6	-1,2	-0,9

Kilde: OECD - Economic Outlook nr. 66.

Tabell C1: Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognose

Prosentvis vekst fra foregående år der ikke annet fremgår

	1993	1994	1995	1996	1997*	1998*	1999*	prognose	
								2000	2001
Realøkonomi									
Konsum i husholdninger og ideelle org. . . .	2,2	4,0	3,4	5,3	3,7	3,1	2,1	2,7	2,8
Konsum i offentlig forvaltning	2,2	1,4	0,3	2,8	2,8	3,7	2,5	2,0	1,9
Bruttoinvesteringer i fast kapital	4,3	4,5	3,4	9,9	15,1	8,1	-7,0	-5,8	2,3
- Oljevirkksomhet	12,9	-9,1	-13,7	2,6	15,6	25,7	-14,0	-21,6	0,3
- Fastlands-Norge	-3,1	13,5	12,3	11,3	12,8	2,4	-3,5	-0,6	2,8
- Bedrifter	0,4	16,4	16,7	17,6	12,3	2,8	-3,3	-2,8	-0,2
- Bolig	-3,7	24,6	9,1	-0,1	8,2	-0,6	-2,8	9,1	14,7
- Offentlig forvaltning	-9,6	-0,2	3,5	3,8	18,1	3,4	-4,5	-1,5	2,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge.	1,3	4,7	4,1	5,8	5,2	3,1	1,1	1,9	2,6
Eksport	3,2	8,7	4,3	9,3	5,7	0,5	0,6	6,2	4,5
- Råolje og naturgass	5,9	11,9	9,2	13,7	2,1	-3,8	-0,3	10,1	3,5
- Tradisjonelle varer	3,2	12,5	4,5	10,0	8,0	3,4	2,6	5,0	4,7
Import	4,4	4,9	5,6	8,0	12,0	9,1	-3,6	0,8	4,6
- Tradisjonelle varer	1,2	13,1	8,8	9,8	8,1	9,6	-2,4	2,2	5,7
Bruttonasjonalprodukt.	2,7	5,5	3,8	4,9	4,3	2,1	0,8	2,7	2,6
- Fastlands-Norge	2,8	4,1	2,9	3,8	4,4	3,3	0,8	1,3	2,3
Arbeidsmarked									
Sysselsatte personer	0,2	1,3	2,1	2,1	2,9	2,3	0,5	0,1	0,2
Arbeidstilbud	0,2	0,9	1,6	2,1	2,2	1,4	0,4	0,5	0,4
Arbeidsledighetsrate	6,5	5,9	5,4	4,8	4,1	3,2	3,2	3,6	3,8
Yrkesandel, nivå	68,6	68,9	69,8	71,2	72,5	73,2	73,4	73,5	73,6
Lønninger, priser og konkurranseevne									
Lønn per normalårsverk	3,4	3,0	3,3	4,4	4,7	6,5	5,1	3,7	3,5
Konsumprisindeksen	2,3	1,4	2,4	1,3	2,6	2,3	2,3	2,4	2,0
Eksportpris tradisjonelle varer	0,0	1,6	6,8	-1,2	0,5	1,0	0,0	7,2	1,8
Importpris tradisjonelle varer	0,7	2,1	1,1	0,1	-1,0	1,3	-2,2	2,4	1,3
Realpris, bolig.	-1,4	11,5	5,0	7,2	6,1	6,6	6,6	6,8	6,6
Inntekt, renter og valuta									
Husholdningenes realdisponible inntekt . . .	3,4	2,4	3,1	4,1	4,3	4,7	2,9	2,1	2,6
Husholdningenes sparerate, nivå	6,9	6,0	5,8	4,7	5,1	6,8	7,5	6,9	6,7
Pengemarkedsrente, nivå	7,1	5,8	5,4	4,8	3,6	5,7	6,4	5,7	5,3
Gjennomsnittlig lånerente, nivå	11,1	8,4	7,8	7,1	6,0	7,4	8,4	8,0	7,5
Realrente etter skatt, nivå	5,5	4,6	3,1	3,8	1,7	3,0	3,7	3,3	3,3
Importveid kronekurs**	2,0	0,6	-2,9	-0,2	-0,5	2,2	-1,2	-0,6	-0,6
Utlandet									
BNP-vekst handelspartnere	-0,2	3,0	2,6	2,2	2,8	2,5	2,5	2,9	2,7
Internasjonal markedsvekst	0,0	11,1	6,5	5,2	6,8	7,1	5,4	6,9	6,5
Prisvekst handelspartnere	3,1	2,3	2,3	1,7	1,8	1,2	1,2	1,7	1,8
Prisvekst ECU/euro-området	4,0	3,3	2,9	2,4	1,7	1,3	1,2	1,6	1,7
3 måneders rente ECU/euro	8,0	5,9	5,9	4,4	4,2	4,2	2,9	4,0	5,0
Råoljepris (kroner per fat)	120	112	108	133	136	96	142	169	160
Utenriksøkonomi									
Driftsbalansen, mrd. kroner	25,0	26,4	30,8	66,0	56,1	-16,3	43,8	130,1	144,8
Driftsbalansen i prosent av BNP	3,0	3,0	3,3	6,5	5,2	-1,5	3,7	10,1	10,7

Kilder: Statistisk Sentralbyrå, Norges Bank, OECD og Consensus Forecasts.

* Foreløpige tall.

** For 12 land t.o.m. 1995, deretter for 44 land.

Publikasjonene kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
N-2225 Kongsvinger

Telefon: 62 88 55 00
Telefaks: 62 88 55 95
E-post: salg-abonnement@ssb.no

eller:
Akademika – avdeling for
offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
N-0033 Oslo

Telefon: 22 11 67 70
Telefaks: 22 42 05 51

ISBN 82-537-4757-8
ISSN 0800-4110

Pris (inkl. mva):
Institusjonsabonnement: kr 1 000,- per år
Privatabonnement: kr 540,- per år
Enkeltnummer: kr 115,-

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway

ISBN 82-537-4757-8

9 788253 747576